

SAMLING AV UTTALELSER OG MENINGSYTRINGER
OM NATUR OG LANDSKAP I FORBINDELSE MED
UTBYGGINGEN AV AURLANDSVASSDRAGET.

B

NVE-VASSDRAGSDIREKTORATET
NATUR OG LANDSKAPSAVDELINGEN.

Samling av uttalelser og meningsytringer
om natur og landskap i forbindelse med
utbyggingen av Aurlandsvassdraget.

DEL B

NVE-VASSDRAGSDIREKTORATET
NATUR OG LANDSKAPSAVDELINGEN.

- 1986 -

Innhold	side
Del A.	
Vassretter - billighetserstatning	3
Konsesjonssøknad fra Oslo Lysverker	6
Bergen Universitet, undersøkelser	18
Krav til konsesjon, uttalelser	50
Grunngitt spørsmål i Stortinget	82
Bemerkninger til innkomne uttalelser	83
Tilleggsuttalelser	93
Del B.	
Diverse uttalelser og avisartikler	95
"Jebsen planen"	106
Tillatelse til å regulere vassdraget	118
Uttalelser og avisartikler til regulerings- tillatelsen	126
Fisk og fisket	136
Sandtak Vassbrekka	164
Overtakelse av bygninger	174
Plassering av TV-omformere og bilvrak i steintipper	176
Tapping av Svartevatn	179
Tiltak i Steinbergdalen	184
Opplysningsmøte i Aurland, utvidelse brakke- rigg på Øyestølen	190
Bygging av dam Vargevatn, uten veg	197
Del C.	
Diverse avisartikler	201
Vangen kraftverk	206
Bergen Universitet, undersøkelser	217
Veg til Vidalsvatn og tippmasser i Vassbygdi	223
Minstevassføring i Aurlandselva	230
Avfall, oljesøl, orden og overtakelse av brakker	246
Regulering av Omsvatn og Vesterdalstjern	254
Ferdsel til og fra Undredal	257
Isforholdene på Aurlandsfjorden og anleggsveier	259
Vegbygging dam Reppvatn og Kreklevatn	277
Anleggskonsesjon	288
Del D.	
Sambindingsvegen Hol - Aurland	291
Underskridelse av LRV. nedre Berdalsvatn og Katlavatn	351
Avisartikkel, befaring Aurlandsutbyggingen	353
Del E.	
Planendring	355
Tillatelse	429
Del F.	
Kraftlinjer	434
Forlengelse områdekonsesjon	470
Terskler	472

Brev fra Den norske Turistforening til NVE-V,
av 30.01.68.

Saken er behandlet av Den Norske Turistforenings styre som uttaler at DNT fortsatt er av den oppfatning at Aurlandsdalen ikke bør reguleres og at foreningen vil arbeide for dette. Skulle Stortinget allikevel vedta en regulering som nå foreslått, anser vi det dog som en fordel at veianleggene legges i selve Aurlandsdalen, men dalen vil etter DNT's oppfatning allikevel bli berøvet sin uberørthet ved at vannet forsvinner og også ved at det nå planlagte veianlegg må antas å gi stygge sår og store steintipper i terrenget som vil skjønne dalen.

Artikkel i Aftenposten, den 12.09.68.

En motsetningenes befarings ved Aurlandsdalens fosser

Fra Aftenpostens medarbeider
ALF G. ANDERSEN
Aurland, i september.

Enne tordner fossene i Aurlandsvassdraget. Ennu ligger Aurlandsdalen fristende og uberørt i en natur som Norge knapt kan oppvise maken til. Et landskap som veksler mellom utlærnelige høyfjell og trange daler, mellom frådende stryk og glitrende vann. Men nettopp de enorme vannmassene i dalforet ser ut til å bli vassdragsgets skjebne.

Aurlandsvassdraget står på terskelen til fullstendig utbygging. Vannet skal demmes opp, fossene tørrlegges, veianlegg prosjekteres over ode vidder, og tunneler skal sprenges inn i fjellet. Dette har ikke landet råd til, sier Den Norske Turistforening. Naturen lar seg aldri erstatte. Landet har ikke råd til å la være, sier Oslo Lysverker.

Kriste i kraftforsyningen

Oslo Lysverker ervervet seg fallrettigheten i Aurland allerede i 1945. For tre og et halvt år siden ble det bestemt å søke konsesjon for å bygge ut vassdraget. Statens friluftsråd og Statens naturvernråd samt Turistforeningen har vendt tommelen ned. Dalen må ikke bygges ut! Kommunaldepartementet går også imot utbygging, subsidiært at utbyggingen skal skje så skånsomt som mulig. Saken er nå til behandling i Industridepartementet som skal gi sin innstilling til Re-

gjerungen. Lysverkene venter imidlertid bare på at saken skal komme opp i Stortinget, slik at arbeidene for alvor kan komme i gang. De første veianlegg, tunneler og mottagningshavner er allerede påbegynt. Lysverkene går ut fra at konsesjon blir gitt. Tapet av Aurlandskraften vil føre til en katastrofe for kraftforsyningen på Østlandet i løpet av 70-årene, hevder lysverkene. Men Turistforeningen, Naturvernrådet og Friluftsrådet gir seg ikke uten sverdslag. Utbyggingen må stoppes. Bygg varmekraftverk, bygg atomkraftverk, men rør ikke Aurlandsdalen.

Dristig befarings

Det var på denne bakgrunn at Oslo Lysverker gikk til et usedvanlig dristig skritt. Lysverkene innbød motstandere og tilhengere av utbyggingen til befarings området. Man inviterte simpelthen til en tre dagers fottur langs Turistforeningens praktfulle rute, en rute som Turistforeningen hevder er Norges største naturattraksjon. I tre dager var naturen selv forhandlingsbord. Foruten de nevnte institusjoner deltok representanter for Kommunaldepartementet, Industridepartementet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, samt Lysverkene selv. En lignende befarings er så vidt vitet aldri tidligere arrangert av noen kraftutbygger i Norge.

Deltagerne fikk oppleve en natur som trollbandt kjolige ingeniører såvel som rutinerte fjellvandrere. Den første dagen rammet spindelvevete tåkebanker inn et trolsk og fascinerende landskap. Lysverkene har værgudene på sin side, hevder opponentene som mente å taen spolete synsinntrykkene.

Men om værgudene sto på Lysverkene side fra begynnelsen av, så gikk de snart over til motparten. Siste dag opprant med en klarhet som bare en høstdag i fjellet kan gi. Naturen eksploderte i et optisk crescendo med synsinntrykk så voldsomme, så mektige og så imponerende som norsk natur kan presentere. Dette er Aurlandsvassdraget, sa naturvernfolkene idet man sneglet seg ned langs stupbratte klippesider, kilometer på kilometer i intim kontakt med de frådende vannmasser i Aurlandsfossen. Dette er et stykke Norge som ikke lar seg erstatte, den siste rest av uberørt vestlandsnatur.

Utelukket med utenlandskraft

Vannmassene representerer i tørre tall 2600 millioner kilowatt-timer i et middels år, og en ydelse på 630 megawatt. Det er prosjektert fem kraftstasjoner, hvorav Aurland I, II og III er de største. Kraftutbyggingssjef Harald Vestad ved Oslo

Lysverker opplyser at man i 1965 prisberegnet anlegget til 586 millioner kroner.

— Arbeidene må komme i gang senest i løpet av våren 1969, forteller Vestad.

Vi har nå bygget ut samtlige fallreserver, bare Aurland står igjen. Dersom Oslo ikke klarer å tilfredsstille sitt kraftbehov, må vi ta strøm fra Samkjøringsnettet og dermed vil kraftmangelen forplante seg ut over store deler av landet.

— Hva med utenlandskraft?

— Utelukket, Vi har ikke forbindelseslinjer til å motta slik kraft. Dessuten er den uforholdsmessig dyr. Varmekraft eller atomkraft er

det heller ikke mulig å skaffe på så kort tidsrom.

— Hvorfor denne befaringen?

— Vi ventet ikke at den skulle eliminere motsetningene. Vi prøvet dette først og fremst for at begge parter skulle få anledning til å forstå hverandres standpunkter.

Saken ligger nu i Industridepartementet og det er ekspedisjonssjef Dagfinn Mellum som utarbeider departementets innstilling. Ekspedisjonssjefen, som også deltok i befaringen, opplyser til Aftenposten at saken snart er ferdig utredet og vil bli overlevert Regjeringen. Ekspedisjonssjefen kan imidlertid ikke fastsette et konkret tidspunkt for overleveringen.

Enestående i Europa

Styremedlem i Den Norske Turistforening, høyesterettsadvokat Jens Bugge, advarer på det innstendigste mot utbyggingen av Aurlandsdalen:

— Vassdraget er ganske enestående i Norge og i hele Europa forøvrig, og må i høy grad betraktes som et nasjonalt klenodium. Aurlandsdalen er det eneste større uberørte område som er igjen på

Vestlandet. Dalforet har dessuten rent rekreasjonsmessig den enorme fordel at det er lett tilgjengelig. Våre oppgaver for de siste årene viser at ca. 3000 mennesker tar turen gjennom Aurlandsdalen hvert år.

Hr. advokat Bugge legger imidlertid ikke skjul på at man innser nødvendigheten av fortsatt kraftutbygging i en periode fremover. Turistforeningen protesterer da heller ikke over enhver kraftutbygging i Norge.

— Men det har vært bred enighet om at det er beklagelig at man i nasjonalplanen for naturparker i Norge ikke har fredet et eneste område med typisk vestlandsnatur. Nettopp Aurlandsvassdraget utpeker seg som det overlegent mest fredningsverdige objekt. Dersom man bygger ut Aurland, har man kun 2. klasses fredningsobjekter igjen.

Atomkraft et alternativ

— Vi har dessuten mistanker om at et alternativ til utbyggingen av Aurland ikke har vært utredet tilstrekkelig. Oslo Lysverker har hele tiden tatt sikte på å bygge ut dalforet. For man beslutter noe som helst bør derfor Oslo Lysverker ut-

rede reelle alternativer i form av annen vannkraft eller andre kraftkilder. Ostfold fylke har overveiet atomkraft som alternativ til Lærdalsutbyggingen. Disse planene er foreløbig lagt på is fordi et atomkraftverk blir for stort for Ostfold fylke. Ville det da ikke være naturlig at Ostfold og Oslo i fellesskap forsøker å løse problemene, slik at Aurlandsvassdraget forblir uberørt, fremholder Bugge.

Kommunen som ligger i sentrum for disse interesser, Aurland, har klart gitt uttrykk for sitt standpunkt. Man går inn for utbygging av vassdraget, og man håper at den blir iverksatt så snart som mulig. Kommunen har prosjektert med inntekter av skatter og avgifter og ser seg ikke i stand til å klare sine forpliktelser dersom utbyggingsplanene blir skrinlagt.

Høyesterettsadvokat Jens Bugge: — Aurlandsvassdraget må bevares.

Vannkraften lar seg ikke erstatte. Slik står interessene mot hverandre, like steile som Aurlandsvassdragets stupbratte klipper.

Kraftutbyggingssjef Harald Vestad: — Aurlandsvassdraget må utbygges.

47

Brev fra Oslo Lysverker til Årdal Jeger og Fiskeforening, Sogn,
av september 68.

Når det gjelder fisket tar undersøkelsene kort fortalt sikte på å registrere de nåværende tilstander med hensyn til fiskbestand, de enkelte vanns produktivitet (næringsforhold, naturlige vilkår for reproduksjon m.m.) Videre tar undersøkelsene sikte på å skaffe det grunnmateriale som anses nødvendig for en eventuell senere rasjonell pleie av vannene etter reguleringen. Materialet vil også tjene som grunnlag for skjønnsrettens senere fastsettelse av erstatninger for eventuell skade på fisket.

Undersøkelsene foregår både i høyfjellsvannene, hvor det bare er betingelser for innlandsørret og i den sjøørret- og laksefrende del av vassdraget.

Siden så mange forskjellige har vært engasjert i fiskeriundersøkelsene, og siden undersøkelsene fremdeles pågår og fortsatt vil pågå til en viss grad i flere år fremover, er det vanskelig å gi noen opplysninger om kostnadene som har verdi for Dem.

Det naturlige for Dem vil formodentlig være å rette en henvendelse til Direktoratet for ferskvannsfiske og viltstell, som gjennom fiskerikonsulenten i Deres distrikt ville kunne gi råd om undersøkelsesens omfang og også gi et kostnadsoverslag.

Resolusjon sendt til Regjeringen om Aurlandsdalen

TIL REGJERINGEN!

I nær fremtid skal Regjeringen og Stortinget avgjøre en ansøking fra Oslo kommune om konsesjon på en omfattende kraftutbygging i Aurlandsdalen.

Aurlandsdalen er ett av de ytterst få store dalfører på Vestlandet som ennå er uberørt, og ett av de vakreste og mest verdifulle naturområder i vårt land. Den peker seg klart ut som et område som bør vernes. Statens Naturvernråd, Statens Friluftsråd, Norges Naturvernforbund, Vestlandske Naturvernforening og Den Norske Turistforening har alle gått inn for at dalen bevares.

De foreliggende utbyggingsplaner omfatter anlegg av en kraftstasjon, Aurland II, midt i dalen, vel gjennom den øvre halvdel av dalen og tørrlegging av såvel Aurlandselven som de fleste sideelver. Dette vil ødelegge landskapet i helt vesentlig grad.

Utbyggingen av våre vassdrag har vært meget omfattende i de senere år, og det er i dag bare noen få større vassdrag i Syd-Norge som ikke er regulert. Det foreligger imidlertid i dag ingen prioriteringsplan for bevaring av gjenværende vassdrag. Før en slik helhetsplan er utarbeidet og behandlet av Stortinget, synes det helt ufor-svarlig å gi konsesjon på utbygging av Aurland-vassdraget. Alternative måter å dekke Oslos og landets kraftbehov på må også kreves utredet.

Å verne tilstrekkelig av uberørte naturområder og

motarbeide forurensninger er i dag anerkjent som helt sentrale oppgaver, såvel nasjonalt som internasjonalt. Skal de løses, må kortsiktige økonomiske hensyn nødvendigvis vike. I et langsiktig perspektiv kan en så omfattende naturødeleggelse som en eventuell utbygging av Aurlandsdalen ikke forsvares.

Ragnvald Dahl
formann

Unge Høyres Landsforbund
(sign.)

Sverre Pettersen
formann

Kristelig Folkepartis Ungdom
(sign.)

John Dale
formann
Senterungdommens
Landsforbund
(sign.)

Kjell G. Rosland
formann
Norges Unge Venstre
(sign.)

Uttalelse fra politiske ungdomsorganisasjoner: „Utbygging av Aurlands- vassdraget uforsvarlig”

Før det er opprettet en prioriteringsplan for bevaring av våre uregulerte vassdrag er det uforsvarlig å gi konsesjon på utbygging av Aurlandsvassdraget, heter det i et brev til regjeringen fra de fire borgerlige partiets ungdomsorganisasjoner. I brevet understrekes det at Aurlandsdalen hører til de ytterst få store vassdrag som ennå er uberørt, og at en eventuell utbygging vil medføre tørrlegging av både Aurlandselva og de fleste sideelver. De politiske ungdomsorganisasjoner mener derfor at alternativet måter å dekke kraftbehovet på bør utredes.

Bakgrunnen for brevet er Oslo kommunes søknad om konsesjon på kraftutbygging i Aurlandsdalen. Søknaden skal i nær framtid avgjøres i Stortinget.

— Å verne uberørte naturområder og motarbeide forurensninger er i dag anerkjent som sentrale oppgaver, både nasjonalt og internasjonalt. Skal de løses, må kort-siktige økonomiske hensyn nødvendigvis vike.

I et langsiktig perspektiv kan en så omfattende naturødeleggelse som en eventuell utbygging av

Aurlandsdalen ikke forsvares. Området er av de ytterst få store dalfører på Vestlandet som ennå er uberørt, og et av de vakreste

og mest verdifulle naturområder i vårt land. Den peker seg klart ut

Fortsatt side 9

③

Utbygging av ...

som et område man bør verne, heter det i brevet.

Brevet til regjeringen er undertegnet av formannen i Unge Høres Landsforbund, Ragnvald Dale, formann i Senterungdomm Landsforbund, John Dale, formann i Kristelig Folkeparti Ungdom, Sverre Pettersen, og formann i Norges Unge Venstre, Kjell G. Rosland.

Studentersamfundet vedtok i dag en resolusjon der man henstiller til storting og regjering ikke å innvilge Oslo kommunes søknad om konsesjon til kraftutbygging i Aurlandsdalen.

I resolusjonen som ble vedtatt med stort flertall, pekes det på at det ikke er avsatt noe område til naturparker på Vestlandet, og at denne kraftutbyggingen vil forurense landsdelen enda et stykke uberørt natur. — Det må utredes alternative måter å skaffe kraft til kommunen, heter det i resolusjonen.

Aksjonsutvalget ved Filosofisk Institutt, Universitetet i Oslo, har i et åpent brev til Stortinget og regjeringen imot planene om regulering av Aurlandsvassdraget. Aksjonsutvalget tar avstand fra enhver regulering i Aurlandsdalen og henstiller til Stortinget om at konsesjon

NATIONEN

MARTIN VARVIK
Ansvarlig redaktør

OLAF R. SAUGEN
Nyhetsredaktør

Lørdag 1. februar 1969

Hårreisende

Oslo Lysverkers planer om kraftutbygging i Aurlandsdalen har samlet ny interesse de siste månedene. Flere enkeltpersoner, fulgt av de fire regjeringspartienes ungdomsorganisasjoner og av Det Norske Studentersamfund har protestert mot at den vakre dalen ødelegges. De viser til at Aurlandsdalen er et av de ytterst få dalfører på Vestlandet som ennå er uberørt, og et av de mest verdifulle naturområder vi har i landet. En annen sak er at det ennå ikke er utpekt noen naturpark for Vestlandet, og at Aurlandsdalen er av de mest aktuelle områdene.

Protestene er tydeligvis kommet som et slag i hodet på Oslo Lysverker. Et tungt slag også. Noen annen forklaring er vanskelig å finne på den nærmest bevisstløse reaksjonen fra det hold. Talsmenn for Lysverkene stiller seg fullstendig uforstående til at noen kan ha en annen mening om utbyggingen enn de selv. Det skinner klart igjennom en viss fornærmelse over at folk som «ikke vet hva de snakker om» kan komme og blande seg inn i Lysverkernes planer.

Blant de argumenter Oslo Lysverker fører til torser er at man har hatt planer om utbygging av Aurlandsdalen i tyve år. De har åpenbart ikke stilt seg spørsmålet om det som feltes riktig for tyve år siden, nødvendigvis

behøver å være det i dag og i framtiden. Henrik Ibsen sa i sin tid at en sannhet varer i høyst tyve år.

Det spørs om vi ikke nettopp i kraftutbyggingen finner mange tilfelle som bekrefter den ibsenske påstanden. I løpet av de siste tyve årene har vi — delvis av bitter erfaring — begynt å våkne til en ny forståelse av de sørgelige resultatene av å ødelegge vårt naturmiljø. Vi begynner å innse at utbyggingen av vår billige vannkraft etter hvert kan bli en dyr fornøyelse når vi legger noe mer enn rent økonomiske vurderinger til grunn.

I løpet av kort tid vil vi i Stortinget får en prinsippdebatt om naturvern og kraftutbygging, på grunnlag av stortingsmeldingen som nylig ble lagt fram. Det skulle være rimelig at en avgjørelse av Aurland-konsesjonen ikke ble forsert fram før Stortinget har fått anledning til å se de mange utbyggingsprosjektene i sammenheng.

Oslo Lysverker karakteriserer det som «aldeles hårreisende», om de skulle bli nektet konsesjon på Aurland-utbyggingen. For andre må det føles like hårreisende at en enkelt kommunal berdrift uttaler seg som om den alene sitter inne med all fornuft når det gjelder utbygging eller ikke utbygging av våre vassdrag.

Aurlands-folket ønsker Oslo Lysverker velkommen

«Aurlendingane kan ikkje leve av rekreasjon og naturoppleving, heller ikkje av Den Norske Turistforening sine fotturistar.»

Dette er bygdefolkets egen reaksjon på Oslo Lysverkers planer om utbygging av Aurlandsfallene, og

den sterte setning er hentet fra et brev som Aurland Ungdomslag, Aurland Idrettslag, Flåm Ungdomslag og Flåm Idrettslag har sendt Regjeringen om kraftutbyggingsplanene.

Det har fra forakjellig hold blitt brukt særst sterke ord om utbyggingen av Aurlandsdalen. En utenforstående som ikke er kjent med forholdene i Aurland må få inntrykk av at Aurlandsdalen på det nærmeste blir rasert dersom Oslo Lysverker skulle få realisert sine planer, heter det i brevet. Felles for alle protestene er at de representerer interesser utenfor Aurland kommune, og omsynet til de ca. 2 000 mennesker som bor der synes å spille svært liten rolle.

Bygda avfolkes

I 1958 var folketallet 2 238, i 1968 er det kommet ned i 2 045, og får utviklingen fortsette vil det i 1980 bare bo 1 500 mennesker i Aurland etter foreliggende prognoser. Bar-

netallet går ned og pensjonistene representerer en stadig større del av den gjenværende befolkning.

Utviklingen viser klart at dette bygdesamfunnet kan dø ut uten noen form for fredning, men like klart er det at grunnlaget kan legges for et mer allsidig næringsliv om Aurland får utnytte sine naturlige ressurser. Protestskrevet fra Den Norske Turistforening har skapt harme i bygda: For D.N.T. synes rekreasjon og naturopplevelse for de om lag 3 000 fotturistene, som tross alt bare representerer noen få promille av befolkningen i Oslo-området, å bety mer enn eksistensen for 2 000 mennesker som ennå er tilbake i bygda, heter det i brevet som slutter slik:

Utbyggingen kan bety ny framgang

«Me er i prinsippet ikkje imot vern om naturen, men me er imot den form for vern eller fredning som D.N.T. gjer seg til talsmann for i sitt skriv av 11. november, ei fredning som vil få katastrofale fylgjer for Aurland kommune.»

Etter vår oppfatning har Oslo Lysverker under utarbeidinga av sine utbyggingsplanar, lagt vekt på å unngå å skada naturen så langt det let seg gjere, og det er me mykje takksame for. Det er også eit nært og godt samarbeid mellom Oslo Lysverker og Aurland kommune m. a. om desse spørsmåla. Eit samarbeid me trur vil gje positive resultat.

Me vonar at Oslo Lysverker får loyve til å realisera sine utbyggingsplanar i Aurland. Me har og den tiltru til våre myndigheiter i samband med dette — lokale som statlege — at dei vil legge tilhøva til rettes for ny framgang og vokster for vår kjære Aurlandsbygd.»

Innlegg i Nationen, den 5.02.69.

Av Jens Lunde, Aurland.

„Hårreisande“

Det redaksjonelle stykket «Hårreisande» burde aldri vore skrivne dersom Nationen er tenkt å halda fram som organ for bygdenæringane.

Eg kan fortelja redaktoren at det slett ikkje er berre Oslo Lysverker som kjenner aksjonen mot utbygging av Aurlandsvaasdraget som eit slag i hovudet. Kvar kvinne og mann i Aurland kjenner det på same måte, ja truleg enda sterkare avdi dei 20 år som er gått sidan OL fekk hand over elverettane har vore lange ventetår for Aurland avdi det med utbyggingi fyl visse tiltak som Aurland kommune må ta på seg, men som ein ingenting kan gjera med for korseksjon er gjeve.

Etter synfaring og samråding med styret for OL, Industrikomiteen og landbrukskomiteen nå sist sumar, hadde Aurland god grunn til å sjå spørsmålet som nærsak avgjort.

Men — så kjem dette skriket frå Turistforeningen mot korseksjon med dei politiske ungdomsorganisasjonane frå alle fire borgerlege partia som fint haleheng. Dei kallar seg ungdomsorganisasjonar, ja, at dei er unge er lett å skjona, men at dei er så grøne i stoltan at dei let seg gjeva med i den massetierestonen som Turistforeningen har fått istand utan tanke på det verkelege livet, hadde eg ikkje tenkt.

Aurland har ei flatevidde på om lag 1500 kvadratkilometer, det meste fjell, og fjellet har frå gammalt vore halve garden for mange. Dei rike fjellbeiti har gjeve grunnlag for driftshandel som skapte velstand. Driftstilhoi i seinare tid har fort med seg at stolane for det meste er nedlagde og innkoma av fjellet har teke av, ja, er mest borte. Men Aurland kan ikkje greia seg økonomisk utan innkoma frå fjellet. Denne innkoma ventar ein nå å få av fallrettane. Dette er så enkelt og lett å skjona at jamvel Turistforeningen måtte kunne fatte det, for ikkje å snakka om politiske organisasjonar som vil vera med å styra landet.

Aurland, 3. febr. 1969.

Jens Lunde.

Artikkel i Bergens Tidene - av Paul Svarstad,
av 14.02.69.

Frå Nea til Aurland

Dei tettbygde og moderne land si utvikling har skapt ofte for fylgjene av at vatn og luft vert ureint og delvis forgifta. Fåren for radioaktivt nedfall kjem i tillegg. Korleis skal nå det heile ende? Det kan vera god grunn til å spørja slik, serleg i Vest-Europa og delvis i Amerika. Det er no ein gong slik at alt som har samanheng med meir eller mindre grunnjevne, men dystre framtidsperspektiv har det lett for å gå psykose i. «Når fyrst den eine då gjerer rop så ropar sidan den heile hop», for å seia det med Ivar Aasen sine ord.

Dersom ein ser alt i samanheng og ein smule nøkternt verkar det litt komisk at me i vårt land skal omkome av mangel på mat, vatn og urgyrd natur i fredstid. Kva som kan henda i krigstid er ei onnor sak. Den beste assuranse i krigstid er vel å ta sikte på ei størst mogleg grad av sjølvberging serleg når det gjeld matproduksjon og energiproduksjon.

Den norske energiproduksjon er i hovudsak basert på å gjera om våre vassdrag til elektrisk energi. Denne energi er utan røyk, lukt og smak. Dessutan er han billeg samanlikna med andre former for energiproduksjon. Rimeleg elektrisk straum har vore og er eit av våre største nasjonale aktiva. Det er umogeleg å tenkja seg at noko form for energi i framtid kan konkurrere med eit utbygt og heilt eller

delvis nedskrive vasskraftverk. Kraftstasjonane er bygde inn i fjellet. Dei er unntakte så langt det let seg gjere både i krig og fred. Når det gjeld verkemiddel mot luftforurensing så er denne form for elektrisk kraft det beste me har om me vil bruka det. Veg ein så dette mot andre påtrengjande samfunnsproblem, så tykkjest det mog klart at mange no vil berga naturen frå den galne enden.

Her går ein raptus av borgstrompsykose og naturvernromantikk over landet nå om dagen. Det tykkjest merkeleg at denne raptusen ikkje braut ut for den siste Nea-reguleringi vart godkjend av regjering og stor-

Av stortingsmann PAUL SVARSTAD

ting. Med det sterke trønderinnslag i Regjeringi, og med det vitenskaplege botaniske innsikt og med den breidde som dei siste dagars naturvernfilosofi er representert med på trønderbenkane, skulle ein nesten venta det. Neareguleringi vart godkjend i Stortinget trass i at området har vore freda ved lov i over 50 år. Mot denne bakgrunn verka det me fekk sjå og høyra i «Apen post» siste veka noko opportunistisk. Særs drygt var det at folk som ein med all rett skulle kunne ta alvorleg forespegla folket i Aurland ei erstatning for freding som skal kunne vega opp dei tap som ei konsesjonsnekting vil føra med seg. Det er berre eitt å seia om det, og varaordførar Lølund i Aurland sa det: «Forlat det, dei veit ikkje kva dei gjer».

Aurlandsvassdraget og det ein kallar Aurlandsdalen ligg for størstedelen i Aurland, men ein stor del ligg også innafor Hol kommune i Hallingdal sine grensor. Dalen er forholdsviss utilgjengeleg, vanlege folk treng tre dagar på turen og treng i det minste to overnattingar. Det hender at folk som tek ut på turen overvurderer seg sjølve og stupar undervegs. Denne turen er ikkje nokon leik for kven som helst.

Siste sumar gjekk ca. 3000 menneske gjennom dalen. Det vil seia ca. 50 pr. dag. Det er for det

meste folk som er komne til skjels år og alder. Ungdomsprosenten er liten og hankjonn med langt hår og skjegg forekjem praktisk talt ikkje. Dei fleste, eller praktisk talt alle gjer turen unna snarast rad er, går den oppmerkte rasa og ferdig med den. Lønsemda på turisthyttene er dalande, ikkje minst av den grunn. Det er eit uendeleg slit å reie fram på hesteryggen dei naudsynte forsyningar. Ein ny generasjon vil neppe umake seg med det. Det ser ut som det er eit tidsspørsmål kor lenge turisthyttene vil verte drevne.

Anten dei går frå Hol eller Finse er turen som turar i norske fjell mest langt på vegen halv turen. Det er først når dei kjem til Sauavaddalen med elva Grøna at det tek til å verta originalt. Turen vidare til Grønestøl, Østerbø, Nesbø og Sinjarheim er ei oppleving for den som tek turen. Dette er også teke omsyn til i reguleringsplanane. Men skal Aurlandsdalen verta kvar mansk eige må det koma vegen. Det er rein illusjon å tru noko anna.

Utten utbygging er det små vover for vegen. Men ved utbygging vert dalen tilgjengeleg for alle, og såleis verta eit eldorado for friluftsliv og utgangspunkt for nye tur-rutor både mot nord og sør. Eg vil gjenta at den beste form for naturvern er å byggja ut vasskrafta vår, truleg også etter at olje eller atomkraftverk teoretisk kan konkurrere når dett gjeld pris.

Ettter Nea har eg vondt for å tenkja at korkje botanikk eller politikk på fredningsstien vil verta teke alvorleg.

Til ungdomen vil eg gje det råd at dei må byrja i den andre enden. Eg tok ein tur i byen i dag for å få litt frisk luft. Men sjølv i Slottsparken er det snilt sagt at ein får frisk luft sjølv ein solblank vinterdag. I denne byen og i andre byar og tettbygde strom skal nå størstedelen av folk bu i 11 av året sine 12 månader. Dette er nå ein del av norsk natur det og. Det er her det må varsko til. Det er her det må plan, pengar og naturvet til. Dei norske fjell og dalar vil alltid strekkja til for alle som har såpass mot og helse at dei vil og kan nytta sin ferie og fritid der.

Alternativ for Aurland

Naturverndebatten om konsesjon til Oslo Lysverks Aurlandsprosjekt har bl. a. konsentrert seg om to viktige punkt: 1) De økonomiske (og sosiale) konsekvenser for Aurland kommune, og 2) kraftsituasjonen i Oslo-området. — Gensom konsesjon ikke blir gitt, hva kommunen holder Aurland for seg, hevves at stedet trenger nye fraktkter og arbeidsplasser for å kunne løse sine byggepolitiske oppgaver. Fra Oslo Lysverks og Vassdragsvesenets side blir det stadig hevdet at Oslo-området får et stort kraftbehov i de kommende år, og at disse behov best dekkes av Aurlandskraft, men at andre kraftproduserende alternativer er en mulighet hvis en vil påta seg de meromkostninger dette vil medføre. Faren ved å diskutere ut fra denne problemstillingen er imidlertid den at opinjonen lett kan komme til å overse en meget viktig side av saken, nemlig at Aurlandsprosjektet ikke er identisk med en regulering av elva gjennom Aurlandsdalen, men at denne reguleringen bare er ett byggetrinn i et prosjekt som omfatter de fleste større og mindre vassdrag i denne delen av Aurland kommune, og som tilsammen er ment å yte 2,6 milliarder kw. pr. år, hvis alt blir utnyttet.

Fra et naturverns synspunkt må det derfor være av stor betydning å få vite hvor stor kapasitet Aurlandsanleggene vil få uten at selve Aurlandselva fra Øvstebo til Vassbygd blir regulert. Dette regnestykket får spesialistene ta seg av, men et grovt overslag synes å vise at det vil dreie seg om vel halvparten, dvs. 1,3 milliard kw. pr. år. Dette resultatet kommer en fram til ved å trekke Aurland III fra den samlede produksjon Aurland III er ment å yte 25 pst. av den samlede kraftmengde, og forutsetter regulert Langdals og Grøna ved Øvstebo, de viktigste kilder til Aurlandselva nedenfor Øvstebo.

Forholdet kompliseres imidlertid av at spillvannet fra Aurland III er en del av vannliførselen til kraftstasjonene lenger nede. Likevel er det realistisk å regne med at Aurlandsprosjektet kan yte omtrent 1,3 milliard kw. pr. år, hvis man sparer Grøna og Langdals. Dermed vil Aurlandselva komme til å beholde en stor vannføring, og dalen fra ovenfor Øvstebo og ned til Vassbygd vil være som før.

Hvor store kraftmengder det likevel vil komme til å dreie seg om, får man et inntrykk av ved å sammenligne med kraftproduksjonen fra noen andre kjente anlegg. Roldal/Suldal yter 1,3 milliard kw. pr. år (Suldal alene 0,4), Urdal 1-2 yter 0,3, Sira, Kvina (dvs. Tomstad 1-2) 1,8. Rendalsprosjektet med Savalen er beregnet å kunne yte 0,8 milliarder kw. pr. år. Det vil si at Aurlandsbygging uten regulering av elva Aurlandselva vil yte like nye kraft som Roldal/Suldal, og vel fire ganger så mye som Urdal 1-2.

Den andre siden av saken gjelder Oslo-områdets kraftbehov. Det er i det siste framkommet uttalelser som avskriver ryktene om en skutt krafttase i Oslo-området, men prognosene går ut på at det vil bli kraftmangel her om ca.

fem år uten noen form for utbygging. Dette vil for det første bety at en eventuell energitilførsel fra Aurland I og II vil komme inn i bildet i god tid til å avverge den antatte kraftmangelen omkring 1975. For det andre betyr det at hvis man var villig til å satse på alternativ til Oslo-området, elektrisitet stress, kunne man bruke dem om seks-åtte år! Til å dekke Oslos resterende kraftbehov. Og det vil igjen si at disse alternativ ville stå til disposisjon omtrent på den tid de siste byggetrinn av det påværende Aurlandsprosjekt er planlagt avsluttet. Og samtidig må man være klar over at den årlige energimengde man kan utvinne uten å angripe Aurlandselva, er så stor, at den kan komme til å Oslo-området tilstrekkelig kraft i en noe lengre periode enn det minimumsidsrom som er nødvendig for å kunne planlegge og iverksette alternativ/supplement til vannkraften.

Et slikt alternativ ville naturligvis også komme andre verneverdige vassdrag til gode. Og en må dessuten ta med i vurderingen at Aurlandsanlegget ikke er det eneste vannkraftprosjekt som er istand til å forsyne Oslo med strøm etter 1975. Og hva med de kraftmengder Norge hvert år «brenner inne» med? Her vil jeg innskrive at anleggskostningene for flere vannkraftprosjekt har blitt langt større enn beregnet, mens utnyttelsen av alternative kraftkilder kan synes å bli vanskeliggjort og forsinket av maksimale utgiftsanslag. Omkostningene ved Rendalsanlegget har f. eks. økt fra 150 millioner til over 300 millioner kr. på tre år! Og dette vil naturligvis i sin tur få virkninger for strømpriser. Aurlandsanleggets budsjetttramme på ca. 600 millioner kroner synes derfor å være et usikkert økonomisk sammenligningsgrunnlag i vurderingen av alternative kraftkilder.

For Aurland kommune er situasjonen langt mindre komplisert. Uten at selve Aurlandselva blir regulert fra og med Grøna, vil kommunen likevel ha nok kraft igjen til å dekke eget behov, etter at Oslo har fått sitt. (Hører ikke Kjosfossen også til Aurland kommune?)

Investeringen som er gjort for konsesjonsoppslaget er avgjort av Stortinget, vil ikke være bortkastet, da de er nødvendige for å få realisert de første byggetrinn, og veianleggene vil komme bygda til gode på mange måter. En anleggstid på tre-fire år istedenfor syv-åtte år, vil på lengre sikt ha liten betydning, både økonomisk og sosialt. Kommunen vil beholde betydelige konsesjonsinntekter og muligheter til å skape nye arbeidsplasser og ny industri. For selve Aurlandsdalen vil kommunen komme til å få en viss kompensasjon av staten. En slik framgangsmåte har blitt foreslått for spesielle tilfelle som dette. Dessuten må Aurland kommune ha lov til å regne med en betydelig øking av turistinntektene hvis Aurlandsdalen fredes og legges ut til nasjonalpark. Denne dalen har slike store rekreative og vitenskapelige verdier at den skulle ha muligheter til å bli et frileddsområde av langt større betydning enn tilfellet er idag.

Men da må hyttekapasiteten mangedobles, og dalen få den tu-

ristreklame den fortjener, både innen- og utenlands. Aurlandsdalen har i de senere årene vært i ferd med å sienne inn i folks bevissthet p. g. a. planene om en framtidig kraftbygging. Men i dette tilfelle er det så mange momment som taler for en freding, at det må være grunn til å tro at våre myndigheter vil ta disse planene opp til ny vurdering med sikte på å bevare denne enestående vassdalen for ettertiden.
Ørnulf Andreas Hodne,

Aurlands- vassdraget og Åpen Post

Der kom problemstillinga: Kva er viktigast. Framtida for eit bygdesamfunn og godt arbeid i 8-10 år for 3-400 mann, eller vilkåra for nokre botanikarar som leitar etter sjeldne plantar. Dei ungdomane som var med og presteerte ein (Vørings) foss av ord, dei kunne liksom ikkje tenkja seg å gå ein annan veg enn i dag.

Det kom litt lite fram i programmet kva som eigentleg skal vast i dalforet. Etter det eg skyna skal det ikkje gjerast noko i den eigentlege Aurlandsdalen, mellom Vassbygdi og Østerbø. Og slett ikkje i Ohnstadberget, med sin ville rabarbra. Eit vatn plar verta rekna for å pynta opp i landskapet. Hemse-dal har ikkje vorti ringare fordi om det vatnet som ligg der vert laga av ei demming. Mål-er demt opp mykje større enn før. På Hardangerviu-da har oppdemming gjevi større vatn enn før sume stader. Dei

er då ikkje opplevinga mindre for det. Det er litt vanskeleg å godta ein så sterk og så utbreidd allergi mot sement at all utbygging av vassdrag i landet må stogkast.

Det gjeld ikkje berre Aurland. Åpen post vart Jotunheimen nemnd. På Fossli vart halde protestmøte mot Vøringsfossen. Tidlegare har det vori protestert ved utbygginga av Sira-Kvina, Røldal-Suldal og mange andre.

Det har vori sagt så mange gonger at det er dyrt å bu her i landet. Den einaste føremun vi har er faktisk vasskrafta. Skal den liggja unytta, ja då kan vi like godt instilla oss på ei langsom avfolkning. Rasjonaliseringa på alle omkverve innan næringslivet er turvande om vi skal kunna hevda oss. Truleg går rasjonaliseringa for seint. Dei som vert ledige og dei som veks opp må få seg ein annan arbeidsplas. Heime, eller i andre land. Ei bygd kan ikkje leva av at ein og annan finn sjeldne plantar der, eller klatrar i bergside-ne.

Statsministeren lova at dersom Aurland ikkje vert utbygt så skal bygda få vederlag. Nå må også ein statsminister ta pengane ein stad frå. Vi vantar veger for hundrevis av millionar i landet. Vi vantar skular, sjukehus, heimar for evneveike, for narkomane osv. Skal vi ta pengar som kunne vori brukte til slikt for å gje ei bygd vederlag og samstundes måtta bruka meir pengar til kraftverk, til dyrare kraftverk?

Vederlag kan knapt gjevast for anna enn tapte konsesjonsavgifter. Ikkje for tapte arbeidsplassar. Ikkje for at bygdefolket vert så få at t.d. ein doktor ikkje vil slå seg ned der. Ikkje for at lågt barnetal gjev dårleg klassedeling i skulen. På mine kantar kan eg ikkje hugsa å ha møtt bygdefolk som er for freding. Grunnen er den ganske enkle at bygdene treng inntekter.

Eg trur ikkje nokon i desse bygdene vil ha noko i mot at naturvernarane arbeider aktivt for at hyttene som vert bygde er stilreine, vert lagde slik i terrenget at det ikkje verkar som om dei ligg og skrik på hjelp, og måla med høvelege fargar. Eg trur heller ikkje nokon vil vera mot at vegvesenet får på seg å rydda så høvelande opp etter seg. At t.d. dei store jordhaugane sume stader langs den omlagde vegen over Vidda vert planera ut over steinskråningane som finnst sume stader etter denne vegen. Eg såg ein gong ein bil (F-bil) der det låg svære flak med Fjellsmelle i bagasjerommet. Dei som hadde bilen var truleg ute i felten etter meir. Det var i alle fall ikkje å sjå.

Me ville ikkje ha noko i mot om turistane tok vare på plastposane, tomflaskene og mjølke-pappen sin. Eller at turistskipa let vera å tømme søppelet i fjordane, at dei hadde ein ovn ombord og brende opp svineriet der. Kan vi ikkje gå saman om desse tinga? Dei kan gjennomførast med rimelege pengesummar, og så lata småkommunane i fjordane og dalane få dei inntekter dei kan skaffa seg og som dei treng. Vi vil så gjerne bu her alle saman, men vi må ha noko å leva av.

Gunnar Olafsen
Ulvik i Hardanger

"JEBSEN PLANEN".

Det er i de siste dager gjort kjent at der er fremlagt et alternativt forslag til utbygging av Aurlandsvassdraget.

Forslaget er presentert av siv.ing. Allan Jebsen og prinsipielt støttet av Den Norske Turistforening.

Vårt rådgivende ingeniørkontor har fått seg forelagt siv.ing. Jebsens plan og har etter gjennomgåelse funnet at forslaget fortjener reell, grundig vurdering på like fot med Oslo Lysverkers søknad.

Våre kommentarer dat. 20.3.1969 vedligger.

AURLANDSVASSDRAGET

Kommentarer til alternativ
utbyggingsplan fremlagt av
Siv.ing. Allan Jebsen

Utredn. dat. 20.3.1969

Denne utredning tar sikte på å sammenligne de hydrologiske virkninger av den prosjekterte utbygging iflg. Oslo Lysverkers konsesjonssøknad av 19. mars 1965 og siv.ing. Allan Jebsens alternative utbyggingsforslag av 13. mars 1969.

I hovedtrekkene skiller de to planer seg fra hverandre på følgende måte:

Oslo Lysverker vil bygge ut de vestlige felt og øvre Aurlandsdalen i Aurland I, Aurland II og Reppa, og deretter bygge ut østfeltene i Aurland III, med stasjon beliggende like nord for Øvestølvatn og føre avløpet fra Aurland III samt de lavereliggende deler av østfeltene Langedøla og Grøna inn på overførings-tunnelen fra Øvestølvatn til Viddalsvatn og derfra til Aurland I. På dette tidspunkt installeres et 4. aggregat i Aurland I. Siv.ing. Jebsens plan går ut på å skille østfeltene hydraulisk helt bort fra vestfeltene og eventuelt senere bygge disse separat ut i et Aurland III som da vil få sitt utløp i Vassbygdi like nedenfor Stonndalselvis innløp i Aurlandselvi.

I hans plan sløyfes 3 damanlegg i øvre Aurlandsdalen i Omnsvatn, Vestredalstjerneng og Veslebotnvatn som iflg. O.L. plan tilsammen utgjør 43 mill. m³ magasin beliggende direkte i hoveddalen.

Ved flyttingen av Aurland III vil en rekke store arbeider i den trange hoveddalen på en konsentrert strekning mellom Øvestølvatn og Grønns utløp falle bort.

Det skulle da også bli unødvendig å bygge hovedkraftlinjen opp gjennom hoveddalen fra Aurland II til Aurland III, og en kan sløyfe veianlegg på samme strekning av hoveddalen.

Hans plan tar dessuten sikte på å sløyfe 3 uregulerte bekkeinntak på tunnellen Øyestølvatn-Viddalsvatn, nemlig Botnagrovi, Nonsgrovi og den gjenværende nedre del av Katla.

Særlig den sistnevnte har Aurland elveeigarlag i uttalelse av 20.12.1965 gått sterkt inn for å få fredet, mens O.L.s plan, foruten å nytte alle vannene på fjellet til regulering for Aurland II, også tar inn de siste rester på overføringstunnellen til Viddalsvatn for utnyttelse i Aurland I.

Siv.ing. Jepsens plan har følgende fellestrekk med O.L.s plan:

Aurland II med reguleringer er like stort, men siv.ing. Jepsen foreslår å legge stasjonen i Stonndalen, like overfor Reppa, og ikke i Berdalselvi som foreslått av O.L.

Derved kan veianlegg og brakkeleire m.v. konsentreres til Stonndalen og kraftlinjen fra Aurland I via Reppa og Aurland II føres rett over fjellet til Geitryggen som anbefalt av kraftlinjekonsulent. Reppa-anlegget med reguleringer er identisk.

Mens O.L.s plan innebærer at man straks må dimensjonere tunnellen fra Øyestølvatn til Viddalsvatn for å ta imot fremtidig avløp fra Aurland III (som forutsetningsvis etter tidsplanen først skal komme fra 1977 av), så vil den samme tunnellen i siv.ing. Jepsens plan ikke ta inn dette vann.

Til gjengjeld vil tunnellen iflg. Jepsen måtte ta over ganske store intensiteter av uregulert avløp fra øvre Aurlandsdalen fra inntaket i Øyestølvatn, og det er derfor sannsynlig at tunnellen må beholde sin dimensjon og at Øyestølvatn i sommerhalvåret må brukes som utjevningmagasin for kortvarige flommer som ellers vil gå tapt over dammen. Dette magasin ville da i tørrvårsperioder måtte ligge nedtappet i sommertiden.

Det er mulig at Øyestøldammen av samme grunn må oppføres noe høyere.

De uregulerte tilleggsfelt fra øst fra nedre Grøna og Langedøla som O.L. tar over til Aurland I, vil siv.ing. Jepsen bevare som meget verdifulle tilskudd til Aurlandsdalens gjenværende vannføring fra Nesbø til Vassbygdi.

Aurland I iflg. Jepsens plan

Dette anlegg vil da i fullt utbygd tilstand ta inn følgende felt:

Uregulerte felt ved Øyestølvatn nr. 34-39	106,7 km ²
Aurland II felt nr. 21-28	93,1 "
Reppa " " 31-32	14,8 "
Ureg. Berdalselvi nr. 45	6,2 "
Stonndalselvi " 33 + 46	48,1 "
Viddalsvatn " 47	47,4 "
Tvinna " 48	7,0 "
Sum Aurland I + II + Reppa	<u>323,3 km²</u>

 Det er altså 40,1 km² mindre felt enn i O.L.s plan før Aurland III, og betyr 75 mill. m³ mindre gj.sn. årsavløp.

 Alt dette er uregulerte felt som uten utjevningmagasiner har vært forutsatt tatt inn på overføringstunnellen Øyestølvatn - Viddalsvatn.

Mens O.L.s plan gir et midlere årsavløp til Aurland I (uten Aurland III) på 673,4 mill. m³, vil Jepsens plan gi 598,4 mill.m³, eller 89 % av det av O.L. planlagte.

Det samlede magasin i O.L.s plan for utnyttelse av de 3 første aggregater i Aurland I er 458 mill.m³, som forutsettes å bli 405 mill.m³ iflg. Jepsens plan.

 Siviling. Jepsens plan vil altså bare redusere denne årsproduksjon med 170 GWh eller gi 87 % av den forutsatte produksjon og med nær samme fordeling på vinter- og sommerprod. som O.L.s plan.

Aurland II og Reppa får uforandret produksjon fra O.L.s plan.

I vår utredning om konsesjonssøknaden, datert 19.1.1966, har vi pekt på en rekke momenter manøvreringsmessig av stor betydning for en viss opprettholdelse av laks- og sjøørretfisket i Aurlands-elvi.

Disse momenter ansees som fullt gyldige enten det dreier seg om utbygging etter O.L.s plan eller etter siv.ing. Jepsens plan. De største fordeler ved siv.ing. Jepsens plan ligger i de øvre deler av vassdraget, ovenfor Vassbygdvatn.

 Siv.ing. Jepsens plan konsentrerer de nødvendige større anleggsarbeider slik at en vesentlig del av de planlagte anleggsveier, samt flere brakkeområder og anleggskraftlinjer kan sløyfes.

Det viktigste trekk er at hovedelven får beholde vitale lokaltilsig.

Således vil det gjenværende felt ved Aurdalsvatn som i O.L.s plan bare er ca. 14 km², bli øket med delfeltene av Langedøla, Grøna, Nonsgrovi og Botnagrovi, tilsammen 37,4 km² og blir altså nær 4 ganger så stort.

I selve hoveddalføret vil det bortsett fra inntaksdam Øyestølvatn, ikke finnes dammer, anleggsveier og anleggskraftlinjer og bare et ganske kort stykke helt tørrlagt elv, fra Øyestøl til Grønås utløp.

Vi kan ikke forstå annet enn at siv.ing. Allan Jepsen har presentert en så verdifull alternativ-plan at den fortjener en meget nøye gjennomgåelse av søkeren og de konsesjonsgivende myndigheter og fortjener en like grundig gjennomgåelse som det av O.L. fremlagte prosjekt fra 1964.

Her er da virkelig et ansvarsbevisst alternativ fremlagt som ikke bare tilgodeser kraftproduksjon, og på den annen side ikke neglisjerer den økonomiske betydning det har å utnytte våre store kraftressurser på en akseptabel måte.

De berørte grunneiere og kommunen bør hilse denne alternativ-plan med glede og gi den full støtte i dens videre bearbeidelse.

Vedr: Siv.ing.Jebsens plan.

I den form som siv.ing. Jebsens plan til slutt har fått, kfr. Den Norske Turistforenings brev av 3.3.69 til departementet, er den ikke meget forskjellig fra Oslo Lysverkers. I tilfelle full utbygging etter Jebsens plan vil man ha oppnådd

- a) å flytte stasjonen Aurland III fra Grøndalen ovenfor Aurdalsvatn ned til Vassbygdi, og
- b) å flytte kraftstasjonen Aurland II fra sidedalen Berdalen til sidedalen Stonndalen.

Flyttingen av Aurland II kan muligens være en fordel, og vil neppe fordyre anlegget nevneverdig. Jeg tror Oslo Lysverker også har vært inne på dette selv.

Flyttingen av Aurland III derimot byr neppe i seg selv på noen naturvernmessig fordel. Stasjonen selv blir inne i fjellet, men de ytre anlegg (koblingsanlegg m. v.) må bli liggende mer synlig på det nye sted, og spesielt kan en avløpskanal ut mot Vassbygdvatnet bli meget fremtredende mens avløpet fra stasjonen oppe i dalen vil gå i tunnel ut til Øyestølsvatn.

Et hovedpunkt i siv.ing. Jebsens forslag er såvidt jeg forstår at man etter hans plan kan dele utbyggingen i to, østsiden og vestsiden, slik at man i hvert fall inntil videre kan begrense konsesjonen til å omfatte vestsiden alene. Østsiden, dvs. alle de felter som er tenkt tatt inn i Aurland III, kan da bli liggende urørt inntil videre og eventuelt for bestandig. Det som utbygges blir da i første omgang bare stasjonene Aurland I og II samt den lille Reppa kraftstasjon.

Da planene faller så nær sammen i hovedtrekk, blir også økonomien omtrent lik i de to planene.

Vannmengden gjennom Aurlandsdalen blir også omtrent den samme etter begge planene. Det avgjørende blir etter begge planene om østsiden tas med i utbyggingen eller ikke.

Jeg må selvsagt ta det forbehold ved ovenstående kommentarer at de er avgitt etter en rask gjennomgåelse av siv.ing. Jebsens forslag, uten tid til å innhente detaljopplysninger eller foreta detaljerte beregninger.

Vidkunn Hveding.

Jebsen-planen kan redde Aurlandsdalen

REGJERINGEN I TVIL — MEN AVGJØRELSEN FALLER SNART

Naturvern hensynet underordnet i behandlingen av kraftverk-saker

Det er like før regjeringen tar standpunkt til Oslo Lysverkers søknad om konsesjon for utbygging av fallrettighetene i Aurlandsvassdraget i Sogn. Alt tyder på at tvil en på flere hold i regjeringen er stor. Skal man ta hensyn til de mange og sterke innvendinger som er kommet fra naturvernhold mot konsesjonen, eller skal man la utbyggingen skje fullstendig på konsesjons-søkerens premisser? Tvilen er kanskje blitt enda større etter at sivilingeniør Allan Jebsen i forrige uke la fram sin plan, som i korthet deler prosjektet i to byggestapper og som tar større hensyn til naturverninteressene. Jebsen-planen, som bl. a. har fått tilslutning av Den Norske Turistforening, er blitt drøftet i regjer-ingen, og den studeres nå nær-mere av eksperter i Oslo Lysver-ker og Vassdragsvesenet.

Det er grunn til å foreta en sammenlikning mellom Oslo Lys-verkers plan for utbyggingen og sivilingeniør Jebsens alternativ, og særlig se på dem ut fra ønsket om å la Aurlandsdalen ligge mest mulig uberørt.

Aurlandsdalen ligger i dag praktisk talt uberørt i fire miles lende, fra Hallingskarvet til be-byggelsen ved Sognefjorden. Den er i dag en av de få fjelldaler som er igjen på Vestlandet, og den har i mange år vært betrak-tet som en naturperle.

OSLO LYSVERKERS PLANER

vil medføre omfattende inngrep av bygnings- og anleggsmes-sig art. Dalen vil bli en annen.

Det er planlagt en bilvei gjøn-nom det meste av dalen, — bil-simen vil trenge inn. På en rekke steder i dalåret planlegges an-leggsveier utfra hovedveien.

Det er planlagt fire demninger i dalbunnen og seks demninger for elveinntak nær dalbunnen.

- På grunn av omfattende sprengningsarbeider vil det bli store steintipper på en rekke steder.

- Elvene i dalåret vil bli så godt som tørrlagt.

- En kraftlinje vil følge dalen og til dels krysse denne.

NATURVERNRADET,

som er blitt forelagt søknaden til uttalelse, sier at inngrepene ikke kan sies å være i samsvar med Gabrielsen-komiteens innstilling om skånsom utbygging av vassdraget. Naturvernrådet frarår at konsesjon gis.

Også Statens Friluftsråd har

Den plan Allan Jebsen har lagt fram, er bygd på Oslo Lysverkers egne forutsetninger og beregninger, så langt de er offentlig tilgjengelig. Den har derfor den styrke at den ikke krever total omkastning av Lysverk-planene, bare en revisjon.

Den begrenser seg til ett eneste bygningsmessig inngrep i hele dalåret: en demning på seks meters høyde midt i dalen, hvor den er på sitt trangeste. Som en følge av dette vil vannforingen nedenfor demningen reduseres med ca. 40 prosent, mot 85 prosent ved Lysverkenes plan.

JEBSEN-PLANEN

er like enkel som innlysende.

Han har funnet at de fem ned-slagsfeltene som planen omfatter, er slik plassert at de kan utbyg-ges etappevis, slik at man først bygger ut de to feltene på vest-siden av dalåret, med i alt tre kraftstasjoner. Dermed kan det arbeid som alt er utført — til ca. 15 millioner — fortsettes uten at man kan si det er bortkastet.

Skulle det så vise seg, seinere at andre energikilder kan konkurrere bedre med vannkraft enn i dag, kan man la det bli med denne første etappe av utbyggin-gen, som etter beregningene vil kunne gi Lysverkene nær 60 prosent av det kraftbehov de kalku-lerer med å få ut av sin plan for hele vassdraget.

Fordelen med den etappemes-sige framgangs måten er at man vinner tid — trolig minst fem år — som kan gi verdifulle ny-vinninger på atomkraftens og varmekraftens område.

Finner man det likevel lønnsomt å bygge ut de øvrige feltene — med to kraftstasjoner — kan dette skje uten flere inngrep i selve Aurlandsdalen. Østfeltene ligger nemlig på høyfjellet nord og øst for dalåret. Ifølge Jebsen bør det ikke gis konsesjon for disse feltene nå, — for behovet er der og det er lønnsomt sammen-liknet med andre kraftkilder. Teknisk er det ingenting i veien for at vest- og østfelter utbygges uavhengig av hverandre.

I forbindelse med denne saken

er det grunn til å sette søkelyset på «maktspillet» som foregår i forbindelse med kraftutbyggings-saker. Her spiller Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen (NVE) en sentral rolle. Helt øst-trent er forholdet når det gjel-der fallrettigheter som eies av sta-ten. Da søker en avdeling i NVE en annen avdeling i NVE om konsesjon. Innstillingen som går til Industridepartementet og regjer-ingen til avgjørelse utarbeides av NVE's hovedstyre, styret opptrer som søker, som utreder, og som innstillende myndighet.

EKSPERTMONOPOL

Kraftmonopolet NVE har i dag praktisk talt monopol på eksper-tise innenfor statsadministra-sjonen når det gjelder kraftutbyg-ging. I Industridepartementets elektrisitetsavdeling sitter vesent-lig jurister, som ikke har den fag-tekniske bakgrunn til å vurdere søknader, selv om erfaring og kunnskaper ellers i høy grad er til stede.

Naturvern hensynet er også i saksbehandlingen underord-net utbyggingshensynet. Det er hovedstyret i NVE (som altså selv kan være søker) som innhenter uttalelser fra Statens

Naturvernråd og Statens Friluftsråd og som vurderer hvilken vekt man skal legge på naturvern hen-synet. Det er ikke så forunderlig at Industridepartementet i den konk-rete Aurlands-saken har gitt ut-trykk for at de selv måtte få fore-ta helhetsvurderingen, og ikke overlata alt til utbyggings d...

NATURVERNERNE MA FA EKSPERTISE

Ved ingeniør Jepsens plan er det kanskje slått et lite hull i den kompakte ekspertise. Det er først når naturverninteressene selv tar kraftutbyggingsekspertene i bruk at man kan komme over på realistiske kompromisser og helhetsvurderinger. Men det er noe fundamentalt galt med balansen mellom så livsviktige hensyn som kraftutbygging og naturvern i vår statsadministrasjon når alternativet først er kommet fram, i.a. på tampen av prosessen, etter vedvarende press fra naturvernere og etter en enkelt persons innsats.

Apropos den innvendingen, som utbyggingstilhengerne gjerne ser, nemlig at alternativet er bare én mulighet: Planen fortjener en grundig overveielse på saklig grunnlag, ikke å avvises fordi våre utbyggingsmyndigheter selv ikke har funnet det opportunt å utarbeide alternativer.

Selv en blind hane kan finne gullkorn, heter det, og sivilingeniør Jepsen er ingen blind hane — han har lang erfaring fra andre kraftutbyggingsprosjekter og skulle iallfall være en mann som det kan lyttes til.

peve

Artikkel i Dagbladet 28.03.69.

Oslos Aurlandplan og Jebbens planen kan samarbeides

Men Oslo Lysverker har sendt Industridepartementet vesentlige innvendinger

Sivilingeniør Jebbens Aurlandsplan inneholder detaljer som kan innarbeides i Oslo Lysverkers planer, sa direktør Lars Ljøgodt i bystyret i går. — Han foreslår at to bekker samt nedre del av Katlavassdraget ikke tas inn i driftstunnelen for Aurland I og Oslo Lysverker er enige i at disse kan spares. Vi er også enige i at stasjonen Aurland II legges i Stonndalen og ikke i Berdalen som opprinnelig forutsatt, vi har vært inne på disse forandringer tidligere.

Men for øvrig kan Oslo Lysverker ikke se at ingeniør Jebbens plan gir grunn til å fravike de utbyggingsplaner som for 4 år siden fulgte konsesjonssøknaden.

..Direktør Ljøgodt svarer på et begrunnet spørsmål av Viking Mestad (V) om den alternative Jebbens-planen er vurdert av rette vedkommende i Oslo kommune?.. — Oslo har, ut fra sine legitime interesser søkt om å få bygge ut, men det er konsesjonsmyndighetene som skal avgjøre om våre interesser må vike for andre omsyn som, ut fra en totalvurdering, blir tillagt større vekt, sa Mestad...

— Det er tidligere i bystyret sagt at i vår konsesjonssøknad er alle sider av saken vurdert og en har tatt omsyn til naturverninteressene så langt råd er. Mot dette står imidlertid en uttalelse av Naturvernrådet.

Utbygging etter den nye planen som er skissert vil, etter det som er opplyst, føre til vesentlig mindre naturverninngrep enn forutsetningen er for den konsesjonssøknad Oslo har inne. Spørsmålet er om Oslo Lysverker meer det er slik?

— Hovedhensikten med direktør Jebbens plan er å spare vassdraget og dalføret fra Geiteryggen ned til Øvstebø, Stembergdalen for tekniske inngrep i størst mulig utstrekning, sier direktør Kjøgodt. — Dalen videre nedover fra Øvstebø til Vassbygd er allerede på forhånd, i Oslo Lysverkers planer, spart både for kraftledning og vei. Ingeniør Jebbens forutsetter at så vel kraftledning som vei i området fra Geiteryggen til Øvstebø blir lagt andre steder oppe i høytjellet. Dammer i vassdragets øverste del faller bort i hans planer og kraftstasjonen Aurland III forutsetter flyttet ned i Vassbygda, ca. 2,5 km ovenfor elvas utløp i Vassbygdvann. Videre deler Jebbens opp utbyggingsområdet i en vestlig og en østlig del for å bygge ut den vestlige føst. Han forutsetter at den andre eventuelt skal bygges ut seinere, det kan imidlertid allerede i dag slås fast at det vil bli behov, også for denne utbygging, sier direktøren.

Oslo Lysverker har overfor Industridepartementet kommet med

vesentlige innvendinger mot Jebbens-planen og bygger på en helhetsvurdering og en avveiling mellom mange forskjellige interesser, bl. a. hensynet til de fastboende.

Vi finner det således utlirådlig å legge vei og kraftledning andre steder enn i Stembergdalen, veien er nødvendig for anlegget og en forutsetning fra bygdenes side.

For framføring av kraftledningen fra Vestlandet til Østlandet går det en forsvarlig trasé gjennom Stembergdalen over Geiteryggen og ned i Hol. Å legge kraftledningen oppe i høytjellet vil være uforvarlig av hensyn til driftsikkerheten.

Å flytte Aurland III — som er forutsatt underjordisk — fra Stembergdalen til Vassbygda, betyr bare at en flytter vansker og ulemper fra ett sted til et annet. Våre landskapsarkitekter ønsker i størst mulig utstrekning å bevare området rundt bebyggelsen i Vassbygda mest mulig uberørt. En stasjon som foreslått av Jebbens gjør at en får steintipper, friluftsanlegg og kraftledninger i nærheten av bebyggelsen. Avløpet fra Aurland III vil gå som en åpen elv gjennom Vassbygda med ulemper for de fastboende, f. eks. frost-røyk.

En så stor fallhøyde som 1300 meter er lite ønskelig av hensyn til turbinene og driftsikkerheten, sier direktøren. — En oppdeling i en vestlig og en østlig utbygging hindrer også en hydrologisk samkjøring som ansees verdifull. Oppdelingen vil normalt gi de samme kraftmengder, men byr ikke på fordeler økonomisk og driftsmessig.

Av avisene fremgår at sivilingeniør Allan Jebsen i samråd med Den Norske Turistforening har sendt stortingsrepresentantene en skrivelse, der behandlingen av konsesjonssaken i forbindelse med Aurlandsutbyggingen kritiseres, og hvor det henstilles til Stortinget å vedta innstillingen fra mindretallet i Stortingets industrikomité.

Oslo Lysverker finner det lite korrekt å bringe partsinnlegg inn for stortingsrepresentantene etter at den offisielle del av saksbehandlingen er avsluttet. Sivilingeniør Allan Jebsens skrivelse til representantene gir imidlertid intet realistisk grunnlag for avgjørelse av denne sak, og vi tillater oss derfor å komme med enkelte bemerkninger.

Ingeniør Allan Jebsens fremstilling gir inntrykk av at man ved å gjennomføre Oslo Lysverkers planer vil ødelegge hele det område som han betegner som Aurlandsdalen, nemlig fra Geiteryggen til Vassbygdvann. Forholdet er at det nå omdiskuterte område bare gjelder den såkalte Stodmerrdalen fra Geiteryggen til Grøna, et stykke ovenfor Øvstebø. Den særpregede og fra natursynspunkt verdifulle del av dalføret fra Øvstebø til Vassbygden vil bli uberørt når det gjelder tekniske inngrep, bortsett fra at elvens vannføring reduseres. Reduksjon av vannføringen vil også inntreffe etter ingeniør Jebsens plan. Man gjør oppmerksom på Den Norske Turistforenings offisielle uttalelse til Vassdragsvesnets hovedstyre ibrev av 11/1.67, referert på side 21 i st. prp. nr. 144. Etter en generell protest mot utbyggingen av Aurlandsdalen uttaler her Turistforeningen følgende: "De planlagte reguleringer ville stå i et helt annet lys for DNT såfremt Aurlandsdalen mellom Øvstebø og Vassbygdi ikke ble berørt av veianlegg." Kart over Aurlandsdalen er vedheftet st. prp. nr. 144. Etter Oslo Lysverkers planer vil det ikke bli veianlegg i dalen på den strekning som Turistforeningen omtaler. Innstillingen fra Vassdragsvesnets hovedstyre bygger på den refererte uttalelse fra Turistforeningen, og de sterke innvendinger som nå gjøres gjeldende fra turistinteressene er fremkommet på senere tidspunkt.

Aurlandsutbyggingen avslører etter ingeniør Jebsens mening dyptgående svakheter i behandlingen av vannkraftsaker. At Vassdragsvesenet har brukt 3 - 4 år på gjennomgåelse av Aurlandssaken må tyde på at man her har tatt sin oppgave meget alvorlig. Saken har fått en meget allsidig belysning. Departementet har hatt over 15 måneder til sin saksbehandling, og dette er ingen kort tid når man tar i betraktning det fyldige materiale som Vassdragsvesenet har fremlagt. Aurlandssaken er behandlet på den måte som loven foreskriver. Noen større faglig kompetanse til å bedømme konsesjonssaker enn den som foreligger i Vassdragsvesenet finnes for tiden ikke i landet. Å reise kritikk over Vassdragsvesnets behandling savner ethvert grunnlag.

Sivilingeniør Jebsen i samråd med Den Norske Turistforening henstiller til Stortinget å vedta komitéens mindretalls forslag. Man synes ikke her å være oppmerksom på de konsekvenser et slikt vedtak vil ha. Dette vil ha til følge at planene for Aurland I må omarbeides, da vanntilgang til dette kraftverk vil bli sterkt redusert, og energiproduksjonen vil bli redusert fra 1967 GWh til ca. 1166 GWh i et middels år. Dette har til følge at dimensjoneringen av tunneler, dammer, trykksjakt og stasjon må helt forandres.

Sett under ett vil mindretallets forslag ved full utbygging føre til at man for Aurlandsutbyggingen taper 150 mill. kWh vinterkraft uten at man bevarer mer uberørt natur. Kraftlinje og vei gjennom Stodmerrdalen vil måtte bygges under alle omstendigheter.

103

Brev fra NVE generaldir. til stortingsmann Olaf Knudson,
av 16.06.69.

De har bedt om mine kommentarer til det sirkulære av 11.6.69 som sivilingeniør Allan Jepsen har sendt Stortingets medlemmer. Tiden tillater meg bare å være ganske kort, og på grunn av frihelg har det ikke vært mulig å forelegge sirkulæret for andre i etaten.

1.) "Mens Vassdragsvesenet tar seg tid til å benytte 3-4 år på å gjennomgå konsesjonssøkerens plan, uten å forlange eller selv utrede alternativer som tilgodeser andre hensyn enn kraft - "

Det råder adskillig forvirring om dette med alternativer. I ethvert prosjekteringsarbeid blir det alltid gjennomgått en lang rekke tenkelige og utenkelige alternativer, til man etterhvert kommer fram til det som fremstår som det gunstigste. "Andre hensyn enn kraft", eller m.a.o. hensynet til naturinngrep, er ett av de mange hensyn som alltid er med, men alle alternativer for et kraftutbyggingsprosjekt må nødvendigvis i første rekke dreie seg om kraft.

Vassdragsvesenet har ikke "tatt seg tid til å benytte 2-3 år." Det vi har gjort er, som loven foreskriver, å gi alle berørte og andre interesserte rommelig tid til å si fra om merknader og innvendinger.

2.) "Hvorledes kan generaldirektøren uttale seg så skråsikkert om ising på linjen, når han samtidig innrømmer at han ikke har hatt tid til å innhente detaljopplysninger ?"

Flere har gjort et nummer av det forbehold jeg tok til slutt i min uttalelse av 20.3.1969. Jeg kan bare understreke ordet detalj. Der foreligger et svært materiale i saken, og intet som er fremkommet senere tyder på at noen detalj som måtte ha vært oversett den 20.mars, skulle tilsi noen endring av uttalelsen.

3.) "Altså 4 år på å gjennomgå Oslo Lysverkers plan, og ikke tid til å ta en telefon til en av vårt lands fremste eksperter på området" (linjebygging).

På det tidspunkt jeg gav min uttalelse var, meg bekjent, ingen landskjent ekspert involvert i Jepsen-planens trasé-valg for linjen, og da er det meget forlangt at jeg skulle telefonert ham.

4.) "Et brev forfattet i all hast, basert på antagelser, skal legges til grunn for at et av Europas mest storslagne uberørte dalfører skal avskrives."

Her kan jeg bare si at Jepsen vel tar munnen noe full.

Jeg går ellers ut fra at forskjellige tekniske anførsler i sirkulæret vil bli kommentert av Oslo Lysverker.

Deler av Olaf Knudson sitt innlegg i Stortinget 17.07.69.

Innstilling fra industrikomiteen om tillatelse for Oslo Lysverker til å foreta reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget (innst. S. nr. 309, jfr. St. prp. nr. 144).

Presidenten: Første taler er hr. Knudson,

— — —

Olaf Knudson (ordfører for saken): Dette er en av de større reguleringsaker Stortinget har hatt til behandling. Det er store kraftmengder og store verdier det dreier seg om.

Anlegget vil fullt utbygd produsere 2 600 kWh i et middelår, og 80 pst. av kraftkvantumet vil kunne tas ut i form av vinterkraft. Førstehåndsverdien av et middelårs produksjon representerer ca. 70 à 80 mill. kr. pr. år.

Aurlands-prosjektet vil øke landets kraftproduksjon med bortimot 5 pst., eller sagt på en annen måte:

Kraftproduksjonen representerer over 25 pst. av den kraftproduksjon vi samlet hadde her i landet i 1945.

— — —

Kraften blir billig. Etter prisnivået pr. 7/1 1965 vil prisen være 2,03 øre pr. kWh. Siden 1965 har vi hatt stigning i prisene. Det må altså plusses på en del, men anlegget vil allikevel gi billig kraft når man tar hensyn til den store prosent vinterkraft man her kan få.

Det er betydelige inngrep som skjer ved reguleringene og overføringene. Over 30 vann vil bli regulert, og vannføringen i elvene vil bli forandret.

Det er dessverre ikke mulig å bygge ut kraft uten at det skjer skader på fiske og for naturvern og friluftinteresser.

Aurlandsdalen er meget besøkt av fotturister. Det er opplyst at ca. 3 000 de senere år har gått fra Finse eller Hol til Aurland.

Naturvernrådet, Statens friluftsråd, Vestlandske Naturvernforening og Den Norske Turistforening har protestert mot de fremlagte utbyggingsplaner. Det har vært en flom av avisinnlegg med skarpe protester.

De berørte kommuner og fylker har alle støttet konsesjonssøknaden. Aurland og Hol kommuner har gått sterkt inn for at konsesjon blir gitt så snart som mulig.

På vegne av Den Norske Turistforening har sivilingeniør Allan Jebsen lagt fram skisser til alternative løsninger som skulle ivareta naturvernhensynet på en bedre måte.

Alternativ 1 i Jebsens forslag utnytter bare området vest for Aurlandsdalen.

Axel Sømme, Norges Handelshøyskole,
Geografisk Institutt.
Bergen, 8.10.69.

117

Vassdragsreguleringer, veger og bebyggelse i fjellet/områder
av urørt natur

Etter Stortingets vedtak av 17/6-69 har Aurlandsdalen ingen interesse som referanseområde for vitenskapen. Hverken fotturistruten Finse-Aurland eller bilturen fra Geiteryggen til Vassbygda vil bli særlig attraktive. Men det vil muligens lykkes for Oslo Lysverker i samarbeid med Vassdragsvesenet å redusere skadevirkningene ved utbyggingen mest mulig (bortsett fra vannmengden i elven) mellom Øvstebø og Vassbygda, så denne del av dalen og fjellområdet omkring kan holdes som et attraktivt turområde for ferierende på Aurlandsvangen. Ressursgrunnlaget for jordbruket er uhyre spinkelt og beliggenheten er for perifer for industri.

Skriv fra "Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo for naturvitenskapelige interesser ved vassdragsreguleringer".

Ved Trygve Strand, av 69.

I den debatt som foregår angående utbygging av Aurlandsdalen er "Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo for naturvitenskapelige interesser ved vassdragsreguleringer" trukket inn i diskusjonen i et avisinnlegg av 5. februar 1969 av generaldirektøren for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen. I dette innlegg nevnes at dette utvalget sees på "som en mulig begynnelse til et effektivt kontaktorgan med naturvitenskapen". Det sies videre at hva som vil skje avhenger bl.a. av hvordan dette utvalg selv vurderer sin virksomhet.

Utvalget er glad for denne invitasjon til en videre utbygging av samarbeidet og for anledning til å legge frem sitt syn på hvordan dette bør bli i fremtiden.

Dette utvalg ble opprettet i 1966 for å ivareta naturvitenskapelige interesser ved vassdragsreguleringer. Det består av én representant for hver av fagene geografi, geologi, limnologi, botanikk og zoologi. Representantene er alle personer i fulltidsstilling ved Universitetet i Oslo.

Utvalget ser på sin nåværende virksomhet som meget utilfredsstillende, idet utvalget ikke har noen mulighet til å oppfylle den funksjon det skulle ha. -----

Utvalgets arbeid som det hittil har foregått har vært å vurdere områder hvor utbygging er planlagt. I fremtiden bør det arbeides mer aktivt med å utpeke områder av særlig vitenskapelig verdi før en utbygging er planlagt. Det bør lages en landsplan for verneverdige vassdrag med begrunnet prioritering og forslag om hvilke som bør holdes utenfor den videre utbygging. Men til dette kreves som sagt bevilgninger og lønnet arbeidskraft. Utvalget som det er idag har ingen mulighet til å overkomme denne oppgaven.

Brev fra Industridept. til Oslo Lysverker,
av 16.10.69.

REGULERINGER OG OVERFØRINGER I AURLANDSVASSDRAGET.

Ved kongelig resolusjon er det den 26.9.69 bestemt:

- "1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Oslo Lysverker å foreta reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget på de betingelser som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 26.9.69.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget i samsvar med utkast inntatt i samme tilråding som gjeldende inntil videre."

Resolusjonen samsvarer med Innst. S. nr. 309 for 1963-69, som iravek St.prp. nr. 144 for samme år på følgende tre punkter:

1. Overføring av Grovselvi med oppdemming av Langavatn (mag. nr. VI) sløyfes.
2. Langedøla gis en minstevannføring i tiden 1.7. - 1.9. på 0,3 m³/sek.
3. Regulering av Øyestølsvann utgår. Til gjengjeld tillates Veslebottenvann regulært 5 m høyere enn foreslått.

Departementet viser til innstillingen, som forevrig var i overensstemmelse med ovennevnte proposisjon.

Departementet vil komme nærmere tilbake til vilkårene for tillatelsen så snart denne foreligger trykt.

TILLATELSE

FOR

OSLO LYSVERKER

**TIL Å FORETA REGULERINGER OG OVERFØRINGER I AURLANDS-
VASSDRAGET**

(MEDDELT VED KONGELIG RESOLUSJON AV 26. SEPTEMBER 1969.)

Ved kongelig resolusjon av 26. september 1969 er bestemt:

- «1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Oslo Lysverker å foreta reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget på de betingelser som er inntatt i Industridepartementets tilråding av 26. september 1969.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget i samsvar med utkast inntatt i samme tilråding, som gjeldende inntil videre.»

Betingelser

for tillatelse for Oslo Lysverker til reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget.

(Fastsatt ved kgl. res. av 26. september 1969.)

1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vasskraften som ved reguleringene og overføringene tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 2,50 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfond i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4,50 pr. nat.-hk, hvorav $\frac{2}{9}$ tilføres det næringsfond som skal opprettes i henhold til post 15.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av lavvassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene og overføringene innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer etter hvert som den ved reguleringene og overføringene innvunne vasskraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. årlig rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 20, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjon er gitt og fullføres innen ytterligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag fristen, uten tillatelse meddelt av departementet, måtte oversittes, erlegger konsesjonæren en løpende mulkt til statskassen av kr. 500.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 — ti — pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll- og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i

samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden, helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anleggene og disses familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Det kan pålegges konsesjonæren, etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelig vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og disses familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

9.

- a) Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement:
1. å sette ut yngel og/eller settefisk. Vedkommende departement bestemmer også hvilke fiskearter og stammer som skal benyttes, samt tid og sted for utsettingen og fiskens størrelse og kvalitet.
 2. å bygge og drive stamfiskanlegg, klekkeri og/eller settefiskanlegg, — eller delta med andelsinnskudd i et større fellesanlegg for distriktet, samt bekoste fangst og nødvendig transport av stam-

fisk av laks og sjøaure i vassdraget eller i sjøen utenfor.

3. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser innen reguleringsområdet.
 4. å anordne sperregitre foran tunneler, tappeluker eller avløp fra kraftstasjoner hvis kostnaden med tiltaket står i rimelig forhold til det som oppnås.
 5. å dekke utgiftene til forsterket jakt og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
 6. å bekoste utfisking (uttynning) i de vann hvor reguleringen fører til overbefolkning eller en forverring av de naturlige forhold.
- b) Konsesjonæren plikter om nødvendig å avgi vann slik at avløpet fra Vassbygdvatn i tiden 15. juni—31. juli ikke underskrider 30 m³/sek. og i den øvrige tid ikke underskrider 10 m³/sek. For tiden fra 15. juni til vintertappingens begynnelse kan nevnte avløp kreves øket til inntil 40 m³/sek., henholdsvis 20 m³/sek., dersom magasinforholdene til enhver tid tilsier at det, forutsatt mediane tilløpsforhold i den etterfølgende tid, likevel vil kunne oppnås fulle magasiner pr. 15. oktober.

Dersom avløpet fra Vassbygdvatn innen 15. juni ikke er kommet opp i 60 m³/sek. i døgnmiddel, plikter konsesjonæren etter nærmere vedtak av departementet å skape kunstige flommer i vassdraget. For dette formål kan det kreves avgitt inntil 25 mill. m³ vann gjennom siste sammenhengende 5-årsperiode.

Vann som avgis i henhold til bestemmelsene i denne post kan ikke kreves sluppet forbi kraftverkene.

- c) Konsesjonæren plikter å påse at hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar nødvendige hensyn for å forebygge fare for forurensing av vassdraget. Spyling av tunneler med direkte avløp til Aurlandselva eller Vassbygdvatnet skal så vidt mulig foretas når elvas vannføring er stor.
- d) Dersom det som følge av kraftverksutbyggingen skulle opptre uforutsette ting vedrørende fisket som ikke dekkes av de oppstilte vilkår, kan konsesjonæren tilpliktes å bekoste ytterligere tiltak som departementet finner nødvendig for å bøte på skaden, såfremt det finner at omkostningene ved tiltakene står i et rimelig forhold til hva som derved kan vinnes.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og

kaier, hvor disse utgifter antas å bli særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veier, broer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter, i den utstrekning det kan skje uten urimelige kostnader, å nytte stein fra tunneler, tverrslag m. v. til utvidelse av parseller på anleggsvegen Aurland—Hol til dobbel kjørebredde. Omfanget av de utvidelser som på denne måte blir å utføre, fastsettes i samråd med de stedlige myndigheter.

De stedlige myndigheter skal tas med på råd ved valg av trasé for de forskjellige anleggsveger.

Konsesjonæren plikter å omlegge turiststier o. l. som demmes ned og som ikke blir tilfredsstillende erstattet av vegbygging.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til så vidt mulig å hindre at kommunikasjonsforholdene i Aurlandsfjorden, spesielt adkomsten til Flåm, Aurland og Undredal, forverres på grunn av øket isproduksjon.

Før reguleringen tas i bruk, plikter konsesjonæren å forelegge Havnedirektøren til godkjenning detaljerte planer med fornødne opplysninger vedrørende de tiltak som aktes truffet for å søke å avhjelpe isulempene i fjorden. Om nødvendig plikter konsesjonæren å anskaffe eget isbrytende fartøy som til enhver tid i vinterhalvåret skal holdes i full driftsmessig stand.

Når tilfredsstillende vegforbindelse måtte bli etablert som eventuell avløsning av båt-ruter, bortfaller konsesjonærens forpliktelser i henhold til bestemmelsene i denne post. I stedet plikter han å refundere et engangsbetøp tilsvarende utgiftene til isbryting m. v. I tvisttilfelle fastsettes beløpets størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

12.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement å utføre og vedlikeholde grunn dammer (terskler) i de elvestrekninger som berøres av utbyggingene særlig av hensyn til fiske, utseende og ferdsel, grunnvannstand og vannforsyning, samt foreta opprensning i elvefaret og mindre strandjusteringer.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og gjennomføres så snart som mu-

lig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. De med planlegging og tilsyn forbundne utgifter utredes av konsesjonæren.

13.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringene og overføringene fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak som skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som kan fremmes i forbindelse med skjønnet etter vassdragsreguleringslovens § 16.

14.

Før reguleringene og overføringene tas i bruk, plikter konsesjonæren å innbetale til kommunene i distriktet tilsammen kr. 2 000 000 som avsettes til et næringsfond for distriktet. Til dette fond skal hvert år tilføres 2/10 av konsesjonsavgiftene, jfr. post 2. Næringsfondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyrene til fremme av næringslivet i de berørte kommuner.

Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt Industridepartementets godkjenning, som også treffer nærmere bestemmelser om fondets fordeling mellom kommunene.

15.

Konsesjonæren er forpliktet til ved reguleringsarbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 100 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet blant arbeiderne og til geistlig betjening etter vedkommende departements nærmere bestemmelser.

16.

Konsesjonæren plikter, før arbeidet påbegynnes, å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

17.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstifelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

18.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vannet slippes i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

19.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentliges interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tappingsgrenser betegnes ved faste og tydelige vann-standsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

De vannfalls- og brukseiere, som benytter seg av det ved reguleringene og overføringene innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholder rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens utakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt. Konsesjonæren er forpliktet til å samarbeide med andre kraftverker når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den alminnelige kraftforsyning. Bestemmelse herom treffes i mangel av minnelig overenskomst av et av Kongen oppnevnt skjønn som også fastsetter de nærmere tekniske og økonomiske vilkår for sådant samarbeid.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevd av hensyn til sådant samarbeid. Bestemmelse herom treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

21.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Ryddingen skal være fullført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

Etter skjønnets nærmere bestemmelse skal det eventuelt også foretas finrydding av begrensede områder av hensyn til fisket.

22.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juli 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Anleggenes eier plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein- og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om nærværende bestemmelser gis vedkommende ingeniør eller arbeidsleder fornøden meddelelse.

23.

Som vederlag for at det tillates overført vann fra vannfall i statens høyfjell plikter konsesjonæren å avgi til NVE 170 mill. kWh elektrisk energi etter hvert som vannet tas i bruk på følgende vilkår:

- a) Kraften leveres i kraftstasjonen Aurland I på vilkår som, bortsett fra betalingen (se pkt. c) svarer til statens leveringsvilkår pr. 1. januar 1968 for kraft til alminnelig forsyning.
- b) Staten har rett til transformering og overføring på Oslo Lysverkers anlegg på vilkår som til enhver tid svarer til statens vilkår for tilsvarende ytelser.
- c) For kraften betales 1) et engangsvederlag som skal dekke en til levering svarende forholdsmessig del av totalkostnadene ved utbyggingen av de deler av anlegget som er driftsklare inkl. renter i byggetiden og 2) et årlig vederlag som skal dekke en til levering svarende forholdsmessig del av anleggenes drifts- og vedlikeholdskostnader.

24.

Til skjønn i anledning av overføringene og reguleringene skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.

25.

Anleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

26.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 18, 20 og 25 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

27.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement

for regulering av Aurlandsvassdraget.

(Fastsatt ved kgl. res. av 26. september 1969.)

1.

A. Reguleringsmagasiner.

	Nat. kote	Reg.grense Øvre kote	Nedre kote	Reg.- høyde m
Kongshellervatn	1 425	1 438	1 415	23,0
Øljuvatn	1 421	1 438	1 400	38,0
Nyhellervatn	1 364	1 377	1 364	13,0
Sleipåvatn	1 399	1 401	1 399	2,0
«Langedalsvatn»	1 346	1 377	1 350	27,0
Norddalsvatn	1 438	1 448	1 430	18,0
Ljosegrunnsvatni, Store	1 455,5	1 458	1 455,5	2,5
Ljosegrunnsvatni, Vesle	1 452	1 458	1 452	6,0
Ljosegrunnsvatni, Nedre	1 442	1 458	1 442	16,0
Store Liavatn	1 498,5	1 506	1 495	11,0
Store Vargevatn	1 425,5	1 432	1 410	22,0
Svartavatn	1 440,5	1 440,5	1 410	30,5
Nedre Millomvatn	1 450,5	1 450,5	1 430	20,5
Langavatn—Stonndøla	1 398	1 415	1 395	20,0
Adamsvatn	1 406	1 415	1 395	20,0
Nedre Berdalsvatn	1 442	1 442	1 440	2,0
Katlavatn	1 317	1 340	1 315	25,0
Øykjabakkvatn	1 335	1 340	1 335	5,0
Storavatn	1 334	1 340	1 334	6,0
Langavatn—Katla	1 339	1 340	1 339	1,0
Store Kreklevatn	1 469,5	1 477	1 460	17,0
Reppvatn	1 296	1 307	1 292	15,0
Hednedalsvatn	1 261	1 268	1 246	22,0
Omnsvatn	1 317	1 326	1 312	14,0
Vestredalstjernene, Øvre	1 131	1 146	1 131	15,0
Vestredalstjernene, Nedre	1 130	1 146	1 130	16,0
Veslebotnvatn	1 005,5	1 025	1 006	19,0
Viddalsvatn	863	930	868	62,0
Liverdalsvatn	864	930	868	62,0
Fretheimsdalsvatn	864,5	930	868	62,0

I flomdempningsøyemed kan Spelefjellvatn heves 2,0 m til kote 1388 og Kvanngrovvatn, Holmavatn, Øvre Grovgjuvvatn og Alvsvatn senkes 2,0 m til henholdsvis kotene 1462, 1523, 1432 og 1435.

Høydene for Sleipåvatn, Norddalsvatn, Nedre Berdalsvatn, Katlavatn, Øykjabakkvatn, Storavatn, Langavatn i Katla, Spelefjellvatn, Kvanngrovvatn, Øvre Grovgjuvvatn og Alvsvatn er angitt etter N.G.O.'s rektan-

gelkart. For øvrig refererer høydene seg til Vassdragsvesenets lengdenivellement nr. 333/29, 334/29, 335/29 og 336/29.

Samtlige dammer utføres med fast overløp. Vasstanden i de enkelte vatn stiger derfor noe over øvre reguleringsgrense under flom.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

- a) Avløpet fra følgende vassdrag overføres til driftstunnelen for Aurland III og kan ledes til Nyhellervatn og pumpes opp i Øljuvatn—Kongshellervatn:
 Kleåelvi ved Norddalsvatn (5,8 km²), bielvi til Kleåelvi ved Kvanngrovvatn (9,2 km² inkl. overføring av Mela ved kote ca. 1470, jfr. pkt. b), Eitra ved Spelefjellsvotni kote 1386 (ca. 17,2 km²), Langedøla ved kote 1346 (66,3 km², inkl. Veslegrøna ved Holmavatn, jfr. pkt. c), Sleipå ved Sleipåvatn (8,9 km²), Veslegrøna (ndf. Holmevatn) ved kote 1390 (4,3 km²).
- b) Avløpet fra Mela ved kote ca. 1470 (ca. 7,2 km²) overføres til Kvanngrovvatn og kan sammen med dettes eget avløp føres til Norddalsvatn.
- c) Avløpet fra Veslegrøna ved Holmavatn (6,1 km²) føres over til Store Liavatn i Langedøla.
- d) Avløpet fra vatn kote 1453 i Breidbakka (3,8 km²) føres over til Kongshellerelvi og sammen med dennes avløp ved Kongshellervatn over til driftstunnelen for Ølja kraftverk.
- e) Avløpet fra følgende vassdrag føres over til tunnelsystemet for Aurland II: Fremste Varga ved Store Vargevatn (38,9 km²), Heimre Varga ved Svartavatn (19,2 km²), Stonndalselvi ved Øvre Grovgjuvvatn (2,2 km²) og Alvsvatn (3,2 km²). Fossane ved Langavatn (6,8 km²) og vatn kote 1500 (1,8 km²), Berdalselvi ved Nedre Berdalsvatn (4,5 km²).
- f) Via en tunnel til Låvivassdraget ved Vidalsvatn kan overføres:
 Avløpet fra Aurland III (overføringene under pkt. a, samt den utbygde del av Grønås felt), i alt omfattende et nedbørfelt på 194,8 km².
 Avløpet fra Aurland II, (overføringene under pkt. e, samt den utbygde del av Katlas felt), i alt omfattende et nedbørfelt på 93,1 km².
 Avløpet fra restfeltene i Stodmerrdøla Veslebotnvatn (101,2 km²), og i Langedøla (18,2 km²), Grøna (14,2 km²), Berdalselvi (6,2 km²) og Stonndalselvi (48,1 km²), samtligve ved ca. kote 970.
 Avløpet fra Reppa ved Reppvatn (14,8 km²).
- g) Avløpet fra Tvinna ved ca. kote 1000 overføres til Vidalsvatn.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvannføring ikke unødig økes. Konesjonæren plikter om nødvendig å avgi vann slik at avløpet fra Vassbygdvatn i tiden

15. juni—31. juli ikke underskrider 30 m³/sek. og i den øvrige tid ikke underskrider 10 m³/sek. For tiden fra 15. juni til vintertappingens begynnelse kan nevnte avløp kreves øket til inntil 40 m³/sek., henholdsvis 20 m³/sek., dersom magasinforholdene til enhver tid tilsier at det, forutsatt mediane tilløpsforhold i den etterfølgende tid, likevel vil kunne oppnås fulle magasiner pr. 15. oktober.

Dersom avløpet fra Vassbygdvatn innen 15. juni ikke er kommet opp i 60 m³/sek. i døgnmiddel, plikter konsesjonæren etter nærmere vedtak av departementet å skape kunstige flommer i vassdraget. For dette formål kan det kreves avgitt inntil 25 mill. m³ vann gjennom siste sammenhengende 5-årsperiode.

Vann som avgis i henhold til bestemmelsene i denne post kan ikke kreves sluppet forbi kraftverkene.

Utpreget døgnregulering gjennom kraftverket Aurland I må ikke forekomme. Ellers må endringer i vannslippingen for kraftverksdriften skje med så myke overganger som mulig.

Langedøla gis en minstevassføring på 0,3 m³/sek. i tiden 1. juli—1. september.

For øvrig kan vannslippingen foregå etter Oslo Lysverkers behov.

3.

Døt skal påses at flomløp og tapping ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen, og avleste vannstander observeres og noteres. Nedbørhøyder, temperaturer m. v. skal likeledes observeres og noteres hvis dette blir forlangt. Avskrift av protokollen sendes ved hver måneds utgang til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet kan bestemme hvor damvokterne skal bo og at de skal ha telefon i sine boliger.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

6.

Viser det seg at vannslipping etter reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Endringer i reglementet kan bare foretas etterat de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Rystende forvirring bak Aurlandvedtaket

Av ASBJØRN OMBERG

To områder i Aurlandsdalen viser hvordan Stortingets vedtak i den grad hviler på feilaktige forutsetninger at enten må saken behandles om igjen eller de vedtatte planene må forandres, hvis de skal komme i overensstemmelse med det som har stått på trykk i dokumentene og som Stortinget har ment. Det gjelder først og fremst det sentrale og naturvernmessig mest verdifulle området ved Øvstebø, Nesbø og vestover, men dessuten Geiteryggen i syd, hvor begrepsforvirringen er like stor som logikken er mangelfull. Etter en to timers samtale med Oslo Lysverkers administrerende direktør og anleggenes utbygningssjef har vi under oppbygdelse av all mulig vilje til objektivitet og forståelse for de tekniske problemene — ikke kunnet komme til annet resultat enn det som fremgår av den detaljerte kartskissen ovenfor og jevnføring av divergensens punkt for punkt nedenfor.

Først det sentrale området, og først veisporområdet.

Som en ser på skissen kommer veitunnelen vestfra og munnar ut i Aurlandsdalen sønnenfor Berekvam. Herfra fortsetter veien i dagen langs elven frem til en ny tunnel og går så videre på sydsiden av vannene. Når en så legger til at det kommer anleggsvel og dam i Beraldalen like sønnenfor elvebuktningen, er det helt på det rene at det her dreier seg om tekniske inngrep som forslår. Når det gjelder den vestlige dobbeltsporede veitunnelen, blir det spørsmål om iallfall endel av steinmassene skal bli tømt rett ut i Aurlandsdalen. Om den østlige tunnelen sier Lysverkerne at de vil bli tømt ut gjennom tunnelåpningen mot øst, men da vil de altså ganske enkelt havne på sydsiden av vannene — som om

det var stort bedre. Det er riktig nok forutsetningen at noe av steinmassene skal brukes til å gjøre veien til dobbelt. —

KRAFTLEDNING I TO SPENN

Et annet og ikke mindre viktig spørsmål er kraftledningen. Etter de planene Stortinget fikk seg forelagt før vedtaket skulle kraftledningen stort sett følge elven og veien.

Men etter vedtaket er det lagt frem en ny plan for linjeføringen. Den går ut på at kraftlinjen over fjellet vestfra først skal føres i ett spenn tvers over Aurlandsdalen ved Berekvam, og så i et nytt spenn over dalen østenfor — og tvers over Nesbøvann, hvilket ikke fremgår av skissen ovenfor. Beskaffenheten av terrenget gjør at det hele vil bli synlig lange venter, og når en vet hva slike master og ledninger betyr i et landskap, er det klart at det også her dreier seg om alvorlige tekniske inngrep. Det blir ikke mye subererte natur tilbake i det mest verdifulle området av Aurlandsdalen mellom Berekvam og Øvstebø.

VILLEDENDE DOKUMENTER

Hva står det så på trykk om dette i de dokumentene som ble lagt frem for Stortinget og som stortingsvedtaket bygger på? Ja, her kan en sperre øynene opp.

I Industrikomitéens innstilling side 603 står det: «Etter de fremlagte planer er hele Aurlandsdalen mellom Nesbøvann og Vassbygd skånet for byggverk av enhver art, bortsett fra det lille parti som er synlig av vei og linje ved Beraldalen». Og for at alt skal være, så tydelig som mulig, står det til og med om nettopp dette området: «Flertallet kan ikke se at det er grunnlag for å hevde, som Den Norske Turistforening gjør, at Aurlandsdalen kan avskrives som friluft- og vandringsområde».

Det neste som står på trykk finnes i et brev av 14. juni 1969, som Oslo Lysverker sendte direkte til hver enkelt stortingsrepresentant tre dager før saken skulle opp i Stortinget. Der heter det: «Den særpregede og fra natursynspunkt verdifulle del av dalen fra Øvstebø til Nesbøvann...

rert når det gjelder tekniske inngrep, bortsett fra at elvens vannføring reduseres». Og litt lenger nede i brevet: «Etter Oslo Lysverkers planer vil det ikke bli veianlegg i dalen på den strekning som Turistforeningen omtaler.»

Statens Friluftsråd gjør til gjengjeld i sitt vedtak av 6. mars, oversendt gjennom kommunaldpartementet, uttrykkelig oppmerksom på det virkelige forholdet og sier om veien og kraftlinjen: «Dette innebærer at både vei og kraftlinje vil passere de mest kjente partiene i Aurlandsdalen ved Nesbø og Øvstebø». Og forat det skal være enda klarere tilføyer luftrådet: «De nevnte inngrep kan etter Rådets oppfatning ikke sies å være i samsvar med hensikten i Gabrielsen-komitéens innstilling om å utnytte Aurlandsvassdraget mellom Aurlandsvatn og Vassbygd mest mulig skånsomt».

VEL 5 KM. URORT!

Det er da en må spørre om hvordan sakens ordfører Olaf Knudsen

som saksordfører kan stå opp i Stortinget og erklære: «Faktum er at hele Aurlandsdalen mellom Nesbø og Vassbygd... vil bli skånet for byggverk av enhver art». Senere gjentar han det samme, og med et litt spark til Turistforeningen, som han ikke kan ta «helt alvorlig», tilføyer han at så vidt han kan se stemmer utbyggingen med kravene fra Gabrielsen-komitéen.

Noe liknende — men til dels enda kvassere — uttalte etpar andre av industrikomitéens medlemmer.

De kan jo umulig ha lest dokumentene eller sett på kartene idet de reiste seg for å veilede Stortinget.

Saksordføreren geografiske forvirring fremgår også av at han bl. a. sier at stedet Almen, ca. 3 km. fra Vassbygd, ligger noenlunde midt i dalen. Hvis han tok for seg gradeløkart D 32, all enkelhet ville han samtidig få se hvilke ynkelige rester av ubøit prakt det blir igjen i hele den lange Aurlandsdalen. For det blir bare strekningen fra Berekvam til trakterveien i Stondalen — noe over 5 km. Det er det hele.

I morgen skal vi komme tilbake til Geiteryggen, hvor forvirringen bak stortingsvedtaket ikke er mindre.

Brev fra Allan Jebsen til Industridept.,
av 2.12.69.

De innrømmelser Oslo Lysverker hittil har gjort av reguleringsmessig art beløper seg anslagsvis til ca. 1 % av total prosjektert kraft. Denne reduksjon har minsket synlige skadevirkninger i dalføret endel, men fremdeles er der meget omfattende og skjjemende bygningsmessige inngrep til stede i det meste av dalførets lengde.

Forslag.

Dette går ut på å sløyfe reguleringen av Langedölas elvefelt nedenfor dammen ved Langedalsvann. Feltet utgjør ca. 16 km², hvilket med de nedbørmengder som er vanlig i området skulle tilsvare ca. 27 mill. m³ vann. Dette vann skulle etter Oslo Lysverkens plan vært magasinert i hovedmagasinet Viddalsvann og ville med fallet ned til Aurland I gi ca. 2 % av total kraftproduksjon.

Ved at Viddalsvann derved får ledig magasinplass, kan man sløyfe de to dammer ved Omnsvann og Vestredalstjern og isteden

benytte Viddalsvann som magasin for de ca. 27 mill. m³ vann som skulle vært magasinert i disse to dammer ovenfor og nedenfor Geiteryggen.

De fordeler som oppnås er følgende:

1. Større vannføring i Langedöla og i Aurlandselven nedenfor Aurdalsvann.
2. Regulering av Vestredalstjern og Omnsvann finner ikke sted og demninger og tappetunnel utgår.
3. Strøket fra Geiteryggen til Omnsvann blir som idag idet anleggsveien utgår, og turistruten fra Finse til Geiteryggen blir uberørt.
4. Anleggsveien fra Aurlandsdalen i dalsiden ovenfor Övstebö og opp langs Langedöla utgår. Se foto av strøket i Turistforeningens årbok 1969 side 181.
5. Inntaksdam i Langedöla ovenfor Övstebö utgår.
6. Steintipper anslagsvis ca. 20 000 m³ i hver ende av overføringstunnel mellom Langedöla og Gröna utgår.

Dette er de synlige forbedringer. Dertil kommer at man sparer den 4 km. lange overføringstunnel mellom Langedöla og Gröna. Eneste nyanlegg blir en anleggsvei fra Gröna til Sleipå som erstatter veien og langs Langedöla. Denne nye vei er markert med stiplet grønt på kartet.

Reduksjonen i kraftproduksjon utgjör ca. 2 %, men det spares betydelig anleggskapital og de naturvernmessige fordelene er særdeles omfattende.

Det er derfor å håpe at Oslo Lysverker vil vise forståelse for de verdier av annen art enn elektrisk kraft som her kan berges.

Artikkel i Nationen, den 4.12.69.

DNT til departementet: "Aurlandsdalen kan avskrives"

Den Norske Turistforening er fortsatt av den oppfatning at Aurlandsdalen kan avskrives som friluft- og vandringsområde dersom Oslo Lysverker gjennomfører sin planlagte bygging av kraftledningen mellom Aurland og Hol, framholder turistforeningen i en uttalelse om lysverkene konsesjonssøknad.

DNT mener det ikke kan bli tale om å gi samtykke til bruk av den foreslåtte linjetrasé på den nederste strekning av dalen — fra Berekvam, hvor linjen etter planene skal komme fram i dalen igjen og krysse den i to store spenn. Dette er i strid med det som var forespeilet i et brev fra lysverkene til

stortingrepresentantene av 14. juni i år, hevder foreningen, som mener at lysverkene heller ikke bør få legge linjen på nordsiden av Aurdalsvatn, hvor turisthyttene med gamle boplasser og gravminner ligger. Det er ganske åpenbart at linjen i så fall vil virke i høy grad skjemmende i landskapet, om enn Oslo Lysverker mener det motsatte, framholder DNT.

Turistforeningen setter spørsmålsteget ved den behandling bl. a. Industrikomiteen har gitt den såkalte «Jebsen-planen» for alternative løsninger av utbyggingen. DNT går ut fra at den eneste

alternativet er å forkaste den med dens overordentlig store naturvernmessige fordeler, har vært at komiteen har godtatt endringene fra Oslo Lysverker og generaldirektøren i Vassdragvesenets om at linjen nødvendigvis må legges gjennom den øvre del av Aurlandsdalen av hensyn til driftssikkerheten.

På denne bakgrunn ser DNT med forbauselse at Oslo Lysverker bebuder en senere bygging av en reservelinje som av sikkerhetsgrunner foreslås lagt etter en helt annen trasé, nemlig fra Aurland i rett sørover langs Viddalsvatn mot Hallingskeid.

Da melder spørsmålet seg, sier DNT, hvorfor ikke også hovedkraftlinjen kunne vært ført fram via Hallingskeid og om dette spørsmålet har vært vurdert av Oslo Lysverker på de tidligere stadier av konsesjonssaken. «Dersom dette er mulig, svikter nemlig det faktiske grunnlag som våre politiske myndigheter har hatt for å forkaste Jebsens-planens alternativer. Man spør seg, med andre ord: kunne de meget vidtgående tekniske inngrep i Aurlandsdalen likevel ha vært unngått?»

Brevet ber Kommunaldepartementet foranledige at dette spørsmål blir nærmere undersøkt.

I en rekke presseinnlegg i høst er Katlavassdraget blitt trukket frem, - bl. a. har det vært hevdet at "dette nøkkelvassdraget har fått en Underlig behandling i saksdokumentene". Det er blitt hevdet at hensikten med Katla-magasinet ifølge proposisjonen s. 11 ikke skulle være kraftverksformål, men bedring av minstevassføringen til fordel for fisket. Dette var grunnen, er det blitt hevdet, til at Katlavassdraget var "utelatt" i manøvrer ^{reglementet} ~~ngedokumentet~~ (Morgenbladet 20. 9. 1969), og det er påstått at det ved industrikomitéens rettelse av manøvreringsreglementet og på andre måter er foretatt "en merkelig manøvrering" med dette vassdrag.

Det fremgår imidlertid om man ser etter i proposisjonen s. 11, at det å bruke Katla-magasinet for fisket bare var et forslag fra Aurland Elveeigariag. Om dette heter det i hovedstyrets innstilling (prop. s. 41):

"Aurland Elveeigariag har bedt om at Katlavassdraget må holdes utenom reguleringen slik at vassdraget fortsatt kan nyttes som oppvekstområde for laksunger. Fiskerikonsulenten for Vestlandet har til dette bemerket at den absolutt høyest tenkelige verdi av mulig smoltproduksjon i Katla vil være kr. 40 000 pr. år, men at det riktige tallet temmelig sikkert vil ligge godt under halvparten. Hovedstyret slutter seg til fiskerikonsulentens konklusjon som lyder:

"Maksimalbeløpet er sannsynligvis mindre enn den nytte og inntekt regulanten har av vannet. Jeg kan således ikke finne noen grunn til å unndra Katlavassdraget fra reguleringen, da regulanten kan pålegges å bekoste de nødvendige utsettinger av utvandringsferdige unger."

Om forholdet til manøvreringsreglementet kan henvises til hovedstyrets innstilling, s. 37, i proposisjonen:

"Ved økningsberegningene har man for Aurland I, II og III betraktet henholdsvis Låvassdraget ved Viddalsvatn, Katlavassdraget ved Katlavatn og Grøna ved Nyhellervatn som utbygget, mens de øvrige feltene regnes overført."

Industridepartementet foretok under sin vurdering av saken enkelte mindre endringer og foreslo bl. a. at dalfeltet i Katla skulle unntas fra utbyggingen, jfr. s. 59, 2. spalte i proposisjonen. For øvrig gikk departementet inn for at Oslo Lysverkers søknad måtte imøtekommes. Ved en ren inkurie, som også fremholdt i industriministerens svar i spørretimen 29. oktober 1969, ble imidlertid ikke hovedstyrets utkast til reglement korrigert tilsvarende, og rettelsen ble påpekt av komiteen.

Brev fra Den norske Turistforening til Industridept.,
av 8.12.69.

Fra sivilingeniør Allan Jebsen har DNT mottatt kopi av brev til Industri- og Håndverksdepartementet med kartskisse datert 2/12 d.å.

DNT vil støtte opp om dette forslag fra sivilingeniør Allan Jebsen. Forslaget vil utvilsomt gi en heldigere løsning av utbyggingen av Aurlandsdalen sett fra friluft- og naturvernssiden, uten at det vil gå nevneverdig utover kraftproduksjonen.

Vi vil derfor så sterkt som mulig anbefale forslaget tatt opp til reell vurdering.

Brev fra Oslo Lysverker til NVE-V.,
av 4.03.70.

Vedr. Aurlandsutbyggingen. Forhåndsundersøkelser.

1. Botaniske undersøkelser.

Med brev av 4. juni 1965 rettet Oslo Lysverker en forespørsel til professor Nordhagen, Botanisk Museum, Oslo, om hjelp til registrering av botaniske forekomster i Aurlandsvassdraget som måtte antas å bli påvirket av reguleringene og utbyggingene.

Undersøkelsene kom i gang sommeren 1966 og har senere pågått hver sommer senere.

2. Arkeologiske undersøkelser.

Ved et møte på Oslo Lysverkens kontor den 4/2.66 ble planene for Aurlandsutbyggingen gjennomgått med De arkeologiske Museers registrerings-tjeneste med tanke på en undersøkelse av Aurlandsvassdraget ennå mens konsesjonssøknaden var til behandling. Undersøkelser har vært utført i 1966 og 1967. Rapporter foreligger.

3. Fiskeriundersøkelser.

I Aurlandsvassdraget er det vanlig brun ørret i en rekke av sjøene og elvene i fjellet og laks og sjørret i vassdraget fra Vassbygdi ned til sjøen.

Fiskeriundersøkelsene faller derfor naturlig i to deler:

Undersøkelsene i den sjørret- og lakseførende del av vassdraget ble det tatt skritt til å få igangsatt i 1961, idet Oslo Lysverker da engasjerte fiskerikonsulent Sven Sømme. Uheldigvis døde Sømme samme år og undersøkelsene kom derfor ikke umiddelbart igang.

 En av landbruksdepartementets fiskerikonsulenter fikk da i oppdrag å lede undersøkelsene. Ved siden av dette har Oslo Lysverker vært i kontakt med så vel Oslo Universitet som Bergen Universitet om supplerende undersøkelser.

 Som et resultat av den avtale Reguleringsforeningenes Landssammenlutning har inngått med de to ovennevnte universiteter samt Norske Videnskabers Selskap i Trondheim, har Oslo Lysverker kunnet engasjere professor Kauri ved Zoologisk Museum i Bergen til å foreta undersøkelser av bunndyrfaunaen i den lakseførende del av vassdraget. Undersøkelsene har pågått gjennom flere år.

4. Geologiske undersøkelser.

Ved siden av de ingeniørgeologiske undersøkelser som Oslo Lysverker har foretatt gjennom sine geologiske konsulenter, har det vært ytet støtte til Bergen Universitet i forbindelse med geologiske undersøkelser og kartlegginger, utført som hovedfagoppgaver.

Geologiske undersøkelser av det faste fjell er foretatt av Cand. real. Eigill Fareth i årene f.o.m. 1964. Oslo Lysverker har mottatt et eksemplar av hovedfagbesvarelsen i 1969, som er av stor verdi for Oslo Lysverkens utbyggingsarbeider.

Kvartærgeologiske undersøkelser er utført av can. mag. Bjørn Bergstrøm f.o.m. sommeren 1967 med støtte fra Oslo Lysverker.

5. Landbruksmessig utnyttelse av fjellarealene i Aurlandsvassdraget.

Støtte til student Morten Torgersen, Norges Landbrukshøyskole, Jordskifteavdelingen, i forbindelse med hovedoppgave 1966:

" Landbruksmessig utnyttning av fjellarealene som sogner til Aurland kommune i Sogn og Fjordane i forbindelse med Oslo Lysverkens regulering av Aurlandsvassdraget."

6. Snøakkumulering og snøavsmelting i Aurlandsvassdraget.

Bidrag er ytet til Norsk Polarinstitutt i forbindelse med undersøkelser av snøakkumulering og snøavsmelting i Aurlandsvassdragets øvre del ved Sigmund Messel. Observasjoner er foretatt i årene 1966, 1967, 1968 og 1969.

7. Grunnvannsundersøkelser.

Som et ledd i undersøkelsene av reguleringens virkning på grunnvannsforholdene i den nederste bebodde del av Aurlandsdalen er det gjennom NVE, Hydrologisk avdeling igangsatt målinger av grunnvannsforholdene i dalen.

Målingen begynte høsten 1966 og har senere pågått.

8. Undersøkelser i Aurlandsfjorden.

Med sikte på en vurdering av reguleringenens virkning på isforholdene i Aurlandsfjorden er temperatur- og saltgehalt-målinger igangsatt i Aurlandsfjorden.

9. Undersøkelse av vannkvaliteter.

Månedlige undersøkelser av vannkvaliteten på flere punkter i Aurlandsvassdraget og i Flåmsvassdraget har pågått siden november 1968. Det foretas fysikalsk og bakteriologisk undersøkelse av vannet.

10. Film.

Oslo Lysverker har gjennom flere somre tatt opp fargefilm i Aurlandsvassdraget. Filmopptakene tar sikte på å registrere forholdene i området slik disse var før utbyggingen tok til. Det vil bli fulgt opp med nye opptak etter hvert som forandringene inntrer. Materialet er foreløpig stort sett ubearbeidet.

11. Diverse.

Det er også utført en rekke undersøkelser som mer direkte tar sikte på å skaffe underlagsmateriale for prosjekteringen og utbyggingen. Av slike undersøkelser skal nevnes hydrologiske målinger, trianguleringer og topografiske kartleggingsarbeider, flyfotografering, geologiske undersøkelser, seismiske undersøkelser, grunnboringer m.m.

Verd å nevne er kanskje også den befaring som Oslo Lysverker arrangerte sommeren 1968, der følgende deltok :

Statens Friluftsråd, Naturvernrådet, Administrasjonen for friluftsliv og naturvern, Norges Naturvernforbund, Vestlandske Naturvernforening, Den Norske Turistforening, Industridepartementet, Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen v/landskapsarkitekten, Kommuneadvokaten i Oslo og Oslo Lysverker. Med Vestlandske setermuseum Bergen er diskutert spørsmålet om flytting og restaurering av typiske seterhus fra Aurland.

Brev fra De arkeologiske Museers registreringstjeneste
til NVE - Vn,

av 13.03.70.

Hermed oversendes rapporten om våre registrerings- og
utgravningsarbeider i Aurlandsområdet 1966-7.

Som det vil fremgå, ble det gjort svært få funn av arkeologisk
interesse i området. Det viktigste var de 2 hellerne mellom
Geiteryggen og Vierbotn. Oslo Lysverker har gått med på å
legge om vegen slik at hellerne vil bli bevart, og såvidt vi
vet skulle hellerne nå være sikret.

Størst kulturhistorisk interesse knytter det seg til den
nyere bosetning i Aurlandsdalen, og vi henviser til opp-
målingene på Övstebö i rapporten fra 1967. Liknende dyrknings-
spor fins også ved flere av de andre gårdene, og vi anser det
som viktig at disse blir skånet mot inngrep av enhver art. Det
er sterkt ønskelig med mer detaljerte undersøkelser av den
nyere tids kulturminner i Aurlandsdalen, men dette faller
utenfor rammen av de arkeologiske undersøkelser og har
måttet vike for mer presserende oppgaver.

Innlegg i Aftenposten den 10.06.71.,
av Ørnulf Hodne.

Aurlandsdalen

Av Ørnulf Hodne

I denne artikkelen rettes søkelyset mot ett sentralt parti i Aurlandsdalen hvor det i dag ser ut til å bygge seg opp til en ny kraftig kollisjon mellom naturvern hensyn og lokale veikrav, hvis veien dit inn allikevel skulle bli en realitet. Det gjelder Nesbø-området, midt i hjertet av dalen.

Nesbøvannet med omgivelser, rett vest for Øvstebø, blir av mange sett på som Aurlandsdalens mest naturskjønne parti — et lite, blågrønt, nesten gjennomskiktig klart fjelvvann, 807 m.o.h. omgitt av frodige gressvoller, en rik blomsterflora, bjerkeller og stupbratte fjellsider. Langs nordsiden av vannet passerer kløv- og turiststien Nesbøgalden, en av de fineste fotturatraksjoner i landet, med en overraskende, vidunderlig vakker utsikt over Nesbøvannet og dalen nedenfor, — videre Gravdalsbekken og Nesbø gard, — et idyllisk anlegg med århundregamle hus og tradisjoner. Herfra fortsetter stien nedover hoveddalen med avstikkere opp til setrene Tindi, Holmen og til Bjørnesteigvarden. Fra stien ser man over til sydsiden av vannet med spor av gammel bebyggelse på gressvollene, og sidevassdraget Katla som faller ned mot Nesbøosen gjennom en trang kløft. Hele stedet er som en fredfull oase mellom fjellene og fossestrykene. I dag trues denne naturperlen av

en vei langs sydsiden av vannet. Og det er ingen grunn til å skjule at truselen er meget alvorlig, til tross for de kategoriske erklæringer som foreligger i saken. Av ikke offentliggjorte veitekniske grunner, som sies å skulle gå på stigningsforhold og eksosplage i den prosjekterte tunnelen mellom Bergdalen og Nesbø, vil man forkorte denne ca. 3 km lange tunnelen, slik det er klart forutsatt bl.a. i flere viktige uttalelser.

Ulveseth, nestformann i Industrikomitéen, representant for komitéflertallet, i Stortinget 17. 6. -69: «Heile Aurlandsdalen fra Øvstebø til Vassbygdi vert spart for utbygging av vei og veinett.» (Uth. her.)

I samsvar med disse og lignende uttalelser foreligger det i dag fullt utredete alternativer som fører veien i tunnel forbi hele, eller så godt som hele Nesbøvannet. En tilsvarende løsning går frem av det kart som fulgte Lysverkenes brev til Industridepartementet jan. d.å., delvis offentliggjort i Morgenbladets kraftverksnummer 2. april.

I løpet av to år har veisaken vært oppe i Stortinget tre ganger, men uten at noen endelig avklaring har funnet sted.

Svært mange er glade og taknemlige for det som er oppnådd i Aurlandsdalen i det siste på naturvernssiden. Men denne positive forståelse må ikke føre til at man ser gjennom fingrene med andre forhold hvor naturvernet har sin rettmessige funksjon å fylle, og hvor dette har vært en forutsetning fra første stund i landets øverste organer. Kravet til full saktighet og «fair play» må

av denne regulerings-saken. Derfor bør også vegbyggingen i Aurlandsdalen tas opp i Stortinget enda en gang.

Innlegg i Dagbladet, den 17.12.71,
ved Ørnulf Hodne.

Aurlandsdalen igjen

Ørnulf Hodne:

Spørsmålet om vannføringen i Aurlandsdalen etter Oslo lysverkers reguleringsarbeider ble ikke løst på en forsvarlig måte under stortingsbehandlingen og voteringsdebatten 17. juni 1969, verken når det gjelder fiskerinteressene eller de landsomfattende verne- og turistinteressene i vassdraget. Noe annet pålegg til konsesjonsrøren enn å sikre Langedsla ved Øvstebe en minstevannføring fra 1. juli — 1. sept. på 0,3 kbm. pr. sek. foreligger ikke for hele strekningen Veslebotnvann—Sinjarheim. De uregulerte bekkene Nonsgrovi og Botnagrovi ved Øvstebe bidrar ikke nevneverdig til å øke denne vannføringen verken ovenfor eller nedenfor Aurdalsvann midt i hjertet av dalen.

Det er først fra Sinjarheim og Almen i den nederste del av turistdalen at elveleit vil få en merkbart tilførsel av rennende vann sommeren gjennom, takket være to uregulerte små sidevassdrag, Veiverdalselvi og Grovselvi.

For resten av den praktfulle dalen ovenfor, til dammen ved Veslebotnvann vil dette gi ca. 1,5 ml, er 0,3 kbm. i realiteten den eneste garanterte vannføring. Noe mindre enn dette skal det ikke bli, men stort mer kan en heller ikke vente. Og dette gjelder vel og merke fra Øvstebe.

Så lite samsvar er det mellom disse beklagelige kjønsgjeringer og de geografiske og «filologiske» orienteringer og forsikringer som framkom fra ansvarlig komitéhold under konsesjonsordskiftet i Stortinget, at saken ble reist på ny ved Otto Lyngs interpellasjon til industriministeren 20. januar 1970. Hr. Lyng, som selv representerte stortingsflertallet, formulerte sin kritikk mot behandlingsmåten av «naturverniltakene» Nonsgrovi, Botnagrovi og Katlas dalfelt på denne måten: «Spørsmålet om vannføringen i Aurlandselva hadde en sentral plass i ordskiftet i Stortinget. Det er innlysende at de fleste trodde at dette ville hjelpe på en slik måte at man ville få en større og framfor alt jevnere vannføring og dermed redusere skadene i den egentlige og særpregede Aurlandsdalen som går fra Nesbevann til Vassbygd. Slik

ble det også framstilt i innstillingen. Vi så for oss tre elver som uregulert ville renne ned i Aurlandsdalen.

Fra naturvernhold ble det derfor krevet at Katlavassdraget ved Nesbe ble tatt ut av reguleringsplanen, i overensstemmelse med et begrunnet forslag i St.prp. Noen reaksjon på dette kom ikke. September 1970 offentliggjorde så siv.ing. Jebsen en modifisert utgave av sin tidligere planissning for dalen. Et hovedpunkt i det nye forslaget var å sløyfe overføringstunnelen nedre Langedsla-Grøna, slik at 16 kvkm av Langedslas nedslagsfelt unngikk regulering. Dette ville gi denne elva en gjennomsnittlig sommervannføring på nær 2 kbm. pr. sek., tilsvarende et krafttap på 2-3 prosent av totalproduksjonen. Men flere store naturinngrep kunne samtidig unngås, og vannføringen i hovedvassdraget ved utløpet av Aurdalsvann ville bli merkbart forbedret.

Februar 1971 kom så den overraskende og gledelige melding om at Oslo lysverker ønsker å flytte Aurland 3 fra Grøna til Veslebotnvann lenger opp i dalen. Dermed så det ut til at spørsmålet om vanttunnelen var løst til naturvernets fordel. Men ved nærmere øyesyn viste det seg at tunnelen fortsatt henger med på utbyggingskartet, dvs. O.l. går inn for å forlenge den ca. 3 km videre til Veslebotnvann.

Konsekvensen blir et nytt verneforslag for å berge Jebsens «plan»: sløyfing av hele denne vanttunnelen, da den siste delen av den neppe vil være lønnsom uten den første. Men samtidig betyr dette en utvidelse av Jebsens endringsforslag til også å gjelde Grønaområdet, som nå kan spares før vedbygging, tunnelmasser og total tørrlegging. Krafttapet øker med et par prosent.

— Slik står denne saken i dag, slik jeg ser det. Det gjelder mer enn ved naturkjønne Grønaområdet. Det står om Aurlandsdalens framtid som vandremråde og turistattraksjon. Det vil være dypt å beklage om verdien av de positive naturverntiltakene som hittil er iverksatt el-lær vedtatt, skal bli redusert ved en utnyttelse av vannkildene som svært få, selv i de bestemende instanser, ser ut til å ha ønsket.

★

Det mangler altså ikke naturvernargumenter mot denne vanttunnelen. Men det gjenstår likevel å nevne ett som hittil har glimret med sitt fravær i diskusjonen om Aurlandsdalen: vannforurensningens som vil ramme området med for sterkt redusert vannføring, spesielt i turisttida.

En håper denne fotturistferdselen vil fortsette, og mye tyder på det i dag. En vel langs sørsiden av Aurdalsvann, vil hvis den kommer, bringe nye skarer med turister inn i området. Østerbe kan bli tvunget til å utvide ytterligere. Nesbe ved Nesbevann kan påny bli tatt i bruk som seter.

Både den nåværende og framtidige turisttrafikk og seterdrift stiller bestemte krav til rennasje og kloakkavløp. Men i dag løser elva (og grunnvannet) den slags transportproblemer, for denne store konsentrasjon av folk og dyr.

— På toppen av det hele vil minstevannføring

normalt falle sammen med høysesong for turisttrafikken. En annen side av saken er de problemer som kan oppstå for stedets daglige vannforsyning.

Burde ikke disse momentene sammenlagt rettferdiggjøre et krafttap på ca. 4 prosent?

— Aurlandsdalen er under enhver omstendighet altfor verdifull til å bli amputert for sitt livgivende element på grunn av en såvidt liten kraftgevinst i en tid som iallefall ikke mangler alternativer.

127

**Brev fra Sven Sæmme, Molde til Oslo Lysverker,
av 18.07.61.**

Aurlandsvassdraget - undersøkelse av utbygningens innvirkning på fisket.

Med hensyn til Aurlandsvassdraget ber De meg på grunnlag av det tilsendte materiale å skissere opp en plan for de nødvendige undersøkelser som jeg mener er av betydning å få satt igang for å kunne få tilstrekkelig materiale til bedømmelse av utbygningens innvirkning på fisket i Aurlandselven og Vassbygdvann.

Virkningen av kraftutbygningen i vassdraget kan tenkes å vise seg i følgende:

1) De naturlige flomtopper kuttet ned. Dette kan tenkes å forsinke - i visse tilfelle fremskynde - fiskens oppvandring i elven. Fiskets utøvelse kan influeres av de minskede flommer.

2) Under fylling av magasinene kan den reduserte vannføring medføre at laks og sjøørret blir forsinket i sin oppgang. Den blir da stående lengere tid i sjøen enn normalt, og blir der utsatt for en større beskatning, slik at antall oppvandrende fisk blir redusert. Samtidig kan fisket i elven periodevis bli dårligere enn vanlig.

3) Øket vintervannføring vil endre forplantningsforholdene for fisken i vassdraget.

4) Tapping av magasinene for kraftverkene kan tenkes å endre temperaturforholdene slik at vassdraget vil føre varmere vann om vinteren og kaldere om sommeren. Dette kan påvirke fiskens forplantning, slik at rogn klekkes tidligere og at yngelen blir ferdig til å ta næring til seg før elven har utviklet den næringsfauna som yngelen skal leve av. De endrede temperaturforhold kan også medføre forsinkelse i fiskens oppgang sommer og høst, samt endringer i fiskets utøvelse.

Jeg tillater meg derfor å anbefale følgende program for fiskeriundersøkelser i Aurlandsvassdraget:

1) Det oppsettes et vannmerke i Aurlandselven noenlunde nær utløpet fra Vassbygdvann, f.eks. i Skjersløken umiddelbart nedenfor øverste bro. Samme sted utføres daglige observasjoner over vanntemperaturer (evt. ved termograf) med en nøyaktighet av 1/10 gr. C.

2) Daglige temperaturmålinger bør utføres også noe ovenfor Aurlandselvens utløp i Vassbygdvann, f.eks. i selve Vassbygdi.

3) Temperaturene observeres på samme måte nær det eksisterende vannmerke, på et sted like nedenfor elveoset fra Aurdalsvatnet, hvor vannrøsepe fra vannet må antas å ha blitt sett.

4) På et punkt i Vassbygdvann, minst 1 km fra nedre eller øvre ende utføres 14-daglige observasjoner året rundt i følgende dyp:

Overflaten
1 m under overfl.
2 m " "
5 m " "
10 m " "
20 m " "
Bunn

Av hensyn til nøyaktighetsgraden må disse målinger utføres med vendetannometer med 1/10 gr. inndeling.

5) Opptelling og kartlegging av laksens og sjøørretens gyteplasser i Aurlandselven, såvel ovenfor som nedenfor Vassbygdvann som i selve vannet, settes igang snarest mulig, og bør fortsette i en årrekke også etterat kraftutbyggingen er gjennomført. Slike undersøkelser bør utføres senhøstes eller om vinteren straks etter gytetiden, og igjen om våren før vannføringen har øket nevneværdig.

Gyteundersøkelsene vil gi et noenlunde riktig eller iallfall et relativt riktig bilde av gytefiskens tallrikhet i de enkelte år, særlig av årdeligheten hos rogn og nyklekket yngel i klekkeperioden. Jeg anser gyteundersøkelsene for å være meget viktige. Slike undersøkelser har vært drevet i Eira kontinuerlig siden 1952/53 og har gitt resultater av stor verdi for skadeansettelsene.

Gyteundersøkelsene forutsetter en kartskisse over Aurlandselven så langt som laks og sjøørret går, i målestokk 1:2 000.

6) Til sammenligning av forholdene før og etter utbyggingen vil en riktig statistikk over fisket være av største betydning.

Brev fra Oslo Lysverker til Sogn Fiskeristyre,
av 2.10.62.

Aurlandsutbyggingen.

Undersøkelser av utbyggingens innvirkning på fisket.

Vi har mottatt Deres brev av 25/8.62 angående ovennevnte sak.

Til Deres orientering kan meddeles at vi i løpet av 1959 tok opp saken med fiskerikonsulent Egon Sørme ved en konferanse på vårt kontor i Oslo. I brev av 16/5.1961 rettet vi en henvendelse til fiskerikonsulent Egon Sørme om å bistå oss med å legge opp en plan for de undersøkelser som ville være nødvendige for å fastslå utbyggingens innvirkning på fisket i Aurlandselven og vassdragsvann.

Vi finner det rimelig slik som De foreslår i Deres brev, at undersøkelser med sikte på å fastslå utbyggingens innvirkning på fisket i Aurlandsvassdraget blir satt i gang snarast. Vi har i den forbindelse henvendt oss til vassdragsvesenets og ferskvannets områdestyre om det kunne påta seg å utføre de nødvendige temperatur- og vassføringsmålinger i Aurlandselven. Etter det vi har fått muntlig beskjed om, er det grunn til å tro at vassdragsvesenets vil kunne påta seg en sådan oppgave.

Såfremt Oslo Lysverker blir den eneste utbygger i Aurlandsvassdraget - hvilket vi regner med - finner vi det rimelig at Oslo Lysverker bærer de utgifter som er forbundet med ovennevnte undersøkelser med fradrag av eventuelle offentlige bidrag.

Fra.

Inspektøren for ferskvannsfisket
DEN VITENSKAPELIGE AVDELING
Vollebekk
Tlf. Ås 432

Vollebekk den 23. desember 1964.

til

Herr sokneprest Sverre Aarseth,
A u r l a n d.

Hjarteleg takk for prøvane av rispa fra laksungane.
Eg har granska rispa og dei syner tre tydelege års-sonar plass ein liten sommarvekst ysterst. Dette er ein svært vanleg utvandringsalder for laksungar på Vestlandet. Uvanleg er derimot storleiken, heile 20 cm. Oftast er dei ikkje meir enn 12-14 cm ved nedvandringa frå elvane.

148

**Brev fra Oslo Lysverker til NVE-V,
av 1.03.65.**

Aurlandsvassdraget.
Søknad om reguleringstillatelse.

Oslo Lysverkers styre besluttet i møte den 26. februar 1965 å tilrå at det søkes om reguleringstillatelse for Aurlandsvassdraget på grunnlag av planer utarbeidet av Kraftutbyggingen ved Oslo Lysverker. Styrets tilråding skal forelegges Oslo Lysverkers råd (formannskapet) og Oslo bystyre før søknaden kan sendes på vanlig måte.

Fra

Inspektøren for forskvannsfisket
DEN VITENSKAPELIGE AVDELING

Postboks 21, Vollebekk
Tlf. Ås 432

filin 14
Fr. D.
Vollebekk, den 31. mai 1965.

Til Oslo Lysverker.

Undersøkelser i Aurlandsvassdraget.

I en del tid har vi vært i kontakt med professor Hans Kaurin ved universitetet i Bergen angående undersøkelser av faunaen i lakseelver før og etter regulering.

Professor Kaurins interesse i saken er rent vitenskapelig, men slike undersøkelser har og en rent praktisk interesse, idet det lavere dyreliv gir grunnlag for fiskeproduksjonen. Finner en at produksjonen av næringsdyr blir noenlunde uendret etter reguleringen skulle en og anta at fiskeproduksjonen kan holdes oppe. Slike undersøkelser vil derfor få stor verdi for en skjønnsrett i tilfelle skjønnet utsettes til en del år etter reguleringer gjennomført.

Når Aurlandselva er valgt er det i samråd med undertegnede og da også med tanke på at disse undersøkelsene er så verdifulle for Oslo Lysverker at det ville være naturlig om Oslo Lysverker bekostet dem, i alle fall i inneverende år slik at de kunne komme i gang snarest mulig. Som en vil se av professor Kaurins brev er det kalkulert med kr. 6500.- i år, et beløp som må sies å være svært beskjedent. Undersøkelsene vil og ha betydning for min uttalelse om Aurlandselva.

**Fra Konsulenten for ferskvannsfiske i Vest Norge.
Fiskeribiologiske undersøkelser i Aurlandsvassdraget 1965.**

VI. GENERELL KONKLUSJON OM FISKEMULIGHETENE.

Det generelle inntrykk er, som en har vært inne på før, vann med lav produksjonsevne og dermed lav fiskeavkastning, noe bedre i de lavereliggende områder. Dette henger da sammen med det karrige naturgrunlaget og den korte produksjonssesongen.

Grovt sett kan vannene deles i to grupper når det gjelder fiskestell. De lavereliggende har oftest noe overbefolkede bestander, og må fiskes hardere for å heve størrelsen på fisken og bedre dens kondisjon.

I de høyereliggende vann er forholdet nærmest omvendt. Her finner en tynne bestander eller fisketomme vann, fisken klarer trolig ikke å reprodusere seg. For selv om gytemulighetene ofte er gode, vil rogn bli utsatt for tørke og frost om vinteren, og dermed som regel stryke med. Her må det da som regel gjentatte utsetninger til for å holde bestandene ved like.

Området kan derfor ha, og har til en viss grad allerede, en viss verdi for sportsfiske, selv om det ofte er langt å gå inn til vannene. I de fleste vann ligger selve sportsfiskemulighetene godt til rette, hvis bare bestandene holdes på et brukbart nivå.

Aurlandsvassdraget

Utredning om konsepsjonsøknad,
særlig med henblikk på laks- og
sjøørrettfiske.

Datert 19. 1. 1966

Oppdrag.

Oslo Lysverker har sendt inn søknad om regulering og utbygging av Aurlandsvassdraget. Vi er i den anledning engasjert av Aurland Elveeigarlag v/h. r. advokat Knut Lassen for å gi en uttalelse om reguleringens virkninger i vassdraget.

Vassdragsbeskrivelse og naturlige avløp.

Aurlandsvassdraget har sitt utløp til Aurlandsfjorden, en sørlig del av Sognefjorden. Vassdragets utspring ligger på høyfjellet øst for fjorden. Vassdragets nedbørsfelt begrenses i nord av Lærdalsvassdraget, i øst og sørøst av Holsvassdraget og i sør og vest av Flåmsvassdraget.

De fleste av de mange vann i nedbørsfeltet ligger spredt utover høyfjellsplatåer i 1400 - 1500 m. o. h. Fra disse vannene løper et vidt forgrenet nett av bielver ned i hovedelven, Aurlandselva. 6 km fra fjorden, i en høyde av 54 m. o. h. ligger Vassbygdvatnet. (Se bilag A).

Den største delen av nedbørsfeltet ligger i typisk høyfjells klima med lav vintertemperatur. Dette medfører normalt store sommervassføringer og små vintervassføringer.

De grunnleggende hydrologiske observasjoner i vassdraget er foretatt ved vannmerkene Vassbygdvatn observert fra 1908 og Aurdalsvatn observert fra 1953.

Ved Vassbygdvatn V. M. er det i en observasjonsperiode 1908-1950 målt en midlere vassføring på 39.6 m³/sek svarende til en nedbørhøyde = 1681 mm. Nedbørsfeltet for dette vannmerket er 744 km².

Ved Aurdalvatn V. M. er det i en observasjonsperiode 1953-1961 målt en midlere vassføring på 22.9 m³/sek svarende til en midlere nedbørhøyde = 1810 mm. Nedbørsfeltet for dette vannmerke er 398 km².

I tillegg til disse vannmerker har en av hensyn til laksefisket et vannmerke ved Tokvam bru i Aurlandselva nedenfor Vassbygdvatn. Dette vannmerket har et nedbørsfelt på 13 km² i tillegg til nedbørsfeltet for Vassbygdvatn V. M.

Ved uregulerte forhold har en ifølge N. V. Elve årsbøker for hydrologiske undersøkelser følgende karakteristiske forhold ved Vassbygdvatn vannmerke. Årlig gjennomsnittsavløp i normalperioden 1911 - 50 er 1251 mill m³ pr. år tilsvarende 39,6 m³/sek.

Den største flomvassføring er målt til 526 m³/sek.

Den minste lavvassføring er målt til 0,1 m³/sek.

De normale månedsgjennomsnitt for vassføringen er følgende

Januar	5,9 m ³ /sek
Februar	5,1 "
Mars	4,3 "
April	5,6 "
Mai	34,3 "
Juni	123,0 "
Juli	131,0 "
August	72,5 "
September	50,0 "
Oktober	30,0 "
November	10,2 "
Desember	6,8 "

Kort beskrivelse av den omsøkte regulerings virkninger på vassføringen.

Reguleringen av vassdraget tar sikte på å utnytte fallhøyden fra fjellmagasinene ned til Vassbygdvatn på kote 54. I Vassbygdvatn kommer vannet fra kraftverket (Aurland I) ut igjen i vassdraget. Middelvassføringen over året nedenfor Vassbygdvatn vil altså bli den samme som ved uregulerte forhold, men vassføringene til forskjellige tider på året vil bli totalt forandret. Sommervassføringen vil gå ned til under halvparten av naturlig sommervassføring mens vintervassføringen økes til det mangedobbelte.

En sammenligning mellom naturlige og regulerte forhold med henblikk på laks- og sjørrretfiske.

Fiske etter laks og sjørrret foregår vesentlig nedenfor og i Vassbygdvatn. Fisken vandrer også et stykke ovenfor Vassbygdvatn, men fisket er her av redusert verdi.

I et skriv fra Aurland Elveeigarlag datert 29.12.1965 (bilag B) nevnes flere forskjellige punkter av betydning for fisket. I punkt 1 nevnes at den minste vannstand som må holdes i den tiden fisken går opp, fra senest 15. juni, er + 0,80 m ved Tokvam bru. For august kan det tolereres en noe lavere vannstand tilsvarende + 0,50 m på Tokvam vannmerke.

For de 5 karakteristiske årene som er fremstilt, ser en at ved uregulerte forhold har en bare unntaksvis lavere vassføring enn de oppgitte minstekrav for perioden 15. juni - 1. september. Når dette skjer, er mankoen som regel liten og oppstår bare i kortere perioder. Et unntak er minimumsåret 1941 som hadde en periode på 10 dager i slutten av august med vassføringer nede i 30 m³/sek.

Etter reguleringen går det klart frem at de vannstander som er nevnt i Aurland Elveeigarlags skriv meget sjelden kan holdes. Selv for maksimumsåret 1939 ville det vært en 6 dagers periode midt i juli med for lave vassføringer. For nedre kvartilår 1912 ville en for den aktuelle periode 15. juni - 31. august hatt ca. 60 dager med for små vassføringer. For minimumsåret 1941 ligger vassføringen for lavt i hele perioden.

Hvilke vassføringer som er nødvendige for oppgang og utøvelse av fiske må også vurderes av den fiskerisakkyndige, men etter de opplysninger som foreligger synes det klart at de regulerte sommervassføringer ofte vil ligge vesentlig for lavt.

Uten at det medfører noen gjennomgripende skadevirkninger for Oslo Lysverkers utbygging, mener vi det skulle være mulig å stille følgende krav

I tiden fra 15 juni til 31. august skal tappes minst så mye vann fra kraftverkene at vassføringen ved utløpet av Vassbygdvatn ikke underskrider 40 m³/sek.

I tiden 15. juni - 31. juli kreves dessuten avstått en vannmengde på 25 mill. m³ årlig til kunstige flommer. Det avgitte vannvolum kan f. eks. beregnes lik tillegget til en basisvassføring som er lik middeltappingen gjennom Aurland I i de siste 5 døgn før flommen iverksettes.

Ved et vannvolum på 25 mill. m³ pr. år ville en f. eks. kunne iverksette 3 flommer hvor en i hver flom øket vassføringen fra 40 til 60 m³/sek i 5 døgn.

De økede vintervassføringer synes å stille seg hindrende i veien for yngelpleie og vedlikehold som nevnt i bilag B. Den fiskerisakkyndige må vurdere om det er grunnlag for krav om lave vassføringer i en viss periode om høsten, slik at disse tiltak kan gjennomføres med minst mulig ulemper etter reguleringen.

Maksimal tapping i stasjonen Aurland I er oppgitt til 60 m³/sek. Sterke vassføringsvariasjoner i vinterhalvåret antas å være uheldig, og en bør her sette en grense for minste vassføring som skal opprettholdes. Vi vil her antyde minimum 20 m³/sek som alltid må opprettholdes, også ved driftsuhell. Dette tall må vurderes av den fiskerisakkyndige.

Døgn og ukeregulering antas å være uheldig og må forbys, eventuelt begrenses til viss maksimalvariasjon. Vassføringsvariasjonen vil bli noe utjevnet i Vassbygdvatn.

I tillegg til forandringen i vassføring er reguleringens innvirkning på temperaturforholdene i elva av vesentlig interesse.

145

Reguleringen vil medføre en økning av vintertemperaturen og en reduksjon av sommertemperaturen.

Den økede vintertemperatur kan kanskje føre til at klekkingen av rogn kommer i utakt. Den kan også føre til åpen elv med frostrøyk og eventuelt sarrproduksjon i kuldeperioder. Vi antar at fiskerisakkyndige og issakkyndige utreder disse spørsmål.

Sommertemperaturen på elvevannet vil som nevnt gå noe ned etter reguleringen. Det er flere faktorer som betinger dette. For det første tas vannet inn fra bassengene i et langt dypere nivå enn tilfellet er ved utløpet av et uregulert vann. Om sommeren er overflatevannet normalt det varmeste, og ved tunnelinntak i dypet får en altså redusert temperaturen på det vann som tappes.

I den tenkte regulering vil dessuten store deler av den samlede vassføring gå i tunnel. Dette forhindrer den varmeutveksling med luften som ellers normalt finner sted i et naturlig elveleie. Den stråling og konveksjon som inngår i en slik varmeutveksling gir vanligvis et sommerbudsjett som viser at elva tilføres varme.

En annen varmetilførsel som går tapt er den en vanligvis får innvunnet ved at fallenergien går over til friksjonsvarme. Denne friksjonsvarmetilførselen vil etter reguleringen bli sterkt redusert. Inntaksmagasiner for kraftverkene ligger i høyder på fra ca. 900 m til 1300 - 1400 m. Stort sett all fallenergi mellom denne høyde og Vassbygdvatn på kote 54 medgår til produksjon av elektrisk kraft. Når vannet gikk i sitt naturlige leie representerte falloppvarmingen på denne strekning en temperaturøkning i elvevannet på 2 - 3° C.

Sommertemperaturen i vannet vil altså bli betydelig redusert ved kraftstasjonens utløp. Ved vannets opphold i Vassbygdvatn vil nok temperaturpåvirkningen bli noe avdempet, men temperaturreduksjonen vil sikkert bli betydelig også nedenfor Vassbygdvatn, og det er fare for at selv små temperaturvariasjoner kan ha innvirkning på fiskens oppgang i elva.

Erfaringsmessig vil anleggsvirksomhet lett føre til tilgrising av vannet med olje, rester av sprengstoff lo. l. Dette kan gi varige skadevirkninger og konsesjonæren bør derfor pålegges i størst mulig utstrekning å unngå slike forurensninger.

Av andre krav som må tas opp nevnes til slutt freding av Katlavassdraget som er vedtatt for i Aurland Elveeigarlags skriv av 20. 12. 1965, og som vi derfor ikke skal komme nærmere inn på her.

Herr sivilingeniør Erik Ræstad A/S.

Dykkar skriv 21/12 d. å. til Aurland Elveigarlag.

Elveigarlaget har hatt møte etter dette skrivet.

Elveigarlaget uttalar :

1. Om vassføring. Alle var samde om å halda på det målet som var innsendt 23/12 ved O. Tokvam, nemlig + 0.80 ved Tokvam bru. Dette må vera minste vannstand i den tid fisken går opp, frå seinast 15. juni. Det tilsvarar på det tilsendte diagram ikring 50 m³ pr. sek. I august månad kan toløst noko mindre vannstand ned til + 0.50 m som tilsvarar ca. 40 m³ pr. sek.

Vi må krevja at denne minste vannstand må haldast anten ved produksjon av sumarkraft eller beredskapsflaum.
2. Om yngeloppdrett.

Det kan heretter verta store problem med å få tak i gytefisk sist i oktober og til midten av november når elvi no vert så mykje større i denne tid. Me må difor krevja at det vert sett i verk tiltak som kan bøta på dette - i samarbeid med fiskerisakkyndige, slik at fiskebestanden ikkje minkar. Storparten av dei noverande gyteplassane fell vekk. Vi nemner her anlegg til oppal av settefisk, i den mengd som dei sakkyndige finn rettast.
3. Også andre tilhøve vert brigda, slik som temperaturen og næringstilhøve, i vatnet.
4. Den store vassføring i om vinteren vil gjera alt vedlikehaldsarbeid på dei kunstig oppbygde fiskeplassane umogeleg. Dette anlegg er som kjent typiske for Aurlandselvi. Her er år etter år nedlagt stort arbeid og kostnad, nettopp om vinteren i den tidi elvi var svært liti. Ein må rekna med at det og kan melda seg andre ting som det må vera høve til å koma attende til i fram-tidi.

Gjenpart til :

H. rettsadv. Knut Lassen.

Aurland 29/12 1965

For elveigarlaget.

Sverre Aarseth (sign)

Olav Tokvam (sign)

Ad/ undersökelse av Aurlandsvassdraget.

Etter overenskomst med fiskerikonsulent Leiv Rosseland og Oslo Lysverker påtok Zoologisk museum i Bergen seg under ledelse av undertegnede å foreta undersøkelser av bunnfaunaen i Aurlandselven og av plankton resp. bunnfaunaen i Vassbygdavatnet.

- a. Arbeidet i Aurlandselven ble pålagt stud.real. Larsen.
b. Spesialapparaturlur til undersökelsen av bunnfaunaen ble anskaffet av Zoologisk museum:

c. Stud. Larsen ble senere sendt til professor K. Berg, Ferskvannslaboratoriet i Hilleröd, Danmark, for överlegninger angående viss apparatur og for å samle en del praktiske erfaringer.

c. Stud.Larsen har vært på feltarbeid i 2 måneder i perioden juni-september.

d. I vinterhalvåret er materialet blitt bearbeidet. For dyregruppe som ikke kunne identifiseres i Norge har man benyttet eksperte fra England (Dr.sc.Reynoldson).

e. Undersökelsen i 1965 var först og fremst av kvalitativ natur, for å få en oppfatning av faunaens fordeling, sammensetning og for å fastsette passende områder for kvantitative undersøkelser

Vassbygdavatnet

a. Planktonundersökelse i Vassbygdavatnet ble pålagt stud.real. Ivar Steine.

e. Feltarbeidet varte sammenlagt 1,5 måneder i juni, juli og september.

Feltundersökelsene i år ble påbegynt i april og skal fortsett året ut.

Professor Hans Kauri

Brev fra Aurland elveigarlag til Aurland kommune,
av 8.03.66.

Konsesjonssøknaden fra Oslo Lysverker.

Elveigarlaget i Aurland har kravt
avsett av konsesjonaren to fond
eit til framje av laks -og sjö-aurefiske på kr. 400 000,-
og eit som skal disponerast av innlandsfiskeremndi
på kr. 100 000.-
Denne nemndi er som kjent i kommunal nemnd
og ein bed difor at også kommunen er merksam på
dette fondet og går inn for det i sine konsesjonsvilkår.

Det heiter vidare i skrivet frå vår advokat til
Industrikomiteen om denne saki at " omkring 95 %
av fisket her er bortleidd og representerer
en viktig inntektskilde for eierne og kommunen
på omkring kr. 60 000.- årlig.^A

Denne sum er det som elveigarane har i leiga.
Det som det representerer for kommunen bør i sum
fastsetjast av kommunestyret, men med alt det som
sportsfiskarar legg igjen i bygdi på alle vis, bør det
vel neppe setjast under kr. 40 000.- årlig. *Skil at den*
Ordnung sein erst mind 4 100 000.-
Aurland elveigarlag 8/3 1966

Loene Storseth

Brev fra Norges Bondelag (juridisk avdeling) til Hovedstyret for NVE. av 11.03.66.

I anledning av Oslo Lysverkers konsesjonssøknad av 19. mars 1965 om ovennevnte utbygging og regulering skal jeg på vegne av Aurland Elveeigarlag bemerke:

Aurland Elveeigarlag har anmodet sivilingeniør Erik Røstad om å gi en betenkning om de hydrologiske virkninger i vassdraget som reguleringen vil føre med seg, og jeg viser forsåvidt til vedlagte betenkning av 19. januar d.å.

På bakgrunn av denne betenkning vil Aurland Elveeigarlag kreve at det blir oppstillet følgende vilkår for konsesjonen:

1. Forbygningsarbeider.

Det anses for overveiende sannsynlig at utbyggingen vil kunne føre til dannelse av et nytt delta i elvemunningen og at en slik ny deltadannelse vil kunne virke hindrende på oppgangen av laks og sjøaure.

Oslo Lysverker må derfor pålegges å utføre og vedlikeholde nødvendige forbygningsarbeider ved utløpet etter Landbruksdepartementets nærmere bestemmelse og i samråd med Aurland Elveeigarlag, hvis det viser seg å bli påkrevet.

2. Plasering av tippmasser m.v.

Plaseringen av tippmasser må skje på steder hvor tippmassene ikke vil være til gene for utøvelsen av fisket eller hvor de kan skade fiskens reproduksjon eller hindre dens oppgang.

Det fremgår av søknadens vedlegg 2 at den eneste dam med jordfylling som konsulenten foreslår er Viddalsdammen. Det er en alminnelig erfaring ved utførelsen av dammer av denne type at den nedenforliggende elvestrekning blir sterkt forurenset av masser fra dammen.

Det må derfor gis pålegg om at damarbeidet i Viddalen utføres på en slik måte at forurensning av det nedenforliggende vassdrag unngås.

3. Manøvreringsreglement.

De spesielle foranstaltninger som må pålegges konsesjonæren er følgende:

- A. Vassføringen ved utløpet av Vassbygdatn må i tidsrommet 1. juni - 31. august ikke underskride $40 \text{ m}^3/\text{sek.}$, og denne vassføring må også være minimumsvassføring til enhver tid.
- B. I tiden 1. juni - 31. august må en vassmengde på minst 25 mill. m^3 være til disposisjon for kunstige flommer, og denne vassmengde må disponeres av Elveeigarlaget.

-
- C. De fiskerisakkyndige må vurdere i hvilken utstrekning det av hensyn til reproduksjonen er ønskelig med en reduksjon av vassføringen om høsten, og i så fall hvilken størrelse vassføringen da bør ha.

Det antas at det også heretter vil bli nødvendig å få en kunstig vårflom for å sette fart i fisken både ved oppgang fra sjøen og til nedgang fra Vassbygdatnet.

-
- D. Ved driftsstans eller ved andre forhold som kan sette kraftstasjonen ut at drift, må det sørges for en minimumsvassføring som ikke i noe tilfelle må underskride $20 \text{ m}^3/\text{sek.}$
 - E. Døgn- og ukereguleringen må holdes innenfor bestemte grenser, som må vurderes nærmere av den fiskerisakkyndige.

-
- F. Det finnes i Aurlandselven mellom Vassbygden og sjøen en rekke fiskebrygger oppført av hensyn til sportsfisket, og videre en del fiskekjær. Reparasjon og vedlikehold av brygger og kjær og opprensning av elveleiet må foregå på lav vannstand.

Det må derfor pålegges en periode om høsten av ca. 10 dagers varighet hvor vassføringen reduseres til et minimum. Jeg går ut fra at dette må kunne kombineres med den årlige revisjon av maskinene i kraftverkene.

4. Tiltak av hensyn til reproduksjonen.

Katlavassdraget ved Nesbø omfattes av søknaden, idet Øykjabakkvatn, Katlavatn, Storavatn og Langavatn skal utgjøre ett magasin og utnyttes i Aurland II og I. Dessuten søkes det om overføring av innføring av Katla ved Katlavatn for utnyttelse i Aurland II og I og Katla fra kote ca. 970 til utnyttelse i Aurland I. Dette vil virke totalt ødeleggende på Katlavassdraget i sin helhet.

 Ingen har i dag oversikt over hvordan den nye vassføring med "vinterflom" istedet for "sommerflom" vil virke inn på fiskens gang fra sjøen og opp og ned i vassdraget. Skadevirkningene kan bli store for hele Sognedistriktet, og man må derfor ikke se for smått på de tiltak som alt nu må til for å motvirke skadevirkningene.

Aurland Elveeigarlag har i en årrekke nyttet dette vassdrag til utsetting av lakseyngel, og oppvekstresultatene har vist seg å være usedvanlig gode.

Oppdrettingen av lakseyngel i Katlavassdraget har ikke bare betydning for reproduksjonen i selve Aurlandselven, men har betydning for laksefisket i hele Sognefjorden.

Ved å utelate Katlavassdraget fra reguleringsplanene vil vassføringen fra dette vassdrag bidra til å opprettholde de foran-
 nøynte minstevassføringer nedenfor Vassbygdatnet - og vil medvirke til innsparing av magasin vann til dette formål.

Aurland Elveeigarlag ber derfor om at Katlavassdraget tas ut av utbyggingsplanen, slik at det fortsatt kan nyttes til oppdrett av lakseyngel.

Reguleringens virkninger antas under enhver omstendighet å gripe inn i reproduksjonen i en slik grad at søkeren må tilpliktes utsetting av smolt, stor settefisk og yngel etter Landbruksdepartementets nærmere bestemmelse.

Sluttelig kreves det at konsesjonæren innbetaler et fond til fisket. Fiskefondet bør deles opp med et eget fond til laks-og sjøarefisket og et eget fond til innlandsfisket.

Fondets midler må disponeres etter innstilling fra Aurland Elveeigarlag.

5. Oppsyn.

Konsesjonæren må pålegges å dekke utgiftene til en forsterkning av fiskeoppsynet i anleggstiden.

6. Forandringer av betingelsene.

Ved en utbygging og regulering av denne art melder det seg så mange muligheter for ukjente virkninger av utbyggingen at de konsesjonsbetingelser som fastsettes for fisket ikke bør låses fullstendig fast. Betingelsene bør derfor formuleres på en slik måte at de åpner muligheter for senere endringer etter innstilling fra de fiskerisakkyndige etterhvert som det vinnes erfaringer om virkningene når reguleringen er tatt i bruk.

7. Oslo Lysverkers opplysninger om skadevirkningene på fisket.

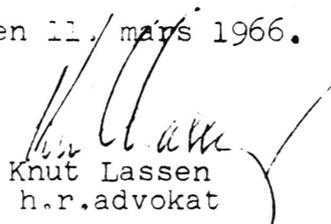
Oslo Lysverker har i vedlegg 5 til konsesjonssøknaden s. 6 - 8 gitt en vurdering av utbyggingens virkninger på laks- og sjøaurefisket.

Spørsmålet om hvorvidt den høyere vintertemperatur vil øke næringsproduksjonen i vassdraget og føre til tidligere klekking av rogn, er mer enn tvilsomt.

Hvis Oslo Lysverkers teori om den høyere vintertemperaturens gunstige virkninger skulle være riktige, burde også alle regulerte vassdrag være blitt så meget bedre etter enn før reguleringene -noe det hittil ikke har vært mulig å påvise noe sted.

Derimot vil den økede vintervassføring kunne føre til slamføring, som legger seg på gyte plassene, og dette vil virke skadelig for reproduksjonen.

Oslo den 11. mars 1966.

Knut Lassen
h.r.advokat

Avskrift av rapporter fra
Fiskerikonsulenten på Vestlandet vedrørende
Fiskeribiologiske undersøkelser i Aurlandsvassdraget.

Rapport fra 1965 og rapport datert 15. oktober 1967.

Stonndalselvi.

A 8. Hednedalsvatn.

1965:

1261 m.o.h., vierregionen. Relativt dypt vann, men en del grunne partier. Sparsom bunnvegetasjon. Noe fattig bunnfauna. 13 ørret, hvorav 6 ½-1 kg og 4 1-2 kg (fig. 14). Fet fisk, vekst relativt hurtig. Begrensede gytemuligheter (utløpet). Bestand bra balansert, ubetinget det beste vann av samtlige undersøkte. Gode sportsfiskemuligheter.

1967:

Regulerings høyden er 22 m, hvorav 15 m er senkning. Bunnfaunaen er noe fattig, men fisken er av meget god kvalitet og var et av de beste vann som ble undersøkt sommeren 1965. Disse forhold må man regne med vil opphøre ved reguleringen. Gytemulighetene vil bli fullstendig ødelagt, men kan kanskje nydannes i noen av de mindre tilløpsbekker. Demningseffekten vil være liten, og senkningen bevirker at store områder blir tørrlagte. Dette bevirker at hektaravkastningen vil gå radikalt ned. Hvilken skjebne som fisken får i dette vatn er vanskelig å forutsi. Det er trolig at bestanden må holdes oppe ved kunstige utsetninger såvel som det er trolig at bestanden må holdes på et rimelig nivå ved utfiskinger.

Grøna.

A 69. Volanuttjernene.

1965:

1425 - 1427 m.o.h., grensen vier-/lavregionen. Et system av flere større og mindre vann, mer eller mindre sammenhengende, stort sett grunne. En del bunnvegetasjon, bunnfauna fattig. 1 liten ørret, ble sluppet igjen. Dårlige gytemuligheter. Bestand trolig tynn. Gode sportsfiskemuligheter.

A 65. Øljuvatn.

1421 m.o.h., grensen vier-/lavregionen. Stort, for det meste dypt vann, en del grunnere områder. Ganske tett mosevegetasjon, bunnfauna ganske rik. 4 ørret (12 garn). Alle småfalne, men i bra hold. Gytemuligheter begrensede (utløpet). Bestand trolig tynn, skal være til dels stor fisk i vannet. Brukbare sportsfiskemuligheter (noe stort).

Det ble satt 5 garn i loner rett ned for utløpet, og fangsten her ble 6 ørret (fig. 16). Alle var på ca. kiloen, og i meget bra kondisjon. Elven har ypperlige sportsfiskemuligheter.

Disse to vann går ved reguleringen over til ett magasin. Øljuvatn får en samlet regulerings høyde på 38 m, hvorav 21 m er senkning. Bunnrymningene er forskjellige i disse vannene, men regulerings-høydene vil ødelegge disse. Aurebestandene er tynt befolkede og av høy kvalitet. Gytemulighetene er dårlige nå, og vil trolig bli helt ødelagt ved reguleringen. Det må antagelig kunstig utsetting til, noe som bør skje snarest, da reguleringen medfører at store områder settes under vann og dermed tilsvarende økning av produksjonen p.g.a. demningseffekten.

A 68, "Nedre Øljuvatn".

1965:

1410 m.o.h., vierregionen. Lite, dypt vann med stor gjennomstrømning. Mye mose, fattig bunnfauna, 2 ørret, begge ca. 1 kg, i bra hold. Begrensede gytemuligheter (innløpet). Bestand tynn. Bra sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet blir indirekte berørt ved at tilløpet fra Øljuvatn forsvinner. De gytemuligheter som finnes i dette tilløpet vil bli redusert ved reguleringen og dermed en øket fare for frost om vinteren. Dog er det enkelte brukbare felter i utløpet, men deres skjebne er også usikker etter reguleringen. Aurebestanden er tynn, og det er trolig at man i fremtiden må drive kunstige utsetninger.

A 67, Nyhellervatn.

1965:

1364 m.o.h., vierregionen. Middels stort, relativt grunt vann. Tett mosevegetasjon, fattig bunnfauna. 5 ørret, 4 på ca. kiloen, 1 liten, alle i bra hold. Gytemuligheter i Ølja. Gode sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet er relativt grunt og får en oppdemning på 16 m, hvilket vil ødelegge den fattige bunnfauna som er der i dag. Aurebestanden er i balanse med fin fisk. Gytemuligheter finnes i dag i elva Ølja, men disse vil bli vesentlig redusert ved reguleringen. Oppdemningen forårsaker at en del vann blir neddemt, hvilket vil medføre en forholdsvis demningseffekt. I dette vann er det trolig at man i fremtiden enten må drive reduksjoner av aurebestanden eller drive utsetninger av kunstig klekket fisk. Vannet bør holdes under årlig kontroll til man har konstatert hvilke virkninger reguleringen egentlig vil få.

A 66, Kongshellervatn.

1965:

1425 m.o.h., grensen vier-/lavregionen. Stort, dypt vann, noen grunnere områder i endene. En del mosevegetasjon, bunnfauna fattig. Ingen fisk, vannet trolig fisketomt, men kan nok holde en ørretbestand. Gytemuligheter begrensede. Brukbare sportsfiskemuligheter.

1967:

155

Vannet får en regulering på 23 m, hvorav 10 m er senkning. Fra naturens side er det relativt dypt med en fattig bunndyrfauna. Vannet er antagelig fisketomt, men har den potensielle mulighet til å holde en moderat aurebestand. Reguleringen vil medføre at de grunne områder som i dag finnes i hver ende av vannet vil bli tørrlagt når det er nedtappet. Dette vil medføre en alvorlig reduksjon i de bunndyrmengder som står til rådighet for en aurebestand. De gytemuligheter som i dag finnes i utløpsoset, vil bli ødelagt, men det er mulig at elva fra Langavatn vil fungere som brukbare gyteplasser etter reguleringen. Vannet bør snarest mulig få utsatt et moderat antall med aure, og det er trolig at denne i fremtiden vil vedlikeholde seg selv.

Langedøla.

A 18, Nedre Sleipåvatn.

1965:

1399 m.o.h., lavregionen. Middels stort, relativt dypt vann. En del bunnmoser, fattig bunnfauna. 4 ørret, 800-900 g, i bra hold, middels vekt. Gytemuligheter begrensede, bestand trolig tynn. Gode sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet blir oppdemt 2 m. Vannet er relativt dypt og bunnfaunaen er fattig. Den aurebestand som finnes i dag er trolig tynn og i bra hold. Dette skyldes antagelig de begrensede gytemuligheter som finnes i dag. En regulering i dette vann ventes å gi små forandringer, og bestanden av aure vil antageligvis vedlikeholde seg selv.

A 16, Langedalsvatn.

1965:

Ca. 1340 m.o.h., vierregionen. Nærmest en stor, grunn kulp, stor gjennomstrømning, steinet. Mye bunnvegetasjon. Ganske rik fauna, men mye utilgjengelig fåbørstemark. 2 ørret, 1 liten og 1 på 1,6 kg. Bra kondisjon, middels vekst. Bra gytemuligheter. Gode sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet får en regulering på 27 m ved oppdemming. Vannet er i dag ikke annet enn en stor utvidelse av elva og reguleringen vil medføre at store områder blir satt under vann. Ventelig vil dette gi en stor demningseffekt. Aurebestanden er i dag tynn med fisk i god kondisjon. De gytemuligheter som finnes i dag er gode i innløpselva (Langedøla) og mellom en del av småvatna. Etter reguleringen vil alle disse forsvinne, og i fremtiden må man regne med å drive kunstig utsetting. En slik utsetting må foretas med stor forsiktighet, for hvis nedtappingen er total om vinteren vil fisken bli trent sammen på et relativt lite område. Det er også stor fare for at mye av fisken ved nedtappingen vil forsvinne i tappe-tunnelen. I fremtiden kan det her komme på tale å montere et gitter.

1965:

1450 m.o.h., lavregionen. Relativt lite, dypt vann. En del moser, fattig bunnfauna. Ingen fisk, vannet trolig fisketomt. En viss bestand kan trolig opprettholdes ved utsettinger.

1967:

Vannet blir indirekte berørt ved at tilløpet fra Store Liavatn forsvinner. Dette medfører at de allerede dårlige gytemuligheter som eksisterer i dag vil forsvinne. Vannet er forøvrig fisketomt med en fattig bunnfauna. Tap av tilløpet fra Store Liavatn kan i viss monn virke gunstig på planktonproduksjonen i vannet. Aure bør utsettes snarest.

A 19, Store Liavatn.

1965:

1499 m.o.h., lavregionen. Stort vann, delvis islagt 7/8. Fattig bunnfauna. Ingen fisk, trolig fisketomt. Utsettinger sannsynligvis lite lønnet. Dårlige sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet får en total regulering på 11 m. Vannet er i dag sannsynligvis fisketomt og næringsdyrfaunaen er fattig. Oppdemningen medfører liten arealutvidelse og strendene vil derfor bli nokså steile. Det bør utsettes aure i vannet som et forsøk, men det er trolig at dette er lite lønnet. Det finnes muligens enkelte gytemuligheter for aure i utløpselva, men disse blir bort ved reguleringen.

A 15 og 60, Store og Vesle Ljosegrunnsvatn.

1965:

1456 og 1452 m.o.h., lavregionen. Litt is 5/8. Grunne vann, rik mosevegetasjon, middels rik bunnfauna. Ingen fisk. Dårlige gytemuligheter. En bestand kan trolig holdes ved utsettinger. Brukbare sportsfiskemuligheter.

A 61, Nedre Ljosegrunnsvatn.

1442 m.o.h. Noe rikere bunnfauna (dog mye fåbørstemark), bedre gytemuligheter, isfritt. Forøvrig som A 15/60.

1967:

Ved å demme opp Nedre Ljosegrunnsvatn 16 m, vil det danne seg et stort magasin hvori inngår både Vesle og Store Ljosegrunnsvatn. Sistnevnte får en oppdemming på 2,5 m. Oppdemningen medfører også relativt store arealutvidelser over nåværende tørt land. Ingen av vannene har i dag noen bestand av aure, men mulighetene skulle være gode for dette. Dessuten er bunndyrmengdene middels rike.

Oppdemmingen av disse tre vann til et stormagasin er biologisk sett nokså interessant. De tre vann danner hver for seg en refuge for både fisk og næringsdyr. I dette stormagasin har man altså anledning til å studere reguleringsens virkning ved tre forskjellige oppdemminger, og vil danne et meget godt utgangspunkt for vurderingen av reguleringsens virkninger i de øvrige vann i området. Jeg mener dette prosjekt er såpass interessant at en regulering ikke bør foretas før området er undersøkt skikkelig, rent biologisk sett. Etter hvert som reguleringen da skrider frem må det foretas hyppige biologiske undersøkelser for å se hvordan systemet forandres. Hvis et slikt prosjekt blir realisert, må ikke aure settes ut i vannene før etter nærmere ordre.

Etter byggeprogrammet som er fremlagt av Oslo Lysverker i konsesjons-søknaden vil ikke denne del bli utbygd før ca. 1975. Det skulle således være rikelig tid til å foreta de nødvendige undersøkelser før reguleringen. I konsesjonsbetingelsene bør det medtas en passus om at byggeprogrammet følges for disse tre vann. Hvis Oslo Lysverker ønsker å forsere utbyggingen, må de søke Landbruksdepartementet om tillatelse til dette.

Kleielvi - Eitra.

A 62, Øvre Spelefjellsvatn.

1965:

1386 m.o.h., vierregionen. Lite, relativt grunt vann med stor gjennomstrømning. Til dels storsteinet bunn med mye mose. Bunnfauna fattig, trolig noe rikere på steinbunnen. 3 ørret, 3/4 - 5/4 kg, noe slanke, middels vekst. Gytemuligheter bra. Trolig noe tynn bestand. Gode sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet får en oppdemming på 2 m. Vannets areal er i dag bare 2 ha med en tynn aurebestand. Reguleringen får trolig liten negativ virkning på forholdene i dette vannet, men de gytemuligheter som finnes i dag vil bli ødelagt. Utsetting av fisk er nødvendig.

A 64, Nordre Melavatn. (Kvanngrovvatn)

1965:

1464 m.o.h., lavregionen. Middels stort, relativt grunt vann. Delvis islagt 9/8. En del bunnmoser, bunnfauna noe fattig. 1 ørret, ca. kiloen (fig. 17), i godt hold, langsom vekst. Dårlige gytemuligheter. Bestand trolig tynn. Vannet det høyestliggende hvor det ble påvist fisk. Begrensede sportsfiskemuligheter (isen).

1967:

Dette vann blir senket 2 m. Da det er relativt grunt må man vente at reguleringen medfører nokså store innskrenkninger av de produktive bunnarealer som finnes i dag og dermed minsker hektaravkastningen. Den aurebestand som finnes i dag er tynn, og fisken i godt hold. De gytemuligheter som finnes i dag er dårlige, og disse vil bli helt borte etter reguleringen. Utsettinger av aure er derfor nødvendig for ettertiden.

A 63, Norddalsvatn.

1965:

1438 m.o.h., lavregionen. Stort vann, mye stein, en del bunnmoser. For det meste islagt 8/8 (fig. 18). Bunnfauna fattig. Ingen fisk, men det skal være satt fisk (vedlegg 1). Dårlige gytemuligheter. Begrensede sportsfiskemuligheter.

1967:

Vannet får en reguleringshøyde på 18 m, hvorav 8 er senkning. Den bunnfauna som finnes i dag er fattig, og reguleringen vil ytterligere redusere denne. Det er tidligere utsatt aure i vannet, men det er trolig at det nå er fisketomt. Gytemulighetene i dag er svært begrensede, og disse vil bli helt ødelagt ved en regulering. Vannet må for ettertiden opprettholde sin aurebestand ved kunstige utsetninger. Vannet inngår forøvrig i det program som er satt opp av International Biological Programme.

Fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfisk i Tr.heim,
av 7.11.67.

INNLANDSFISKET.

Av fiskerikonsulentens utredning siteres følgende:

"G. KONKLUSJON PÅ INNLANDSFISKET.

Med utgangspunkt i det som er skrevet i det foregående vil de fleste vann etter reguleringen trenge et kunstig tilskudd av aure for å holde bestandene ved like. Oslo Lysverker må således pålegges å drive slike utsettinger i de vassdrag som blir berørt.

I en del av de lavereliggende vann er det nødvendig med rydding, dersom man i fremtiden skal kunne drive et garnfiske. Bestemmelser om rydding må derfor også taes med i konsesjonsbetingelsene.

I vann med stor nedtapping og hvor fisken vil konsentreres på et mindre område vil det også være nødvendig å montere et gitter foran tappetunnellen. Dette må også taes med i konsesjonsbetingelsene.

For at fisket skal bli ivaretatt på beste måte, må det med jevne mellomrom foretas fiskeribiologiske undersøkelser i de berørte vann og vassdrag. Dette må vel også taes med i konsesjonsbetingelsene, og at konsesjonæren forplikter seg til å betale disse. Dette gjelder også de langtidsforsøk som det kan komme på tale å gjøre, spesielt i de tre Ljosegrunnsvatna."

"Som nevnt under behandlingen av de tre Ljosegrunnsvatna, så har disse en stor biologisk interesse. De bør undersøkes godt før reguleringen og undersøkelsene må fortsette under og etter reguleringen. Det vil være rikelig tid til undersøkelser før reguleringen dersom den nevnte tidsplan holdes. Den går ut på at disse vatna ikke blir utbygd før i 1974/75. Det bør derfor taes med i konsesjonsbetingelsene at nevnte tidsplan holdes for disse tre vann, og hvis Oslo Lysverker ønsker å forsere kan utbyggingen kun skje etter en søknad til Landbruksdepartementet."

Forslag til konsesjonsbetingelser vedr. fisket.

En finner ikke å ville anbefale opprettet fond av hensyn til fisket, da en mener at nødvendige tiltak som kan komme på tale å utføre for å avbøte skader på fisket som måtte skyldes reguleringen vil kunne pålegges konsesjonæren i henhold til konsesjonsbetingelsene.

En antar ellers at det i det aktuelle området neppe kan komme på tale å pålegge konsesjonæren å sørge for utfisking i vann som måtte bli overbefolkede som følge av reguleringen

En finner heller ikke å ville anbefale inntatt bestemmelser om plikt for regulanten til å stille bestemte summer til rådighet for fiskeribiologiske undersøkelser.

På bakgrunn av det foreliggende materiale tillater en seg derfor å foreslå medtatt følgende bestemmelser i konsesjonsbetingelsene av hensyn til fisket:

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger, plikter konsesjonæren:

1. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårig) for best mulig å søke å opprettholde fisket i området. Vedkommende departement eller myndighet bestemmer også hvilke fiskearter og -stammer som skal benyttes, samt tid og sted for utsettingen og fiskens størrelse og kvalitet.
2. å bygge og drive klekkeri og/eller settefiskanlegg eller delta i bygging og drift av fellesanlegg.
3. å bygge og drive stamfiskanlegg for laks og sjøaure, samt bekoste fangst av slik stamfisk i vassdraget eller i sjøen utenfor, samt nødvendig transport av samme.
4. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser innen området, herunder også langtidsundersøkelser.
5. å foreta rydding (herunder også finrydding) i magasinene av hensyn til fiske med garn og andre redskaper.
6. å foreta opprydding eller kanalisering av elveløp og/eller elveos for å lette fiskens gang.

- 7. å anbringe sperregitter foran tunnelutløp, tappeluker eller utløp fra kraftstasjon.
- 8. å slippe kunstige flommer i tiden 15. juni - 31. august.
Det skal kunne slippes så meget at vannføringen ved utløpet av Vassbygdvatn skal kunne komme opp i 60 m³/sek. Ialt skal det kunne slippes inntil 25 mill. m³/sek. i normale år. (Se ellers under post 11).
- 9. å holde ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden.
- 10. å sørge for at vassdraget ikke tilslammes eller forurenses mer enn strengt tatt nødvendig ved tunnelspylinger, masseuttak o.l. Tunnelspylinger bør så vidt mulig foretas når vannføringen er stor.
- 11. Konsesjonæren plikter å sørge for at vannføringen ved utløpet av Vassbygdvatnet ikke underskrider 20 m³/sek., bortsett fra tiden 15. juni - 31. juli da den ikke må være mindre enn 40 m³/sek.

Disse betingelser kan fravikes etter søknad i nedre kvartilår eller minimumsår.

- 12. Konsesjonæren tillates ikke å bygge stenfyllingsdam med jordkjerne ved Viddalsvatn av hensyn til slamføringen i vassdraget.
- 13. Utbyggingen av de tre Ljosegrunnsvatni skal ikke kunne påbegynnes før vedkommende departement eller myndighet er blitt varslet minst 2 år i forveien.
- 14. Dersom det skulle opptre uforutsette ting når det gjelder fisket som følge av kraftverksutbyggingen og som ikke dekkes av disse konsesjonsbetingelser, kan konsesjonæren tilpliktes å bekoste tiltak som vedkommende departement eller myndighet finner nødvendig for å bøte på skaden, såfremt det finner at omkostningene med tiltakene står i et rimelig forhold til hva som derved kan vinnes.

x) I stedet for post 8 og 11 kan en godta følgende betingelser vedr. vannføringen:

Konsesjonæren plikter å sørge for at vannføringen ved utløpet av Vassbygdvatnet ikke underskrider 20 m³/sek., bortsett fra i tiden 15. juni - 31. juli da den ikke må underskride 60 m³/sek. og i tiden 1. august - 15. september da den ikke må underskride 40 m³/sek.

Brev fra Oslo Lysverker til NVE-V,
av 24.11.67.

162

Vi har mottatt Deres ekspedisjon av 9. november 1967 med bemerkninger fra Direktoratet for Jakt, viltstell og ferskvannsfiske, vedrørende Oslo Lysverkers konsesjonssøknad av 19. mars 1965 om regulering og utbygging av Aurlandsvassdraget.

Ad punkt 1.

Når det gjelder forslaget om utsetting av flerårig settefisk, har en forstått at dette gjelder de høytliggende ørretvann og at forslaget er fremkommet på grunn av de spesielle forhold som gjelder i disse store høyder over havet.

Man tillater seg å antyde at flerårig fisk oppvokst og tilvennet forholdene i et settefiskanlegg muligens ikke er bedre skikket til å klare seg under de barske forhold i høyfjellet enn fisk som etter kortere opphold i settefiskanlegget blir sluppet ut i sitt endelige miljø.

Ad punkt 2 og 3.

En går ut fra at et eventuelt klekkeri, settefiskanlegg og stamfiskanlegg kan anordnes i et fellesanlegg og at det mest rasjonelle må være å ta sikte på deltagelse i et større fellesanlegg for flere vassdrag på Vestlandet.

Ad punkt 4.

Ingen bemerkninger.

Ad punkt 5.

Det bør nærmere beskrives ved et eventuelt pålegg om rydding hvorledes ryddingen skal utføres med angivelse av størrelsen av de busker og trær som skal fjernes. Videre bør kravet om finrydding etter vår oppfatning begrenses til enkelte garnplasser som nærmere anvises av departementet.

Ad punkt 6.

Man har vanskelig for å forstå hva forslaget under dette punkt innebærer, men vil gjerne anføre at dersom det dreier seg om kanalisering gjennom grusvifter som fremkommer ved elveos når et vann senkes, vil man i mange tilfeller stå overfor praktisk vanskelig gjennomførbare arbeider, dersom det er meningen ved disse arbeider å skape forhold som gjør det mulig for gytefisk å gå opp i vassdraget for å gyte. I mange tilfeller vil det også være et spørsmål om valg mellom det foreslåtte tiltak og utsetting av yngel eller settefisk. Under ingen omstendigheter bør det bli tale om begge deler.

Ad punkt 7.

Ved et eventuelt pålegg om å anbringe sperregitter foran tunnelutløp, tappeluker og utløp fra kraftstasjonen, går en ut fra at utførelsen blir beskrevet av departementet. Det må også være en forutsetning at et slikt gitter kan konstrueres effektivt til rimelige omkostninger.

Ad punkt 8 og punkt 11.

163

Krav om vannslipping av hensyn til fisket med de vannmengder som er foreslått av direktoratet i punkt 8 og 11 fører med seg et vannforbruk på 75 mill. m³ i middel pr. år, beregnet på grunnlag av en observasjonsperiode 1953 - 1963.

Verdien av 150 mill. kWh vinterkraft er etter en pris av 2 øre pr. kWh 3,0 mill. kr. Etter Oslo Lysverkers oppfatning må det her være et stort misforhold mellom verdien av den tapte vinterkraft ved vannslippingen og de verdier som kan ventes oppnådd i bedret fiske.

Særlig urimelig synes kravet om en minimumsvannføring på 20 m³/sek i tiden 1. august - 14. juni å være når en tar i betraktning forholdene i det uregulerte vassdrag.

Man har merket seg at direktoratet har anført at det etter søknad skal være adgang til lempninger i kravet om vannslipping i år med vannføringer lik eller dårligere enn nedre kvartilår. Tanken er sympatisk, men man har vanskelig for å forstå hvorledes regelen skal kunne få anvendelse i praksis.

Bestemmelsene om adgang til etter søknad å fravike eventuelt pålegg om vannslipping må av ovennevnte grunner være mer generelt formet, slik at det kan gis adgang etter søknad når forholdene tilsier det.

Det alternative forslag om vannslipping er ugunstigere for kraftverkene enn det som er referert i punkt 8 og 11, og bør derfor settes ut av betraktning.

Ad punkt 9.

Eventuelt ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden bør skje etter departementets nærmere bestemmelse, men det er vanskelig å forstå berettigelsen av et slikt oppsyn i fjellet i disse trakter, der fisket hittil har vært lite påaktet og derfor vært helt fritt.

Ad punkt 10.

Ingen bemerkninger.

Ad punkt 12.

Det foreligger ingen større fare for tilslamming av vassdraget i byggeperioden om man bygger steinfyllingsdam med jordkjerne enn om man bygger steinfyllingsdam med tetningsplate av betong på forsiden eller man bygger en annen damtype. Pålegget har således ingen praktisk betydning og bestemmelsene foreslås derfor sløyfet.

Ad punkt 13.

Ingen bemerkninger.

Ad punkt 14.

Ved vurdering av om omkostningene ved eventuelle senere pålagte tiltak står i rimelig forhold til det som kan vinnes ved tiltakene, må foruten utgiftene til selve tiltakene også tiltakenes eventuelle virkninger på kraftproduksjonen tas med i vurderingen, og en tør be om at dette kommer med ved et eventuelt konsesjonspålegg under nærværende punkt.

SANDTAK VASSBREKKA.

Sandtak på Vassbrekka.

Brev fra NVE til OL av 20.12.69.

Etter vår mening må den sandryggen det her er tale om, betegnes som en særlig karakteristisk og markert "geologisk dannelselse". I samsvar med 1. og 2. avsnitt i konsesjonsbetingelsenes pkt.23, skal derfor Naturvernrådet underrettes. Vi forutsetter at det skjer omgående fordi det kan være av avgjørende betydning for vårt standpunkt til saken.

Det må ellers være helt på det rene at Oslo Lysverker har en klar plikt på seg til å sette hele det landskapet som blir berørt av et eventuelt uttak, istand etter seg. Tidspunktet 1.1.1985, er så langt frem i tiden at vi finner det urealistisk å vurdere grunneiernes eventuelle fortsatte uttak av sand i egen regi, etter denne dato. Det er et forhold som må avgjøres etter gjeldende bestemmelser på det tidspunktet det blir aktuelt.

Brev fra Kommunal- og Arbeidsdepartementet
av 30.01.70.

Naturvernrådet fattet i møte den 28. januar 1970 følgende vedtak i saken:

"Sandtak på Vassbrekka vil medføre landskapsinngrep og berøre kvartærgeologiske interesser.

Rådet er av den oppfatning at det - sett i relasjon til de store naturinngrep som Aurlandsutbyggingen medfører - ikke er vesentlig å unngå uttak av sand på Vassbrekka.

Geologisk Institutt, Avd. B, ved Universitetet i Bergen har etter anmodning vurdert den kvartærgeologiske verdi av sandforekomsten, jfr. vedlagte kopi av uttalelse av 20. januar 1970. Rådet viser til denne uttalelse og anbefaler at det blir stilt midler til disposisjon for kartlegging av forekomsten og for studier av snitt etter som uttaket skrider fram.

Rådet forutsetter at sandtaket blir istandsatt etter bruk og at avskivet humusholdig masse nyttes til å dekke tippmassene."

Brev fra OL til Universitetet i Bergen
av 17.02.70.

Sak vedrørende uttak av sand på Vassbrekka ble behandlet i møte i Naturvernrådet 28/1.1970 hvor Naturvernrådet fattet vedtak om at det ikke ville motsette seg uttak av sand på Vassbrekka. Rådet anbefaler at det blir stilt midler til disposisjon for studier av sandtaket med tanke på vurdering av kvartargeologiske verdi av forekomsten.

Oslo Lysverker vil stille de nødvendige midler til disposisjon for cand.mag. Bjørn Bergstrøm for at han kan følge arbeidet og få registrert forhold ved sandtaket som kan være av vitenskapelig betydning. Cand.mag. Bergstrøm har i flere år utført kvartargeologiske undersøkelser i Aurland med økonomisk støtte fra Oslo Lysverker. Vi er villig til å utvide denne støtte, slik at den også dekker Bergstrøms utgifter ved å følge arbeidet med uttak av sand på Vassbrekka.

Det skal opplyses at arbeidet med avdekning av sandtaket er satt i gang av entreprenøren.

Brev fra OL til Statens Naturvernråd, av 3.01.70.

Valg av eiendommen Vassbrekka som sandtak for Aurlandsutbyggingen er et resultat av omfattende undersøkelser av sand- og grusforekomster i Aurland.

Av de sandforekomster som har vært undersøkt i Vassbygdi og i dalen på strekningen Vangen-Vassbygdvann, peker Vassbrekka seg ut som det gunstigste av følgende årsaker :

1. De beste kvalitetsmessige egenskaper som støpesand.
2. Liten jordbruksmessig skade ved uttaket.
3. Rikelige mengder.
4. Relativt kort kjørelengde.
5. Grunneieren villig til salg.

Brev fra Universitetet i Bergen til Komm.Dep.tet.
20.01.70.

Det er riktig, som Vassdragsvesenet har gitt uttrykk for i sitt brev av 20/12-69, nevnt i brev fra Oslo Lysverker til Statens Naturvernråd 3/1-70, at sand/grusryggen ved Vassbrekka er en karakteristisk og markert geologisk dannelse. Det er en typisk brerandavsetning som har bygget seg opp til et tidligere høyere havnivå, markert omtrent i terrassens maksimale høyde. Alderen til avsetningen kan være 8 - 10.000 år.

Avsetninger av denne type er relativt alminnelig, særlig i vest-norske daler, og man kan ikke si at forekomsten ved Vassbrekka-Loven representerer noe som ubetinget bør bevares, tatt i betraktning de bestemmelser som er gjort med hensyn til Aurlandsdalens utbygging.

Avsetningene ved Loven-Vassbrekka er imidlertid av stor vitenskapelig interesse når det gjelder spørsmål om isavsmeltingen i slutten av siste istid, spørsmål som igjen har tilknytning til klimatiske variasjoner på denne tid.

Brev fra Universitetet i Bergen til OL, av 18.02.70.

Historisk museum har 10. februar 1970 mottatt telefon fra formannen i Aurland kulturnemd, angående gravhaug på Øvre Vassknipa, Terum, Aurland.

Det ble opplyst at denne gravhaugen står i fare for å bli ødelagt av grustak som skal settes i gang av Oslo Lysverker.

Vi gjør oppmerksom på at gravhaugen er fredet etter lov om fortidsminne av 1951.

Vi ber Oslo Lysverker bekrefte opplysningene fra kulturnemda, og sende oss en plan over hvordan arbeidet er tenkt utført og når det settes i verk.

Brev fra Aurland Kulturvernemnd til Universitetet i Bergen, av 20.02.70.

Det har vore heilt ukjent for meg at den fins ein gravhaug på Øvre Vassbrekka, der det no skal verta eit stort grustak.

Brev fra OL til Universitetet i Bergen, av 24.02.70.

Deres opplysning om at det finnes forhistorisk gravplass på Vassbrekka kommer helt overraskende på oss.

Av jordbruksmessige og naturvernmessige grunner har sak om uttak av sand fra Vassbrekka vort behandlet av Jordstyret i Aurland, Aurland kommunestyre, Vassdragvesenet og Statens naturvernrad. Ingen av disse institusjoner har antydnet noe om at det finnes noen gravplass på Vassbrekka.. Heller ikke medlemmene av Aurland kulturvernemnd synes å vere kjent med gravplassen,

Vi har ment at saken om sandtak i Vassbrekka var ferdigbehandlet i og med at ovennevnte institusjoner har gitt sin tilslutning til opprettelse av sandtak, og overenskomst med grunneieren var inngått. Entreprenøren har derfor fått klarsignal, og avdekning av sandtaket er satt i gang med vanlig anleggsmateriell.

Såfremt det foreligger en fortegnelse over forhistoriske minner i Aurland som ev. kan tenkes å bli berørt av utbyggingen, vil vi være takknemlige for å bli underrettet om det.

Befaringsrapport fra Universitetet i Bergen ved Svein Indreliid, av 19.03.70.

En grav-

haug skulle angivelig være truet, da man var begynt å avdekke de humusholdige massene.

Til stede

under befaringen var for Oslo Lysverkers anleggsstab i Aurland o.ing. Thv. N. Selmer og avd.ing. L.E. Karlsen.

Vassbrekka er en ca. 50 m høy terrasse ved den nedre enden av Vassbygdvatnet på N.-siden av dalførret. Terrassen er en submarint dannet israndavsetning fra et stagnasjonstrinn under isavsmeltingen i sen-glacial tid.

På toppflaten, ca. 50 m MNV-N for dens S-ligste punkt ligger en gravhaug. Haugen er registrert av Per Fett i 1944 og er nevnt som "Funnkartet nr. 2" i Per Fett: "Forhistoriske minner i Sogn. Aurland Prestegjeld" (Bergen 1954) s. 7: "Funnkartet nr. 2. Olav Terum, bnr. 3. Haug på Uppå-Vassbrekka; fremst mot Vassbygdvatnet går terrassen opp i ca. 100 m.o. vatnet, like bak er ei 5 m lågere hylle der haugen ligg. 15 m tvn., 2 m høg, men haugen er bygd av materiale frå marka omkring, så det kunstig oppbygde er 1,5 m høgt. Lite sår i sørvestre kant, elles heil."

Ved befaringen var haugen i samme stand som ved Fetts registrering i 1944, og det er lite å tilføye. Omtalte "sår" i haugens SV-re kant er så ubetydelig at det har ikke skadet i nevneverdig grad. En grunn grøft løper omkring haugfoten i sektoren SSØ-V-NNV. På haugen står noen unge bjerketrær.

Med Oslos Lysverkens representanter ble truffet følgende muntlige overenskomst:

1. Det skal ikke foretas inngrep av noe slag i gravhaugen funnkartet nr. 2., heller ikke skal anleggsmaskiner kjøre over den, før Historisk museum i Bergen har foretatt en fullstendig undersøkelse av haugen.
2. Et område omkring haugen skal ikke utsettes for inngrep av noe slag, heller ikke skal anleggsmaskiner kjøre over det før Historisk Museum har foretatt en fullstendig undersøkelse.

- 4 -

3. Oslo Lysverker sørger for at dette området blir inngjerdet for å forhindre skadene ferdsel på stedet.
4. I området NNW for gravhaugen (stort 50 x 75 m, sml. utlegning på kart) hvor de mulige gravrøysene ligger, skal det ikke foretas inngrep av noe slag.

5. Oslo Lysverker underrettes av Historisk museum i Bergen om og i tilfelle når arkeologisk undersøkelse av området kan finne sted.

Oslo Lysverkens representanter ble gjort kjent med at det kan finnes flatmarksgraver i området,

Brev fra Universitetet i Bergen til OL
av 18.03.70.

Denne saken er nå behandlet av n. n. s. s. sektor for fornistorisk arkeologi og av Sjefen for avd. A ved Historisk museum. Det fins i dag kun 10 gravhauger igjen i hele Aurland kommune, hvor av de aller fleste ligger på eller ved dyrket mark og nær bebyggelse. Gravhaugen på Øvre Vassbrekka er en av de største gravhaugene i Aurland, og det er den eneste av de store haugene som ligger i et "urørt" terreng et stykke fra moderne bebyggelse. Haugen er uskadd.

Det er viktig at disse fornminnene ved Historisk museum ikke går med på en frigivelse av den store gravhaugen på Øvre Vassbrekka.

Historisk museum ser helst at hele terrassen bevares uskadd. Dersom det tas sand rundt foten av terrassen, vil landskapet bli så forandret at det vil redusere verdien av fornminnene. Vi ser derfor grunn til å spørre om hvilke andre muligheter Oslo Lysverker har hørt til å fremskaffe sand til Aurlandsutbyggingen.

Brev fra NVE til OL
av 8.04.70.

For å sikre seg mot overraskelser av lignende art som denne med sandtaket, vises til vår ekspedisjon av 16.mars 1970 til Historisk museum (pkt.2 ovenfor) og ekspedisjon av 22.mars 1970 fra Historisk museum til oss (pkt.4 ovenfor). Vi vil innstendig anmode om at De straks sender Historisk museum et kart der alle arealer som kan tenkes å bli berørt når i dalen er avmerket. Det foresettes så at museet kommer med sine merknader til kartet.

Brev fra Universitetet i Bergen til OL
av 9.05.70.

Vi ser at Oslo Lysverker har kontaktet en lang rekke institusjoner angående grustaket på Vassbrekka. Det er svært nedslående å se at hverken Aurlands formannskap eller kommunestyre har bemerket gravhaugen på terrassen, og det er helt uforståelig at ikke Aurland kulturvernemnd har reagert i denne saken. Alle fornminner i kommunen har vært kartlagt og registrert siden 1944, og en detaljert oversikt over fornminnene har foreligget publisert i 16 år.

Vi vil likevel framheve at Oslo Lysverker ikke har fulgt konsesjonsbestemmelsene når Historisk museum ikke har vært kontaktet i denne saken.

Som nevnt i vårt brev av 18/3-1970 gjør lov om fornminne det helt klart at gravhaugen på Vassbrekka er fredet, og Historisk museum vil fortsatt hevde at den er av en slik karakter at den bør bevares for ettertiden.

Artikkel i Aftenposten,
av 4.05.70.

Vélter gravhaug store sandlass fra Aurlandsdalen?

Bergen, 3. mai.

(NTB) Oslo lysverker vil åpne et sandtak i en stor moreneterrasse i Aurland for å skaffe sand til de omfattende arbeidene med kraftutbygging. Men på denne morenen ligger det en stor og vakker gravhaug med et tverrmål på 20 meter og en høyde på 3 meter, forteller Bergens Tidende. Skal sandtaket åpnes, må gravhaugen raseres.

Lysverkene har forelagt sandtaksaken for Vassdragsvesenet, fylkeslandbruksstyret, Naturvernrådet og Aurland kommune. Alle disse instansene har innvilget soknaden om å rasere sandterrassen, men Historisk museum, Universitetet i Bergen, har ikke vært villig til å frigi gravhaugen for rasering.

Haugen, som aldri har vært undersøkt av arkeologer, er spesielt fin og av en slik karakter at den bør bevares, mener museet. Den er omgitt av en rekke roysler som muligens danner en del av et større gravanlegg fra forhistorisk tid. Lysverkene har anket museets avgjørelse

inn for departementet. Hvis man ikke får ta haugen, må all sand fraktes til Aurland langveisfra.

Brev fra Naturvernrådet, av 21.05.70.

Sandavsetning ved Vassbygdvatn i Aurlandsdalen.

Det vises til sak 8 i rådets møte 28. januar 1970.

Av avismeldinger kan det se ut som rådet har gitt sin tilslutning til at sandforekomsten fjernes på tross av de arkeologiske interesser i å verne det påviste fornminnet. Varamedlem i rådet, geolog Jøsang har i en henvendelse til Administrasjonen gitt uttrykk for at han anser dette uheldig og mener at rådet i en uttalelse til Kirkedepartementet bør gjøre det klart at en bare har uttalt seg om grusavsetningens verneverdi som naturminne overfor Oslo Lysverker. Jøsang har i en utredning av 5. mai 1970 videre påpekt diverse sannsynlige forekomster av støypesand i nærheten.

 naturminne. Ingen medlemmer av rådet eller sekretariatet i Kommunaldepartementet var på det tidspunkt kjent med forekomsten av fornminner på stedet. Nevnte avismelding kan tolkes som at Naturvernrådet har uttalt seg også om disses verneverdi.

Brev fra OL til NVE
 av 5.06.70.

Som det tør være kjent er sandtak for uttak av støpesand etablert på Vassbrekka ved utløpet av Vassbygdatn i henhold til tidligere godkjent plan. Drift av dette sandtaket vil fortsette etter planen såfremt gravfunnene på toppen av sandtaket ikke medfører endringer.

Det er store problemer med å finne egnet veigrus i utbyggingsområdet. Hittil har veigrus vært uttatt i et tidligere åpnet grustak ved Steine i øvre ende av Vassbygdatn, avmerket som frontavsetning på professor Holtedals kart. For tiden ser vi ingen annen løsning enn å hente veigrus fra dette sandtak for veiene i Låvisdalen og Stonndalen samt i Vassbygda.

Rapport fra VN ved Knut Svendheim
 av 5.06.70.

Sandtaket i Vassbrekka

Etter det en kunne se var den nederste delen av skråningen ned mot hovedveien nå planert og tilsådd. Overing. Selmer kunne opplyse at O.L. ennå ikke hadde fått svar på sin henvendelse til universitetet i Bergen, der de tilbyr å bekoste en snarlig utgraving av gravhaugen på toppen av sandtaket.

Brev fra OL til NVE, av 8.07.70.

For å skaffe tilstrekkelig grus til anleggsveiene i Aurland, dvs. vei Vassbygda-Viddalsvann og Grimsete-Stonndalen-Berdalen, har det vært søkt etter brukbane forekomster i området. I Låvisdalen, hvor masser til dam Viddalsvann blir tatt, har det vist seg at massene inneholdt for store mengder finstoff til bruk som veigrus. I Stonndalen er det heller ikke grusforekomster.

For å løse grusproblemet har Oslo Lysverker under overveielse å bruke naturlige forekomster i Vassbygda som ved knusing kan gjøres egnet som veigrus. I den forbindelse har vi sett på muligheten av å utvide bestående grustak på Steine i Vassbygda, hvor det gjennom en rekke år har vært tatt grus til fylkesveien Vassbygda-Vangen. Grunneieren er interessert i å selge grus til oss. Som nevnt må grusen knuses, og vi forhandler med entreprenøren om etablering av et knuseverk til dette bruk.

Før vi trer i nærmere kontakt med grunneierne angående vilkår for salg av grus, tør vi forespørre om Deres syn på utvidelse av grustaket på Steine etter ovenstående. Såfremt De i prinsippet kan godkjenne utvidelse av grustaket, vil vi komme tilbake til nærmere planer for uttak.

Av hensyn til mulige fornminner ved grustaket, sender vi gjenpart av dette brev til Universitetet i Bergen, historisk museum.

Brev fra Universitetet i Bergen til OL
av 15.07.70.

Grustak på Steine, Aurland, Sogn.

Deres brev av 8/7 med kopi til Historisk museum i Bergen.
Historisk museum kjenner i dag ingen fornminner på Steine, og vi
har ingen bemerkninger til utvidelsen av grustak her.

Brev fra Kirke- og Undervisningsdepartementet,
til NVE, av 7.08.70.

FÆLDET GRAVHAUG I AURLAND

I medhold av § 1, 4. ledd, i lov om fornminner av 29. juni
1981 opphever Kirke- og undervisningsdepartementet med
dette fredding av gravhaug beliggende på Oslo Lysverkers
eiendom Vassbrekka, gar. 14, bar. 8, i Aurland kommune.

Brev fra NVE til OL
av 14.08.70.

Aurlandsutbyggingen - landskapspleie/naturvern
grustak på Steine i Vassbygdi

Deres brev av 8. juli 1970 er mottatt.

Slik situasjonen er på stedet, har vi ikke noen prinsipielle
betenkeligheter med å akseptere en utvidelse av grustaket på
Steine.

Brev fra OL til Aurland kommune,
av 14.09.70.

Vi tør be om at spørsmålet om utvidet uttak av grus på Steine blir
forelagt de kommunale råd og utvalg De finner er berettiget til å
uttale seg i saken. Det gjelder bl.a. Bygningsrådet, Jordstyret og
Kontaktutvalget. Det skal opplyses at utvidelse av grustaket på
Steine har vært forelagt Vassdragsvesenet og Historisk Museum i
Bergen, og begge disse instanser har ikke motsatt seg uttak av grus
på Steine.

Brev fra OL til NVE
av 2.06.82.

STEINE GRUSTAK I VASSBYGDI
ISTANDSETTING ETTER ENDT UTTAK.

Uttaket er nå avsluttet og i h.h.t. avtale med grunneier
skal OL avplanere grustaket med helning ikke brattere
enn 1:4. Skråningen skal dekkes til med avdekningsmasser
så langt disse rekker. Hele det disponerte området sås til
med frø.

Rapport fra befaring-NVE-OL og Aurland kommune, 25.-26.09.84.

Grustak Steine

Istandsettingsarbeidet var tilfredsstillende utført. Arbeidet med gjødsling og
evt. flekksåing av grasfrø må fortsette.

OVERTAGELSE AV BYGNINGER.

Brev fra OL til NVE**av 9.08.84.**BRØYTESTASJON MYRLAND
OVERTAKELSE AV BYGNINGER

Fra Anton Berg, Myrland i Hol, har vi fått forespørsel om overtakelse av entreprenørens bygninger som har vært anvendt som brøytestasjon øst i forbindelse med snøbrøyting på Aurlandsveien. Det gjelder en enkel verkstedhall/garasje for brøytemaskiner og dessuten 3 eller 4 mobilbrakke-elementer. Bygningene er entreprenørens eiendom og det er således et spørsmål om salg fra entreprenøren til Berg.

- - -

Berg anført grunner han mener er tilstede for at brakkene skal bli stående.

Vi tør be om Deres uttalelse i denne sak. Det bør overveies om det er nødvendig med en befaring til Myrland før uttalelse gis.

Brev fra Hol kommune til Anton Berg,**av 31.07.84.**

Det kan påregnes at eksisterende anleggsverksted ved Myrland, tilhørende Furuholmen A/S fortsatt kan bli stående.

Det må imidlertid antas at det vil bli stillet vilkår med hensyn til oppussing av fasade o.l.

Brev fra Anton Berg til NVE**av 25.09.84.**

.Da jeg ikke har hørt noe fra Dere er jeg takknemlig for å få høre fra Dere så snart som mulig da vinteren nu nærmer seg raskt.

Jeg kan da ellers opplyse at Myrland er endestasjon for vinterbrøyting av Buskerud Vegvesen, og her står da også vinterbom.

- - -

Fra I/I-85 overtar Staten og Buskerud Vegvesen veien Hol Aurland og er da fortsatt avhengig av brøytestasjon her. Myrland er den siste fastboende bebyggelse før fjellet og vi har stor parkeringsplass, som ikke vil sjinere riksveien i tilfelle venting på brøytebiler. Jeg henviser ellers da om uttalelser fra fra Hol Bygningsråd.

Brev fra NVE til OL, av 10.10.84.

Prinsipielt er vi av den mening at rester etter anleggsvirksomheten skal fjernes. Imidlertid ligger denne brøytestasjonen såvidt langt fra de øvrige anleggssteder i Aurlandsutbyggingen og i så nær kontakt med den øvrige bebyggelse i Myrland at tilknytningen til Oslo Lysverker og Aurlandsutbyggingen er liten.

Vi finner derfor å kunne gå med på at bygningene overtas til den virksomhet som er skissert.

PLASSERING AV TV-OMFORMERE:
OG BILVRAK I STEINTIPPER.

PLASSERING AV TV-OMFORMERE

Brev fra NVE til OL om denne sak ,av 8.03.76.

Svar fra OL til NVE,
av 14.05.76.

Vi viser til Deres brev av 3/3.76 vedrørende ovennevnte sak. Oppsetting av TV-omformere må sees som et ledd i velferdsarbeidet for anleggsarbeiderne som er plassert i brakkeforlegninger i Aurlandsfjellene.

Kravet fra arbeiderne om å få TV-dekning til vinterolympiaden medførte at anlegget ble sterkt forsert og dette igjen førte til at formalitetene vedrørende godkjennelse ble glemt. Oslo Lysverker beklager dette forhold.

Vi ber om Deres godkjennelse for de foretatte disposisjoner i forbindelse med TV-dekning til brakkeforlegningene.

Brev fra NVE til OL
av 31.05.76.

Av Deres brev fremgår at de oppsatte TV-omformere er midlertidige og av denne grunn har vi ingen vesentlige marknader til plasseringen.

I lignende tilfelle bør en søke å unngå plassering på tigger og steder hvor istandssettingsarbeidene kan bli hindret. Vi forutsetter videre at vår tilsetningsmann blir kontaktet dersom det blir aktuelt å plassere flere slike eller lignende anlegg.

Søknad fra Aurland Kommune om lov til å plassere bilvrak - skrap i steintipper.

Brev til OL av 20.04.78.

Etter det lensmannen reknar med kan det vera omlag 20 bilvrak, og då er eventuelle vrak frå Oslo Lysverker ikkje rekna med.

Ein vonar at Oslo Lysverker kan gå med på denne ordninga, og ein høyrer gjerne frå Dykk snarast.

**Brev fra OL til NVE,
av 9.05.78.**

Oslo Lysverker tillater seg med dette å be om Deres bemerkninger til Aurland kommunes søknad.

Oslo Lysverker har for sin del vært engstelig for at plassering av bilvrak som omsøkt, kan føre til forurensninger i sjøen, som bl.a. kan påvirke oppgangen av fisk i Aurlandselven. Som det tør være kjent, har man også hatt stabilitetsproblemer når det gjelder tippen i Goldshola for Vangen kraftverk. Hvor vidt plassering av bilvrak vil forringe stabilitetsforholdene, vil bli nærmere undersøkt.

**Brev fra NVE til OL
av 8.06.78.**

SØKNAD FRA AURLAND KOMMUNE OM PLASSERING AV BILVRAK I TIPP.

Vi viser til Deres brev av 9. mai d.å. med vedlagte søknad fra AURLAND kommune.

Vi har ingen innvendinger mot søknaden, hvis følgende forutsetninger blir tatt hensyn til:

1. Plasseringen av vrakene må ikke føre til ekstra setningsproblemer i tippen.
2. Utbyggingsavdelingen i fylket må godkjenne fremgangsmåten ved lagring av bilvrakene. Vi vil her presisere at all olje og drivstoff fjernes før lagring.
3. Bilvrakene bør plasseres permanent i tippen så snart de er transportert til anleggsområdet.
4. Vrakene må plasseres så langt ned i tippen at de ikke dukker opp igjen ved oppfrysing.

TAPPING AV SVARTEVATH.

TAPPING AV SVARTEVATN

B rev fra NVE til OL
av 5.12.74.

Vedlagt oversendes et internt notat fra vår tilsynsmann, landskapsarkitekt Per Halle om forhold vedrørende tapping fra Svartevatn.

Vi regner med at man har tatt slike forholdsregler ved tappingen at ubetelig erosjonsskader ikke skjer.

— — —

Tappingen fra Svartevatn ned i Vesterdalstjern og videre nedover startet den 26.11.74. Da jeg var på befarings 27.11. kl. 1100 ble det tappet i underkant av 20 m³. Treforbygningen i den øvre delen virker noe provisorisk, og det spørres om vi ikke bør pålegge O.L. å lage det litt mer solid og overbevisende til sommeren. Enkelte steder på den nederste delen av forbygningen så det noe tvilsomt ut. Blant annet er en 22 kV mast utsatt hvis forbygningen ryker. Det var også en del graving der den permanente tippen kommer, men det gjør jo ikke noe.

Knut Loven som er utpekt av Aurland kommune til å ivareta interessene på statsalmenningen lurte også på om det var gitt konsesjon på denne tappingen. Jeg har bladd gjennom konsesjonsbestemmelsene og kan ikke finne at konsesjon på tappingen er gitt.

Artikkel i Sogn og Fjordane, av 4.01.80.

Knut Loven i Aurland heradsstyre:

O.L. tappar ned vatn ulovleg og snyter heradet for hundretusenvis av kroner

— — —

Knut Loven var samd i linbygginga, men ville kritisera framgangsmåten. Det har før vore høve til å få større dimensjonar på liner hjå Oslo Lysverker, meinte Loven, og retta hardt skyts mot O. L. for ulovleg nedtapping av vatn og dermed har dei høva inn millionar

(Over til siste side)

* O. L. tappar ned vatn ulovleg

(Framtilt på side 1)

av kroner. Det må kunna gå an å gå inn på O. L. og få noko att der.

Ordføraren sa at O. L. meiner tappinga deira er innanfor ramma av konsesjonen.

Loven var overtydd om at ein burde fylgja opp tappinga. O. L. har snytt heradet for hundretusenvis av kroner. Men me kan skubbha det heile føre oss, slutta Loven.

**Brev fra OL til Knut Loven,
av 10.01.80.**

PÅSTAND I AURLAND HERREDSSTYRE OM ULOVLIG REGULERING

I avisen "Sogn og Fjordane" av 4. januar 1980 leser vi at De i møte i Aurland herredsstyre har uttalt at Oslo Lysverker har tappet ned vann ulovlig, og således "har dei håva inn millioner av kroner" og "snytt herradet for hundretusenvis av kroner".

Det er ikke kjent for oss at det er tappet fra noe magasin i Aurland i strid med reguleringstillatelser og manøvreringsreglement, og at Oslo Lysverker således skal ha innkassert en urettmessig gevinst og snytt herredet for konsesjonsavgifter.

Da det er Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Hydrologisk avdeling, som fører tilsyn med at reguleringstillatelser overholdes og som innkrever konsesjonsavgifter, er kopi av avisreferatet sendt dit med anmodning om at undersøkelse foretas. Hvis De kan underbygge Deres påstander, tør vi be om at De gjør dette overfor NVE. Vi ville sette pris på å få en gjenpart.

**Brev fra Knut Loven til OL
av 19.01.80.**

Kva som vart referert i Sogn og Fjordane kan eg ikkje uttala med, om då eg ikkje har lese referatet.

Det eg uttalte om Varge og Svartevatn kan eg underbygga.

Det er ikkje søkt og heller ikkje gjeve konsesjon for slik regulering som vert føreteke i dag.

Det er ikkje nokon stad i søknaden nemnt om mellombels regulering gjennom Vesterdalen og Veslebotn.

So opplever me at det kvar haust vert tappa i store mengder gjennom Vesterdalen.

Dette er til store ulemper for bruksberettiga i området.

Eg kan nemna at i reinsjakti er det uråd å kryssa fremste Varga.

I sauejaget er det ikkje råd å kryssa elvi med dyr.

Tappingi av Heimre Varga startar vanlegvis noko seinare.

So må eg spørja hr. Vestad og Vassdragsvesenet:

Kvarhelst i søknaden er det bemerkta at det skulle føregå ei midlertidig regulering i Vargene?

Har brukarar av området nokon gong hatt høve til å krevja vederlag for ulemper som var ukjende?

Ein annan ting er om Vassdragsvesenet er rette instans til å føra oppsyn med utbyggingar.

Er loven om vassdragsreguleringer so tøyeleg at ein i dette høve t.d. kunne ført vatnet til Hallingdal?

Eg har ein god regel som eg prøver leva opp til:

Eit ord er eit ord, ein mann er ein mann.

Denne regelen skulle også vore brukt ved kraftutbygging.

**Brev fra NVE til Knut Loven,
av 29.01.80.**

Då vi går ut frå at brevet må byggje på mistyding av dei faktiske tilhøva, finn vi grunn til å kome med følgjande merknader:

Oslo Lysverker har etter vårt syn full rett til å tappe vatn frå Vargevatn og Svartevatn ned gjennom Vøsterdalen. Lysverka fekk nemlag løyve av Industri departementet 15.januar 1976 til mellomels å tappe vatn i dei gamle elvefara inntil Aurland II (og III) kjem i drift.

Før departementet ga dette løyvet, låg det føre fråsegner m.a. frå Aurland formannskap 28.oktober 1975 og frå eit fellesemøte 8.s.m. i innlandsfiske- nemnda, viltneemda, friluftsnemnda og fjellstyret, der De sjølv er med blant underskrivarane.

Til Dykkar orientering legg vi ved kopi av innstillinga frå Hovudstyret i NVE 2.november 1975 og av løyvet frå Departementet.

**Brev fra Knut Loven til H.Sperstad NVE,
av 27.02.80.**

Det er med stor undring eg har lese dykkar varme forsvar av framgangsmåten i denne sak.

Oslo Lysverker utførde her omfattande anleggs- og reguleringsarbeid som ikkje var søkt eller gjeve tillatelse for, løyve om reguleringsendring for Aurland 3.

Vassdragsvesenet som hadde kontrollen reagerte ikkje. Når underskrivne med fleire påpeikte at dette var ulovlig fekk pipa ein annan lyd.

At departementet gav sin tilslutning finn eg rimeleg med so mykje kapital nedlagt.

Dei ymse kommunale nemder hadde søknaden til uttale, deriblant underskrivne.

Som Sperstad vil sjå stilte nemdere visse krav for at søknaden vart stetta. Dei krav vart aldri innfridd. Konklusjonen vert dermed:

Oslo Lysverker med god hjelp av Vassdragsvesenet, gjekk bakvegen for å få søknaden innvilga. Forsert anleggsdrift med inntak av alt vatn har gått ut over private. Oslo Lysverker har ikkje makta løysa dei tiltakskrav dei er pålagde. Folk i Vassbygdi har vore uten vatn lange tider i vinter. Slikt er uholdbart.

Som tilhengarar av vannkraft er me tolerante, men får me fleire slike overraskelsar på nakken, lyt me blåsa saken opp til ein liten Alta-demonstrasjon.

LANDSKAPSMESSIGE TILTAK I STEINBERGDALEN.

LANDSKAPSMESSIGE TILTAK I STEINBERGDALEN

Brev fra V til OL
av 18.12.75.

Som nevnt opptar de landskapsmessige forhold i Steinbergdalen oss ganske meget, og vi ser gjerne at man kan komme fram til en løsning som alle interesser kan akseptere. En terskel mellom Vasshaugene og eventuelle terrengarbeider i forbindelse med massetaket i Steinbergdalen er alternativer som står åpne, men i tillegg til dette ville vi gjerne få vurdert eventuelle tiltak for å redusere vasststandsvariasjonene.

Brev fra overing. Mellquist til fagsjef Hillestad VN
av 18.12.75.

Det økede uttak av masser i Steinbergdalen refererer seg til det samme området som tidligere er undersøkt seismisk. Grusforekomstene er anslått til å utgjøre ca. 330 000 m³ og O.L. vil etter foreliggende planer ta ut ca. 200-250 000 m³. Det er på nåværende tidspunkt ikke snakk om å gå ut over de arealer som ble undersøkt med hensyn på grusforekomster. Grovt estimert utgjør dette massetaket (ved maks utnyttelse) ca. 1/3-1/4 av det areal i Steinbergdalen som ligger i reguleringssonen og ca. 80-90 % av grus-taket ligger over kote 1020 som er nedre grense for punding.

Artikkel i Drammens Tidene og Buskerud Blad,
av 17.07.78.

Bygdefolk i Aurland mot Oslo Lysverker:

Dam i Steinbergdalen ren natur-vandalisme?

Det brygger opp til strid mellom Oslo Lysverker og Aurland kommune. Grunnen er hva som i sommer er i ferd med å skje i Steinbergdalen langs veien mellom Høl og Aurland: Rett i synet på Steinbergdalen

Turisthytte graves det opp grusmasse i store mengder. — Ren vandalisme, sier bygdefolket og turistene, og kommunens folkevalgte er enige. Man mener det som foregår nå er

direkte ulovlig. — Oslo Lysverker driver «kattens lek med musen», hevder John Bekkedal, medlem av Aurland formannskap i en samtale med DT og BB's utsendte medarbeider.

— Det er ikke til å komme forbi at vi har hatt endel konflikter med Oslo Lysverker, som har en tendens til å ta seg til rette og gå ut over konsesjonsbetingelsene, sier Bekkedal. — I Steinbergdalen ønsket kommunen kun en liten damfot, en fast dam med stabil vannhøyde. Oslo Lysverker vil imidlertid ha en terskel som skal døgnreguleres;

Tekst og foto:
Øystein Molstad-Andresen

det vil si at vannet vil stige og synke tre til fem meter hvert døgn. Man kan bare ane hvor skjæmmende dette vil bli. Og for turisthytta er jo dette en særdeles sørgelig sak, sier Bekkedal.

Han hevder også at Oslo Lysverker har skrudd opp prisberegningene, for å ha noe å gå på i forhandlingene med Vassdragsvesenet og kommunen. En damfot vil bli for kostbar, hevder de.

— Det siste ord i saken er så absolutt ikke sagt, fastslår John Bekkedal. — Bygdefolket og alle

Forts. siste side, del 1

kommunale instanser er enige i kravet om en fast dam. Det sørgelige faktum er imidlertid at Oslo Lysverker kjører på som om saken allerede var avgjort i deres favør. Det er det gamle «spillet» om igjen: Når utleggene til forarbeider blir store nok, får man det som regel som man vil. Her er det ikke snakk om moral.

Akkurat utbyggingen i Steinbergdalen betyr uhyre mye naturvernmessig, og Bekkedal sier at også Naturverndepartementet må komme inn i bildet hvis en avgjørelse om utbygging går kommunens syn imot. Man akter ikke å gi seg uten sverds slag.

Brev fra NVE til Drammens Tidene og Buskerud Blad av 19.07.78.

Vi viser til førstesideoppslag i Deres avis 17. juli d.å. der et intervju med formannskapsmedlem John Bekkedal blir gjengitt under overskriften "Dam i Steinbergdalen ren natur-vandalisme?" Journalist var Øystein Molstad-Andresen. Innholdet i artikkelen røper enten en total begrepsforvirring hos formannskapsmedlemmet eller en journalistisk forvrengning av de uttalelser som Bekkedal har kommet med.

For det første gjør Oslo Lysverker intet ulovlig ved å ta ut grusmasser i Steinbergdalen. Grusmassene skal benyttes til tetttingskjerner i de steinfyllingsdammer som er under bygging/skal bygges i Aurland. Dette har hele tiden vært en forutsetning, og planer for uttaket av masser er i h.t. gjeldende regler godkjent av Vassdragsdirektoratet.

Det må også presiseres at kommunen ved ^{befaringer} ~~betegnelser~~, informasjonsmøter og gjenparter av all korrespondanse fra Vassdragsdirektoratet hele tiden er blitt informert om de inngrep som skal foretas i Steinbergdalen.

Når det gjelder den "lille damfoten" som kommunen i h.t. Bekkedal skulle ønske, så er den på ingen måte liten, og det er heller ikke noen "damfot" som han kaller det. Det dreier seg i virkeligheten om en regulær dam av betong, hele 115 m lang og ca. 19 m høy på det høyeste. (Det skal her for ordens skyld legges til at andre damtyper har vært vurdert, men de har hittil ikke vist seg å være så gunstige som en betongdam i dette tilfellet.)

Omkostningsoverslagene for denne dammen svinger mellom ca. 8 og 14 millioner kroner, avhengig av hvilke grunnarbeider som ansees nødvendige. Som man ser, er det heller ingen liten dam økonomisk sett, selv om man holder seg til den laveste kalkylen.

Det foreligger en meget anseelig dokumenthaug i Vassdragsdirektoratets Natur- og landskapsavdeling om denne saken. Deres journalister er selvsagt velkomne til å gå igjennom papirene med oss, om det er ønskelig. Vi føler oss også sikre på at f.eks. ordføreren i Aurland er bedre orientert enn Bekkedal, dersom De ønsker informasjon fra den kanten.

Brev fra OL til NVE,
av 19.06.79.

Oslo Lysverker har vært sterkt opptatt av å sette i stand arealene i Stemberdalen så fort som mulig etter endt anleggs- virksomhet. Det har vært satt som mål å bygge terskeldammene ferdig, etablere vannspeil, finplanere og så til arealene innen ca. 1. juli d.å.

Med dette for øye ble arbeidene med istandsetting av områdene drevet så langt som mulig utover høsten 1978 og gjenopptatt tidlig i vår. Dessverre fikk man høsten 1978 betydelig tele- dannelse i tetningsmassene inne i terskeldammene, hvilket førte til dambrudd i den høyeste terskel da den ble satt under trykk i vår.

Dam ved Vasshaug. Kostnader.

Brev fra OL til NVE
av 23.06.77.

Dammen er tidligere kostnadsberegnet av Vassragsvesenets forbygningsavdeling i 1974 til 4,3 mill.kr., som justert til dagens prisnivå vil utgjøre 6,5 mill.kr..

Ovennevnte tegning gir grunnlag for en nøyaktigere kostnads- beregning. Dessuten har Oslo Lysverker i løpende kontrakter med entreprenøren i Aurland enhetspriser for de arbeider som her kommer på tale. På dette grunnlag er foretatt nye kost- nadsberegninger, som vedlegges (vedlegg 2). Beregningene viser at kostnadene for bygging av en massiv betongdam ved Vasshaugane beløper seg til 14 mill.kr. justert til dagens prisnivå.

I vedlegg 3 er det foretatt kostnadsberegning av Oslo Lysverkers plan for landskapsmessig behandling av områdene i Stemberdalen ovenfor Vasshaugane. Kostnadene er beregnet til 1,1 mill.kr.

Brev fra V til OL
av 20.08.79.

Landskapsmessige tiltak i Stemberdalen:

Under befaringen var det ikke tildanningsarbeider i gang i området, dette er beklagelig da det til tross for vanskeligheter med ters- kelen her er nok av andre istandsettings- og oppryddingsoppgaver å ta fatt på. Vi anmoder om at Oslo Lysverker setter maksimalt inn på å få området ferdig istandsatt før vinteren. Videre bør de aktuelle områdene gjødsles og tilsåes i høst, og om nødvendig flekk- såes sommeren 1980 for å oppnå en raskest mulig etablering av vegeta- sjon. Videre bør den kunstig oppbygde landtungen til sommeren stenges av med gjerde for å hindre nedbeiting av nyetablert selvsådd vier. Vi forutsetter å bli holdt løpende orientert om eventuelle nye pro- blemer vedrørende disse arbeidene.

av 29.08.79.

Vi beklager at tildanningsarbeidene i Stemberdalen ikke er fullført ennå. Vi hadde i 1978 selv håpet at arbeidene i det vesentlige hadde kunnet gjennomføres før tyngden av turisttrafikken satte inn sommeren 1979.

Om en utsettelse skulle vise seg nødvendig, håper vi at dette kan aksepteres. Oslo Lysverker vil imidlertid anstrenge seg til det ytterste for å fullføre arbeidene så snart som mulig. Dette er også i Oslo Lysverkers interesse.

Vi har vanskelig for å forstå Deres frykt for at Oslo Lysverker ikke skal kunne være i stand til å overholde konsesjonsvilkårenes 2-årsfrist for istandsetting av arealene. For Aurlandsutbyggingens 3. byggetrinn er, etter vårt syn, fristen ennå ikke begynt å løpe, og allikevel er oppryddingsarbeidene i gang.

Vi vil til slutt forsikre Dem om at Oslo Lysverker er sterkt opptatt av å foreta en grundig landskapsmessig behandling etter endt anleggsarbeid. Vi håper at vi har etterlatt oss et bevis på denne vilje gjennom de store beløp som allerede er nedlagt på dette område og gjennom de planer som vi har fremlagt for de områder som er under istandsetting og vil bli istandsatt.

Brev fra Aurland kommune til NVE - v
av 6.09.79.

Ein tillet seg å minna om den sterke meiningskildnad som har vore - og er - tilstades når det gjeld tiltaka i Stemberdalen og vil understreka at det er mykje uheldig om istandsetjing dreg ut. Det synest difor sterkt betenkjeleg, som antyda i brevet frå Oslo Lysverker, at deler av tiltaka neppe blir utførde før i 1981, eit tidspunkt då allereide ein betydeleg del av tida før endeleg avgjerd skal takast, vil vera gått. (jfr. dep. brev av 18.12.78., nest siste avsnitt.)

Då ein rett ofte får førespurnader hit om naturverntiltak m.v., i samband med kraftutbygginga, og ein ikkje alltid har så godt oversyn som ønskjeleg, tillet ein seg å be om at kommunen får delta i synfaringar som gjeld slike spørsmål.

Ein tolkar dei framanfor nemnde brev slik at N.V.E. har planar om synfaring i haust og vonar at kommunen sitt ønskje kan imøtekomast.

Brev fra Vassdragsdirektoratet til OL
av 28.08.80.

STEMBERDALEN.

De landskapsmessige tiltakene i Stemberdalen har etterhvert fått en tilnærmet endelig utforming. Resultatet synes å kunne bli bra. Det var imidlertid enighet om at plastringen av strandsonen for en del av tjernet er kommet for høyt i forhold til det som ventes å bli en stabil vasstand. Dette kan rettes på ved at plastringssteinen blir

dekket med jordmasser/morene og tilsådd eller at steinen blir lagt ut i tjernet.

Plastringen av tangen mot Magasin Veslebotn er på samme måte kommet noe høyt i forhold til HRV.

Notat fra bef. den 25.-26.09.84. Deltak: OL-NVE og Aurl.kommune.

4. Steinbergdalen

Det var under befaringen enighet om at virkningen av tiltakene som er utført er svært bra.

Målingen av vasstanden i "Tjernet" som ble utført av Oslo Lysverker vinteren 1983/84 viste en relativt stabil vasstand selv om Veslebotnmagasinet var nedtappet.

Under forutsetning av at vasstanden i "Tjernet" blir stabil om vinteren, at nødvendige tiltak for å vedlikeholde en naturlig vegetasjon på arealene som er tilsådd blir rutine og at pendlingen i Veslebotn om sommeren blir avgrenset mest mulig og holdes innen kote 1025 og 1023, bør tiltakene, slik de er utført, etter vårt syn bli den permanente løsning.

OPPLYSNINGSMØTE I AURLAND.
OG UTVIDELSE BRAKKERIGG PÅ ØYESTØLEN.

OPPLYSNINGSMØTE OM KRAFTUTBYGGING NATUR OG LANDSKAP

Brev til Aurland Kommune

av 4.11.71.

Aurlandsutbyggingen - Landskapspleie/naturvern.
Opplysningsmøte om landskap og kraftutbygging.

Det vises til telefonsamtaler med Deres kontorsjef Johannesen for noen dager siden. I samsvar med avtale regner vi nå med at det blir arrangert et opplysningsmøte i Aurland torsdag den 30. november om kvelden, og at Aurland kommune sørger for det praktiske opplegget.

Vi foreslår følgende program:

1. "Landskapet og kraftutbyggingen"
Kåseri med lysbilder ved landskapsarkitekt K.O.Hillestad.
2. "Grunndammer i regulerte vassdrag"
Kåseri ved overingeniør H.Haga.
3. "Fisken i regulerte vassdrag"
Denne posten er ennå noe usikker, vi må derfor komme tilbake til den.
4. "Landskapspleie og kraftutbygging"
16 mm film med norsk tale, produsert av Zenith film A/S Scandinavia for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Vi ser det som en fordel om alle som er interessert får anledning til å være til stede under dette arrangementet.

Vi har også vært i kontakt med utbyggingsjef H.Vestad i Oslo Lysverker om saken. Folk fra administrasjonen i Oslo vil være til stede under arrangementet. Vi regner ellers med at både Oslo Lysverker's folk i Aurland og entreprenørens folk, får anledning til å delta i den utstrekning de måtte ønske det.

Oslo Lysverker har påtatt seg å ordne med innkvarteringen for våre folk.

H. Sperstad

K.O.Hillestad

UTVIDELSE AV BRAKKERIGG PÅ ØYESTØLEN

Brev fra Johannes Aas og Lars Turlid til Aurland formannskap
av 13.06.75.

Me er kjende med at Oslo Lysverker har planar om store
utvidingar av brakkeriggen på Øyestølen.

Ein er klår over at kraftutbyggjaren har omfattande fullmakter
til å oreigna seg fram, men han må vel også ha ei omfattande
plikt til å ta omsyn til grunneigar og til naturverninteressar.
Det var desse omsyn som gjorde at Tveitane sa frå i 1972 at
på Øyestølen skal det ikkje byggjast noko meire, og dette har
me stolt på.

Dersom det må leggjast brakker m.v. i dette område, vil vi
kunne påvise høvelege stader der skadeverknadene ikkje på
langt nær vert så store.

Særutskrift av møteboka - Aurland formannskap
av 19.06.75.

Formannskapet har merka seg innhaldet av brevet frå
grunneigarane på Øyestølen, og sender brevet, dagsett 13. juni
i.å., til Landskapskontoret i Vassdragsvesenet, og tillet seg
å be Vassdragsvesenet i samråd med grunneigarane å finna
andre stader for utvida brækkeleirar, og å verne Øyestølen
mot utvida inngrep.

Samrøystes.

Aurland kommune set seg ikkje imot at det vert plassert brakkerigg
på Øyestølen etter dei planane som ligg føre, men set det vilkår at
dei instruksjonar for nytting av stølen som er gjevne av NVE vert
fylggt, og at alle tiltak vert gjort under kontroll av NVE sin kon-
trollør på staden.

Området skal seinare setjast i slik stand etter bruken, at han mest
mogeleg vert slik som han no er.

Samrøystes.

**Brev fra Aurland kommune, teknisk etat, til Johannes E.Aas,
av 1.07.85.**

BYGGEVERKSEMD PÅ ØYESTØLEN.

Me syner til brev av 24.06.1985 frå Oslo Lysverker.

Aurland bygningsråd har idag fått seg førelagt teikningar på nytt stølshus på Øyestølen. Bygningsrådet har ikkje noko å merka til sjølve planløysinga, men har derimot eindel å merka til planane om utslepp.

Det vil ikkje verta gjeve løyve til utslepp av kloakk.

Før det vert innlagt vatn og etablert evt. utslepp krev bygningsrådet å få seg førelagt teikningar/planar for utføringa av dette.

Bygningsrådet vil vidare gjera merksam på at evt. fargevalg på bygningar skal godkjennast. Før det vert gjort noko arbeid på stølshuset må det sendast nabovarsel til mellom anna Oslo Lysverker.

Når det gjeld skur/driftsbygning kan ikkje bygningsrådet sjå å ha handsama melding eller søknad om dette, og vil ikkje godkjenna den utsjånaden som dette har idag.

Bygningsrådet krav å få tilsendt komplette planar på heile anlegget innan 01.08.1985.

Vidare må det STRAKS setjast igang oppryddingsarbeid på området.

**Brev fra OL til Aurland bygningsråd,
av 24.06.85.**

BYGGEVIRKSOMHETEN PÅ ØYESTØLEN

Under den siste fellesbefaring i Aurland som fant sted med AK, NVE's landskapskontor og OL som deltakere, ble den skjæmmende bygningsvirksomhet på Øyestølen sterkt kommentert fra NVE's side. Vi er også kjent med at NVE's kritikk ble fulgt opp skriftlig.

Vi har fått informasjon om at byggevirksomheten har fortsatt i samme stil som tidligere. Oslo Lysverker kan ikke se å ha mottatt vanlig nabovarsel om byggevirksomheten.

Vi vil protestere mot den skjæmmende bebyggelse. Vi tør minne om den sentrale plass Øyestølsområdet hadde i Aurlandsdebatten, og at forutsetningene den gang var at området etter anleggsvirksomheten skulle settes i stand igjen. Denne forutsetning oppfylles ikke ved den byggevirksomheten som nå foregår, og dette rammer Oslo Lysverker som kraftutbygger.

Brev fra Aurland kommune v/ ordfører til Oslo Lysverker,
av 28.06.75.

Aurlandsanlegga. Plassering av brakkeriggar i samband med byggetrinn 3.

Formannskapet vil først få gjere merksam på at det undrar ein mykje at ikkje kommunen på førehand vert orientert om planar av slikt omfang. Og dette så mykje meir som planane rører ved eit område som Stortinget med sitt vedtak i 1969 heldt utanom reguleringa av verneomsyn.

Ein kan ikkje sjå at det her føreligg orsakande grunnar for at ei sak som dette måtte avgjerast under tidspress.

Dersom planane for brakkerigg ved Øyestøl vert godkjende, jfr. O.L.'s brev av 25.6.1975, vil område ved Øyestøl for resten av anleggstida på det næraste vere verdiløst for grunneigarane. Plassering av brakkerigg i overkant av tippen ved Øvstebø er også sterkt imot grunneigarane sine interesser og planar.

Grunneigarane hadde då ikkje kjennskap til planane utover det som er nemnt i brevet. Etter at planane er vorte betre kjende, har grunneigarane på nytt vendt seg til kommunen og bede om medverknad til å få endra planane.

Idag har også grunneigarane ved Øvstebø vendt seg til kommunen om det same.

I samråd med grunneigarane ved Øvstebø (som og er eigarar av Botnaområdet) vil ein be om følgjande:

1. Ny brakkerigg i samband med byggetrinn 3 vert plassert i Botnaområdet i samsvar med NVE sitt alternativ 3 i skriv av 18. 6. 1975.
2. Dersom funksjonærmesse må byggjast i Frilidalen vert denne å plassere i området ved påhogget for tunnelen.

Brev fra Oslo Lysverker til Vassdragsdirektoratet,
av 25.06.75.

PLASSERING AV BRAKKERIGGER I FORBINDELSE MED BYGGETRINN 3

Når det gjelder plassering av brakker for Aurland III kraftstasjon, er man på grunnlag av de uttalelser og rapporter som er fremlagt av deltakere i befaringen den 5. juni 1975, kommet til at området ved søndre ende av Øyestølsvatn (nordvest for stølsvolden) blir å velge.

Brev fra Vassdragsdirektoratet v/direktør Sperstad til Oslo Lysverker, av 30.06.75.

PLASSERING AV BRAKKERIGGER I FORBINDELSE MED 3.BYGGETRINN.

Aurland kommunes og grunneiernes syn på dette bør imidlertid tillegges stor vekt og vi beklager at disse ikke tidligere er tatt med på råd. At kommuneingeniøren var Arbeidstilsynets representant ved befaringen den 5. juni førte til den beklagelige misforståelse at vi trodde kommunen var representert.

Grunneierne på Øyestøl og Øvstebø som eier området ovenfor Botnatunnelen har ifølge ordføreren ingen innvendinger mot plassering av brakkerigg her. Dersom Aurland kommune er av samme oppfatning bør dette tillegges stor vekt, og vi mener vel at hensynet til arbeiderne, klimaet i Steinbergdalen tatt i betraktning, taler for at man bør velge dette området hvor også snøskredfaren synes liten. Vi ber Dem derfor vurdere dette alternativ nøyer.

Dersom man vil komme til å plassere brakker på Øyestøl vil vi beklage dette, og man må anstrenge seg til det ytterste for å bevare området, både under utsetting av brakker og i den tiden leiren er i bruk. Eventuell tilrigging bør skje under særdeles nær kontakt med vår tilsynsmann.

Brev fra Vassdragsdirektoratet v/dir. Sperstad til Oslo Lysverker. av 31.05.76.

Vår tilsynsmann rapporterer at det etter entreprenørens virksomhet i vinter ser ille ut ved brakkerigg Øyestøl, og at opprydding er nødvendig. Særlig gjelder dette skrot m.v. som ligger på isen på Øyestølsvatn og som ikke må tillates å synke.

Vi er kjent med at forholdet har vært behandlet i byggemøte, men at opprydding enda ikke har funnet sted på tross av at isen kan gå hvilken dag som helst. Vi kan ikke tillate at vassdragene forurenses unødig som følge av manglende opprydding før isløsning, og ber om at forholdet rettes straks eventuelt slik at en unngår en tidkrevende opprydding f.eks. med froskmenn.

Brev fra Oslo Lysverker til Ing.Thor Furuholmen a/s, av 10.06.76.

Vi håper at vår henstilling om opprydding nå blir tatt til følge slik at anleggsvirksomheten i området ikke medfører unødig kritikk som hverken De som entreprenør eller vi som byggherre er kjent med.

Rapport fra befaring av Øyestølområdet 25.-26.09.84 av NVE, Oslo Lysverker og Aurland kommune.

7. Anleggsområdet v/Øyestøl

Utbyggeren har satt området meget godt i stand. På denne bakgrunn må den byggingen av geitfjøs mv. inntil det gamle stølsanlegget karakteriseres som meget uheldig. Spesielt gir materialbruken et negativt inntrykk. - Trolig er mye av materialene hentet fra anleggene.

Sett på bakgrunn av de store anstrengelser som utbyggeren (Oslo Lysverker) har gjort for å få området skikkelig istandsatt, må det her ropes et varsku! Under befaringen ble konklusjonen at kommunen må få en styring på det som nå skjer ved hjelp av reguleringsplaner og det verktøy kommunen har i bygningsråd, helseråd osv.

Brev fra Oslo Lysverker til Ing.Thor Furuholmen a/s,
vedr. befaring som Vestad og Mortensen utførte 14.08.84.

AVVIKLING. OPPRYDDING

Under kraftutbyggingssjef Vestad og sjefingeniør Mortensens befaring til Aurland 14.8.84 ble det observert div. nyoppsatte bygninger på Øyestølen. Bygningene besto av 3 mobilbrakkeelementer og et "fjøs" kledd med bølgeblikkplater. Etter det vi har brakt i erfaring stammer en av brakkene samt "fjøset" fra Deres rigg i forbindelse med anleggsarbeidene.

Vi vil i den forbindelse peke på kontraktens bestemmelser vedr. nedrigg av brakker m.v. side 32:

"Etter endt anleggsdrift skal alle entreprenørens brakker og rigg forøvrig - herunder kloakkrensaneanlegg - rives eller transporteres bort fra anlegget, brakketomten(e) skal fullstendig ryddes og avfall brennes, graves ned eller kjøres bort til anvist sted".

Videre henvises til s. 33, hvor det står:

"Det tillates ikke solgt brakker til nedrivning, heller ikke (utrangerte) flyttbare brakker tillates solgt for oppsetting til "hytter" og skur i Aurland eller i anleggsområdet forøvrig".

Vi tør utbe oss en forklaring på hvorfor kontraktens bestemmelse vedr. nedrigg av brakker m.v. er fraveket.

Brev fra fagsjef Hillestad, NVE til Aurland kommune,
av 16.10.84.

Det er meget viktig at kommunen har en stram og konsekvent holdning til etablering av hytter eller diverse former for næringsvirksomhet i de områder som nå har blitt tilgjengelige etter kraftutbyggingen. Øyestølsområdet er et eksempel på hvordan det helst ikke bør bli. Oslo Lysverker gjør en så respektabel innsats for å få et best mulig landskapsmessig resultat etter utbyggingen, at det vil være høyst beklagelig om annen virksomhet senere skal forringe de gode resultatene som er oppnådd.

Vi er overbevist om at kommunen på sikt er best tjent med å vise en konsekvent holdning helt fra starten av.

BYGGING AV DAM STORE VARGEVATN UTEN VEG.

BYGGING AV DAM STORE VARGEVANN UTEN VEG

Brev fra V til OL
av 27.01.75.

Vår tilsynsmann, landskapsarkitekt Per Halle, opplyser at det kanskje kan være mulig å bygge dam Store Vargevann uten anleggsvæg. Vi ber om at dette blir vurdert og at man også ser på om man ved å velge en spesiell damtype lettere kan unngå anleggsvæg.

Brev fra OL til V
av 4.09.75.

Vi viser til samtaler vi har hatt med Dem angående denne sak. Vi ønsker her å summere opp de argumenter vi har for at det må bygges vei frem til damstedet for utførelse av damarbeidene og senere tilsyn.

Reguleringshøyden ved Store Vargevann er 0,5 m oppdemning og 15,5 m senkning. Ut fra de topografiske forhold i utløpet av vannet vil en måtte regne med en damhøyde på ca. 10 m. Det er i våre planer forutsatt bygget en stein og jordfyllingsdam etter prosjektutarbeidet av Norges Geotekniske Institutt. For denne damtype må det bygges vei for fremtransport av morenemasse til tetningskjernen.

Alternativ damtype dersom dam skal bygges uten vei, vil være en platedam av betong. Dammen vil få en lengde på ca. 200 m. Det vil medgå betydelige mengder forskaling, armering og betong, og disse materialer må fraktes frem enten på snøføre med snøgående kjøretøyer eller med helikopter. Det riktige ville sannsynligvis være å transportere frem all byggemateriale og riggutstyr, herunder brakker, på vinterføre og frakte sement opp til byggearbeidet om sommeren med helikopter. Ut fra erfaringene med transporter over fjellet fra Rosdøla til Nyhellervann i forbindelse med bygging av vei Nyhellervann - Finndalen før Finndalstunnelen ble slått igjennom, kan vi antyde at transportomkostningene langt vil overstige det som en vei til dammen vil koste. Det er således intet transportmessig å tjene på å unnlate å bygge vei.

Bygging av vei til dam Store Vargevann pågår for tiden. Etter befaring vi har foretatt nylig, er vi av den mening at veien blir lagt meget diskret i terrenget samtidig som veibyggeren går frem på en meget skånsom måte. Når man i tillegg til dette arbeider stort sett med masser av fyllitt, tør vi fremholde at veianlegget til Store Vargevann blir svært lite synlig i terrenget og må betraktes som et beskjedent inngrep.

Også driftsmessig har veien til Vargevann stor betydning. Vi vil her få en inntaksluke for overføringstunnelen fra Vargevann til Aurland II kraftverk og betjening av denne luke får stor betydning idet luken må betjenes i forbindelse med oppfylling av de to magasiner Vargevann og Svartevann som har noe forskjellig reguleringshøyder. Forøvrig vil veien bli brukt til vanlig tilsyn med dam, luker og inntak.

Ut fra ovennevnte argument har vi funnet bygging av vei til Vargevann påkrevet og som tidligere meddelt Dem er veiarbeidet satt igang.

**Brev fra OL til Aurland kommune,
av 15.08.80.**

Til Deres orientering meddeles at Oslo Lysverker i disse dager setter igang bygging av en lett anleggsvei fra dammen ved Vargevann til lukehus for overføringstunnelen Vargevann - Fossane - Aurland II kraftstasjon. Lukehuset blir liggende på et nes mot dyppartiet av vannet, ca. 2 km fra dammen i sydvestlig retning.

Veien skal forutsetningsvis bygges i høst. Så fremt Aurland kommune har ønsker om endringer i den planlagte trasé, er det ennå mulighet til å korrigere planene, men vi tør be om at dette ev. skjer snarest.

Vi beklager at vi ikke tidligere har rettet denne henvendelse til Dem.

Så vidt vi har forstått, er de bruksberettigede til fjellområdene i Aurland interessert i at anleggsveien i fjellet blir holdt stengt med bom. Dette er stort sett sammenfallende med Oslo Lysverkers interesser, men i strid med bestemmelsen i konsesjonen om at veier som Oslo Lysverker bygger, skal kunne benyttes av almenheten. Vi foreslår at Oslo Lysverker sammen med Dem tar opp saken med departementet om en ordning slik at anleggsveiene i fjellet kan holdes stengt med bom, når anleggstiden er over.

**Brev fra OL til V
av 18.08.80.**

Vi vil i det nedenstående gjøre Dem kjent med våre grunner for at veien bør/må bygges.

Vi har analysert transportforholdene på stedet og har på grunn av stedets beliggenhet i 1450 m høyde og klimaforholdene funnet at annen transport enn bilkjøring frem til lukehuset er utilrådelig. På grunn av strenge vinterforhold må all byggevirk-somhet skje om sommeren. Uten vei vil båttransport (bl.a. for lukedeler) og helikoptertransport være eneste alternativ. Tatt i betraktning de usikre værforhold og den korte tid med isfritt vann, ca. 1-2 måneder, vil de nevnte transportmuligheter være upålitelige og ganske sikkert avstedkomme ulemper med kostnads-messig og tidsmessige konsekvenser.

Som nærmere angitt i anbudsdokumentene (mappe 1, s. 243) vil veien bli bygget som en lett anleggsvei, dvs. at veien følger terrenget med minst mulig inngrep. "Finish" skal imidlertid være som bestemt generelt for anleggsveier.

200

Som angitt i brev av idag til Aurland kommune (med gjenpart til Dem) vil vi sammen med Aurland kommune ta opp spørsmålet med departementet om oppsetting av bom på en del av anleggsveiene i høyfjellet. Veien til Vargevatn og lukehuset vil sannsynligvis være en av veiene hvor kommunen (og Oslo Lysverker) ønsker oppsatt bom. Vi vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

B rev fra V til OL
av 6.10.80.

Vi har gitt uttrykk for at vi helst så at denne veien hadde blitt sløffet, ikke minst på grunn av dens beliggenhet som fristende kjøredkomst inn til relativt uberørte naturområder og sentralt jaktterreng. Veien er vel imidlertid nå bygget ferdig inn langs hele traséen. Derfor, og på bakgrunn av den redegjørelsen som er gitt i brevet til oss av 13.8. d.å., har vi funnet å måtte avfinne oss med veien. Vi håper da at Oslo Lysverker har foretatt en realistisk bedømmelse av veibehovet sett i forhold til andre alternativer for adkomst og de spesielle ulemper som veialternativet påfører omgivelsene.

Videre håper vi at veien er utført slik det er foreskrevet, med minst mulig terrenginngrep og med signalkabel og strømkabel til lukehuset nedgravd i veibanen. Førøvrig hadde vi i den forbindelse gjerne sett at utsagnet "Finish ... som bestemt generelt for anleggsveien" hadde vært noe nærmere presisert.

Som det fremgår av brevene av 13.8.80 er Oslo Lysverker inne på tanken å stenge veien med bom etter endt anleggsdrift. Det forutsettes at man kommer tilbake til dette spørsmålet.